

Eindrapport Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2015-2019

Situering

Overeenkomstig het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid, wordt er tweemaal formeel gerapporteerd over de uitvoering van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP 2015-2019), namelijk met een tussentijds rapport over de uitvoering van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan na het tweede jaar van uitvoering, en een eindrapport in het laatste jaar van uitvoering. Deze rapporten worden door de Vlaamse Regering bezorgd aan het Vlaams Parlement en de kinderrechtencommissaris. Het tussentijds rapport werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 30 juni 2017 (VR 2017 3006 DOC Tussentijdse Rapport JKP 2 -Bijlage BIS); het werd besproken in de commissie CJSM van het Vlaams Parlement op 1 februari 2018.

Hieronder kan u het eindrapport vinden. Het is een verslag van de uitvoering van het JKP 2015-2019, waarbij de tussentijdse rapportering werd geactualiseerd en aangevuld met het verslag van de uitvoering in 2017 en 2018 en een prognose van wat nog staat te gebeuren in 2019.

De aangeleverde informatie handelt over de uitvoering van het oorspronkelijke JKP zoals goedgekeurd, aangevuld met de nieuwe acties in de bijlage bij het tussentijds verslag (zie VR 2017 3006 DOC Nieuwe acties JKP 3 bijlage BIS). Dit rapport is dan ook geen oplijsting van de plannen en/of acties die ministers of beleidsdomeinen bijkomend namen in hun benadering van kinderen en jongeren, maar beperkt zich tot de uitvoering van de acties die een bijdrage leveren aan de goedgekeurde doelstellingen in het plan zelf. De outputindicatoren op niveau van acties worden in de tekst beschreven. De effectindicatoren op niveau van doelstellingen worden per hoofdstuk onder de strategische doelstellingen van dit eindrapport opgenomen.

Bij de strategische en operationele doelstellingen is steeds de coördinerend minister aangegeven.

Achteraan dit document wordt een analyse van het percentage van uitvoering van het plan per doelstelling gevoegd. De uitvoering van het grootste deel van de acties werd gerealiseerd of het proces van uitvoering is 'op schema'.

Redactie eindrapport

Bijgaand eindrapport geeft een overzicht van de uitvoering van de acties in het JKP in de jaren 2015 - 2019. Dit rapport werd gemaakt op basis van de informatie die werd bekomen uit de JKP-

monitor in de rapporteringstool (Traject) waar de Vlaamse overheid gebruik van maakt voor de opvolging van de Beleidsnota's. De gegevens werden in hoofdzaak aangeleverd door de Vlaamse administratie, meer specifiek door de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid van de verschillende betrokken beleidsdomeinen.

Deze rapportages werden samengevat op niveau van de operationele doelstellingen door het departement CJM.

Deze samenvatting werd voorgelegd aan relevante middenveldactoren en de aanspreekpunten, op de reflectiegroep Jeugd- en kinderrechtenbeleid van 5 februari 2019, waar in werkgroepen aanpassingen en toevoegingen aan het rapport werden gesuggereerd. De eindredactie van het rapport gebeurde door het departement CJM.

De toekomst

Het nieuwe JKP wordt opgemaakt conform het Besluit van de Vlaamse Regering van 7 september 2018. Hierin wordt het concept van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan verduidelijkt:

Art. 2.

Ter uitvoering van artikel 3 van het decreet van 20 januari 2012 selecteert de Vlaamse Regering ter voorbereiding van het nieuwe Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, binnen een half jaar na het begin van de regeerperiode, maximaal vijf prioritaire, transversale doelstellingen voor kinderen en jongeren op basis van de omgevingsanalyse die het Departement Cultuur, Jeugd en Media bezorgt aan de Vlaamse Regering. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media maakt die omgevingsanalyse op in overleg met de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid, vermeld in artikel 5 van dit besluit.

Art. 3.

Voor elk van de gekozen prioritaire doelstellingen, vermeld in artikel 2 van dit besluit, wordt, onder coördinatie van de Vlaamse minister bevoegd voor jeugd, vervolgens een projectplan opgemaakt (...). Dit houdt onder andere in dat er een plan van aanpak komt per doelstelling met acties, mijlpalen en resultaatsindicatoren, en dat er budgetten zullen worden vrijgemaakt.

Per prioritaire doelstelling, vermeld in artikel 2, wordt een stuurgroep opgericht waarin de betrokken ministers en administraties zijn vertegenwoordigd. De stuurgroep komt tenminste zesmaandelijks bijeen. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de opmaak en de opvolging van de projectplannen.

Daardoor zullen in het volgende JKP dus, binnen de grote maatschappelijke doelen van het decreet, een beperkt aantal complexe, beleidsdomeinoverschrijdende thema's actiegericht en projectmatig uitgewerkt worden. Dit moet vermijden dat er een te grote discrepantie ontstaat tussen de vooropgestelde doelen en de resultaten op het einde van de regeerperiode.

Hiermee werd tegemoetgekomen aan de evaluatie van het plan.

In de evaluatie kwamen een aantal dilemma's naar boven:

- VRK/maatschappelijke doelen vs. prioritaire doelstellingen
- Meer of minder prioriteiten: te beperkt vs. mist focus
- Meer of minder concretisering in het plan zelf
- Voorafname in regulier beleid vs. extra beleid ministers
- Transversaal, geïntegreerd beleid vs. verzameling beleid/acties
- Kortlopend, actueel proces vs. breedvoerige consultatie in alle fases

Verschillende opties werden geanalyseerd. Het was duidelijk dat de nuloptie geen draagvlak had. Het huidige plan getuigde te weinig van een gezamenlijk beleid en resulteerde te weinig in nieuw

beleid; de opmaak was zeer tijdsintensief; het plan heeft te weinig politiek draagvlak; te weinig focus, te weinig concrete effecten; is te statisch.

Zowel de minister als leden van het Vlaams Parlement hebben de wens geuit het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) om te vormen tot een meer actiegericht plan. Dit nieuwe concept kan slagen als aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan:

- ambtelijk en politiek engagement om tot resultaten te komen
- budget voor de uitvoering van het plan
- aansturing van de acties op voldoende hoog niveau
- vooropstelling van duidelijke resultaten binnen een afgesproken timing en coördinatie door de minister van Jeugd, die ook bevoegd is voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid.

SD 1. In 2019 is het aandeel kinderen en jongeren dat in Vlaanderen in armoede leeft met 30% gedaald. *(Minister bevoegd voor de coördinatie van Armoedebestrijding)*

Bij de opmaak van het JKP werd een vermindering vooropgesteld van 30% van het aandeel kinderen dat in armoede geboren wordt (in vergelijking met de 0-meting in het Pact2020 (2008). Als effectindicator wordt hierbij de EU 2020 indicator gebruikt, nl. het aandeel 0-17 jarigen die een risico lopen op armoede of sociale uitsluiting (o.b.v. de EU-SILC-enquêtes).

We stellen vast dat deze gecombineerde indicator bewoog van 15% in 2015 naar 13% in 2017. In vergelijking met België doet Vlaanderen het beter. Daar beweegt de indicator van 23% in 2015 naar 22% in 2017.

Er is gebleken dat deze indicator geen goede indicator is om de impact van Vlaams beleid te meten. Er zijn immers veel externe factoren waar het Vlaams beleid geen impact op heeft, die deze indicator beïnvloeden.

OD 1.1. Alle kinderen en jongeren groeien op met een adequate levensstandaard die hen een toekomstperspectief biedt. *(Minister van Gelijke Kansen en bevoegd voor de coördinatie van Armoedebestrijding)*

VAPA

De Vlaamse Regering heeft het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) goedgekeurd op 3 juli 2015. Hierin wordt er prioritair ingezet op gezinnen met jonge kinderen en jongvolwassenen. Het tweejaarlijks voortgangsrapport is op 31 maart 2017 aan de VR voorgelegd. De focus van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 is het voorkomen en bestrijden van armoede bij gezinnen met jonge kinderen. Deze focus is behouden bij de bijsturing van het Actieplan Armoedebestrijding in 2017.

Groeipakket

Met de zesde staats hervorming werd de bevoegdheid inzake de gezinsbijslagen overgeheveld naar de gemeenschappen en gewesten. In Vlaanderen werd ervoor gekozen om deze materie in te kantelen in het gezinsbeleid. Met het oog op het ondersteunen van gezinnen werd in 2015 met betrekking tot het nieuwe kinderbijslagsysteem een kostenbatenanalyse uitgevoerd om te weten hoe de kinderbijslag op de meest efficiënte manier wordt uitbetaald. Er werd ook een studie gevoerd naar de begrippen 'inkomen' en 'gezin'.

Op 31 mei 2016 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota goed 'Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat'. Het groeipakket omvat enerzijds de gezinsbijslagen en anderzijds een aantal toelagen in het kader van het gezinsbeleid. Deze laatste toelagen worden onderverdeeld in de selectieve participatietoelagen, namelijk een overheveling van de schooltoelagen vanuit Onderwijs, en andere, nieuwe toelagen (met betrekking tot kinderopvang en kleuteronderwijs) in het kader van het gezinsbeleid. Vervolgens werden de principes uit deze conceptnota vertaald in een ontwerp van decreet tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid dat definitief werd bekrachtigd en afgekondigd op 27 april 2018. De besluiten van de Vlaamse Regering waren tegen eind juni gefinaliseerd. Er is een coördinatiewerkgroep opgericht om de praktische

uitvoeringsrichtlijnen voor de uitbetaling voor te bereiden. De samenwerkingsakkoorden zijn op schema. Er is vertraging voor de samenwerkingsprotocollen.

Het groeipakket op maat bestaat uit de volgende elementen: (half)wezentoeslag: een rechtgevend kind dat (half)wees is, krijgt maandelijks een zorgtoeslag bovenop het basisbedrag. Voor een wees is het bedrag 160 euro bovenop het basisbedrag, voor een halve wees is het bedrag 80 euro bovenop het basisbedrag, ongeacht of de overlevende ouder samenwoont of niet. Het rechtgevend kind met een specifieke ondersteuningsbehoefte ten gevolge van een handicap of aandoening geeft recht op een maandelijkse zorgtoeslag waarvan het bedrag gerelateerd is aan de specifieke noden van het kind. Een rechtgevend kind dat in een pleeggezin wordt opgevangen, geeft recht op een maandelijkse pleegzorgtoeslag van 61,79 euro.

1. Gezinsbijslagen (inclusief universele participatietoeslag)

Elk rechtgevend kind krijgt naar aanleiding van de geboorte een eenmalig bedrag van 1100 euro als startbedrag geboorte. Een kind dat geadopteerd wordt, geeft ook recht op een eenmalig startbedrag adoptie van 1100 euro. Voor elk rechtgevend kind is er een maandelijks bedrag van 160 euro, ongeacht de gezinssamenstelling en het socio-professioneel statuut van de ouders.

Er zijn zorgtoeslagen en een sociale toeslag mogelijk.

De sociale toeslag is er voor gezinnen die met hun inkomen de opvoedingskost moeilijker kunnen dragen en is dus bedoeld om de draagkracht van het minder kapitaalkrachtige gezin te vergroten. Zij krijgen een toeslag bovenop het basisbedrag, afhankelijk van hun inkomen en hun gezinsgrootte. Het bedrag varieert naargelang het inkomen (bedragen per maand per kind).

Verder is er een universele participatietoeslag voorzien. Dit is een jaarlijkse financiële tegemoetkoming voor ouders in de onderhouds- en opvoedingskosten voor kinderen die nog geen onderwijs volgen of schoolverlaters, en in de kosten die gepaard gaan met de deelname aan onderwijs voor kinderen en jongeren.

2. Selectieve participatietoeslag (= de overheveling van de studietoelagen vanuit Onderwijs)

Dit is een jaarlijkse financiële tegemoetkoming om een bijdrage te leveren aan de democratisering van het onderwijs en die onder bepaalde voorwaarden wordt toegekend aan de leerling ter ondersteuning van zijn deelname aan het onderwijs, of aan de student, bovenop de studietoelage ter ondersteuning van zijn deelname aan het hoger onderwijs.

3. Andere toelagen

Kinderen die naar een voorschoolse kinderopvang gaan op een niet inkomensgerelateerde plaats krijgen een toeslag van 3,17 euro per kinderopvangdag. Driejarige en vierjarige kleuters die respectievelijk ingeschreven zijn bij én voldoende aanwezig zijn in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling voor kleuteronderwijs krijgen een kleutertoeslag van 130 euro per jaar.

Uit het wetenschappelijk onderzoek bij de armoedetoets, uitgevoerd door de onderzoekseenheid Economie van de KU-Leuven, blijkt dat het armoederisico zowel op kind- als op gezinsniveau significant zal dalen. Daarnaast is er ook een daling van de armoedekloof. De armoedekloof berekent hoeveel (beschikbaar) inkomen een arm gezin bijkomend nodig heeft om tot aan de armoedegrens te komen (in euro per maand). We zien voor alle onderscheiden gezinstypes dat de armoedekloof significant zal verkleinen. De toets nam alle elementen van het nieuwe systeem in rekening, dus inclusief de versterkte selectieve participatietoelagen. Relevant is dat deze toets de armoedereductie niet alleen bekeek voor de nieuwe gezinnen (die de nieuwe kinderbijslag krijgen vanaf januari 2019), maar ook voor de bestaande gezinnen, waarvoor de hervorming ook positieve

gevolgen heeft. Basis van de studie zijn de steekproefgegevens van de SILC-enquête, maar de steekproef werd 'gewogen' t.o.v. de populatie gezinnen met kinderbijslag in Vlaanderen, zoals gekend bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid en bij FAMIFED.

Deze volledige armoedetoets houdt ook rekening met een verrekening van de overschrijdingen van de spilindex die de afgelopen jaren wel of niet werden toegekend. Voorafgaande onderzoeken namen dit alles niet mee op in de berekening.

<https://www.kindengezin.be/nieuws-en-actualiteit/2017/20170120-nieuwe-vlaamse-kinderbijslag-doet-armoederisico-dalen.jsp>

De effectieve opstart van de EVA VUTG (Vlaams Agentschap voor de Uitbetaling van Toelagen in het kader van het Gezinsbeleid) werd voorbereid. De ontmoetingsmomenten tussen Huizen van het Kind en de uitbetalingsactoren zijn afgewerkt. In het najaar 2018 werden ontmoetingsmomenten gepland met andere toeleiders. De nodige maatregelen zijn genomen m.b.t. de gebouwen, de boekhouding, de inkanteling van het personeel in VLIMPERS. De opleidingsgroep verzorgt de opleidingen.

Er zijn afspraken gemaakt m.b.t. de informatisering en digitalisering van het Groeipakket met het agentschap Informatie Vlaanderen. Het informaticaproject ligt op schema om te kunnen betalen vanaf eind 2018. Het communicatieplan voor de partners van het Groeipakket werd voorbereid voor uitvoering in het najaar 2018. Er werden afspraken gemaakt met onderwijs over de overname van de schooltoelagen. Er loopt een oefening over de rol van 1700 als centraal oproepnummer over het Groeipakket en de communicatiekanalen over de individuele groeipakketdossiers. De informatie wordt gebundeld op 1 centrale plaats.

Het proces voor de toekenning van een verhoogde kinderbijslag aan gezinnen met een minderjarige met zorgbehoefte is uitgetekend. De informatica-ontwikkeling is gestart. Er zijn nog gesprekken te verwachten met de bevoegde instanties op federaal niveau om concrete afspraken rond de overdracht te maken.

Tewerkstelling

In de strijd tegen kinderarmoede is inzetten op duurzame tewerkstelling van de ouders en van de jongeren zelf essentieel. Een hefboom om financiële problemen en problemen die hieruit voortvloeien aan te pakken is betaalde tewerkstelling. Financiële problemen hebben vaak een aanzienlijke impact (onbetaalde rekeningen, huishuur, gas-elektriciteit, medische facturen, schoolrekeningen, ...).

Arbeidsbemiddeling die de werkzoekende een traject op maat aanbiedt in functie van zijn afstand tot de arbeidsmarkt, speelt een belangrijke rol in het vinden van een duurzame job. Het realiseren van een goede dienstverlening aan werkzoekenden is een zaak van professionals en moet doordacht opgebouwd worden. Dit gebeurt door in elk gesprek drie componenten aan bod te laten komen: inschatten, afspraken maken en opvolgen. Na elk contact worden samen met de werkzoekende nieuwe en duidelijke afspraken gemaakt, er wordt gekeken welke vormen van werkplekieren meest aangewezen zijn, wie over de expertise beschikt die nodig is om de werkzoekende verder te begeleiden, en hoe de verdere opvolging en begeleiding verder zal verlopen. Door het traject op maat kan de werkzoekende precies op die dienstverlening rekenen die hij op dit moment nodig heeft om zijn afstand naar een job op een zo efficiënt en zo kort mogelijke periode te overbruggen.

Binnen de opdracht van het Vlaams Regeerakkoord en het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) heeft VDAB dan ook een belangrijke verantwoordelijkheid in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting.

De individuele geïntegreerde bemiddelingstrajecten die VDAB specifiek voor de doelgroep armoede (werk-welzijn) ontwikkelde, focussen op een tewerkstelling in het normaal economisch circuit of het sociaal-economisch circuit. Deze individuele werk-welzijnsbegeleiding wordt opgenomen door de werkwelzijnsbemiddelaar van VDAB.

Aanvullend ontwikkelde VDAB een versterkend groepsluik dat uitbesteed wordt aan externe partners (Tender armoede). Een complementair groepsaanbod specifiek voor personen in armoede is aangewezen, om ook voor hen maatwerk te kunnen aanbieden. Het regulier groepsgebeuren vertrekt vanuit de ervaringswereld van mensen in armoede met een krachtige empowermentinslag. Werkzoekenden in armoede en met een beperkte kennis Nederlands (richtgraad 1.2) kunnen binnen deze opdracht deelnemen aan een aangepast groepsprogramma met een taalcoach (afhankelijk van de regionale vraag). Een VDAB-werkwelzijnsbemiddelaar blijft sleutelfiguur tijdens het groepsgebeuren en volgt deze werkzoekende in armoede op voor het luik tewerkstelling en ankert voor de welzijnsthema's. Ze verwijzen door naar de juiste persoon of organisatie en volgen de acties op. VDAB werkt intensief in tandem samen met de lokale partners. Met deze aanpak wordt de werkzoekende versterkt en wordt er gewerkt rond een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP werk-welzijn) zowel op het niveau van werk als welzijn.

De geïntegreerde werk-welzijnstrajecten van VDAB liepen tot eind 2016. De groepstrainingen werden opgenomen door Groep Intro en WEB. De tender armoede liep af op 31 december 2018. Sinds de start van Werk-zorg zijn de trajecten hierin geïntegreerd.

Gelijkekansenbeleid

Vanuit het gelijkekansenbeleid werd ingezet op sensibilisering en vorming rond armoede. De website <http://alleenstaandeouder.be/>, die emancipatie beoogt van alleenstaande ouders, werd geactualiseerd en in een nieuw kleedje gestoken. De vernieuwing werd bekendgemaakt via het documentatiecentrum RoSa en de nieuwe facebookpagina. In 2018 verzamelde de Nederlandstalige Vrouwenraad (ad nominatim gefinancierde organisatie van het Vlaams gelijkekansenbeleid) informatie over de gezondheid van alleenstaande ouders, en dit op basis van de Belgische Gezondheidsenquête. De resultaten werden gebundeld in een actieonderzoek en gepresenteerd op de Rondetafel Eenoudergezinnen en gezondheid (mei 2018) <http://www.vrouwenraad.be/file?fle=40055&ssn=> .

Kostenbeheersend beleid in het onderwijs

Onderwijs nam initiatieven om zijn kostenbeheersend beleid te versterken. De studiekostenmonitor werd in 2016 opgeleverd. Tijdens het schooljaar 2016-2017 werd een vooronderzoek gevoerd naar welke praktijken scholen toepassen om kosten te beheersen in de eerste graad van het secundair onderwijs. De feitelijke dataverzameling voor de studiekostenmonitor begon in het schooljaar 2017-2018 en is nog lopende voor bepaalde onderwijsniveaus. De vzw SOS Schulden Op School kreeg ook jaarlijks een projectsubsidie om scholen bewust te maken van kansarmoede en scholen te ondersteunen om een beleid hierrond uit te werken. Hiernaast kreeg de vzw een bijkomende subsidie voor het project 'Menswaardige

inning van onbetaalde schoolrekeningen' die resulteerde in het boek 'Zonder schulden op de schoolbank' en het gelijknamige congres in het Vlaams Parlement op 26 januari 2018. Tot slot werd de website www.kostenbeheersing.be afgeslankt en geïntegreerd in de nieuwe website van het departement Onderwijs en Vorming.

OD 1.2. Elk kind en elke jongere kan kiezen voor een zinvolle vrijetijdsbesteding op eigen maat, met het oog op sociale ontplooiing en mentale ruimte. *(Minister van Jeugd)*

Het was vooropgesteld dat het aandeel jongeren in kansarmoede dat actief participeert aan de georganiseerde vrijetijd zou stijgen in de periode 2015-2019. Uit de JOP-monitor III afgenomen in 2013 blijkt dat 41,9% van de jongeren in kansarmoede tussen 14-25 jaar actief deelnemen aan een vrijetijdsorganisatie.¹ Dit percentage blijft in 2018 stabiel op 41,9%.² Meer specifiek neemt 31,2% van de 14- tot 25-jarigen in (kans)armoede actief deel aan een sportvereniging of sportclub, 10,1% aan jeugdwerk en 10,2% aan een culturele vrijetijdsvereniging in 2018.³ In 2013 waren de percentages respectievelijk 26,7%, 17,8% en 4,8%. We zien dus een stijging in deelname aan sportverenigingen en jeugdwerk, maar een daling voor culturele vrijetijdsverenigingen.

Participatie-instrumenten

Op 22 juni 2018 heeft de Vlaamse Regering op voorstel van de minister van Cultuur een nota goedgekeurd waarin o.a. de afstemmingsoefening tussen de verschillende participatie-instrumenten voor mensen in armoede (lokaal netwerk, Fonds Vrijetijdsparticipatie, UiTPAS en Steunpunt Vakantieparticipatie) aan bod kwam. Hiermee worden de verschillende participatie-instrumenten gefaseerd op elkaar afgestemd met als doel de drempel voor de financieel meest kwetsbaren te verlagen en de dienstverlening naar mensen in armoede, de aanbodverstrekkers en de lidorganisaties te verhogen. Deze participatie-instrumenten werken op twee niveaus: lokaal en bovenlokaal. Daarom werden zowel acties in het kader van de lokale als de bovenlokale participatie uitgewerkt.

- Lokale participatie:

Omdat een lokaal netwerk de beste garantie op een lokaal duurzaam sociaal vrijetijdsbeleid biedt en het noodzakelijk is om de keuze voor en de implementatie van de UiTPAS te faciliteren en verankeren, wil de minister zoveel mogelijk gemeenten stimuleren om een lokaal netwerk op te starten. Vanaf 2020 zullen er geen tussenkomsten meer zijn van het Fonds Vrijetijdsparticipatie voor de lokale participatie van mensen in armoede zonder lokaal netwerk. De middelen van het Fonds Vrijetijdsparticipatie zullen vanaf 2020 integraal gaan naar tussenkomsten voor de bovenlokale participatie van mensen in armoede. In het kader van deze beslissing heeft de minister van Cultuur een eenmalige subsidie van 130.000 euro voor Demos vzw voorzien om in 2018 en 2019 extra in te zetten op het stimuleren van zoveel mogelijk gemeenten om een lokaal netwerk op te starten. UiTPAS is ondertussen actief in 41 gemeenten en 13 regio's. Daarnaast toonden al zeker 35 besturen heel concrete interesse om met de UiTPAS aan de slag te gaan. Ook de participatiecijfers stijgen aanhoudend. Op 30 juni 2018 waren er 155.637 pashouders, waarvan

¹ JOP-monitor III, 2013

² JOP-monitor IV, 2018

³ JOP-monitor IV, 2018

ongeveer 54%, of 83.666 personen, is geregistreerd met het kansentariaf. In 2014 lag dit aantal onder de 20.000. Bij kinderen en jongeren onder de 30 jaar zit het aantal pashouders in armoede boven het gemiddelde, behalve voor de leeftijdsgroep 18-24 jaar. Het gebruik van de UiTPAS tegen kansentariaf is fors gestegen. Een gevarieerde groep van aanbieders past het kansentariaf toe. De culturele en sportsector zijn hierin het sterkst vertegenwoordigd. De organisatoren en UiTPAS-partners zijn het erover eens dat de UiTPAS zorgt voor meer deelname van mensen in armoede.

- Bovenlokale participatie:

Om de bovenlokale participatie voor alle mensen in Vlaanderen mogelijk te maken - ongeacht of ze wonen in een gemeente met een lokaal netwerk of UiTPAS - wordt een bovenlokale UiTPAS ontwikkeld. Hiervoor zullen Demos vzw en publiq vzw samen een 'one-stop-shop' (werktitel) ontwikkelen die al het bovenlokale aanbod verzamelt, zowel van het Fonds Vrijetijdsparticipatie, het Steunpunt Vakantieparticipatie als dat van UiTPAS-gemeenten en/of -regio's die hun aanbod willen openstellen. Via het nieuwe platform kunnen zowel mensen in armoede zelf als lidorganisaties, het bovenlokale vrijetijdsaanbod, waar ze dus rechtstreeks aan kunnen deelnemen tegen een korting, raadplegen. Hiervoor werd in 2018 een bijkomende subsidie van 50.000 euro voor publiq vzw voorzien.

De regering heeft beide voorstellen op 22 juni 2018 goedgekeurd. De betrokken stakeholders (Demos vzw, Fonds Vrijetijdsparticipatie, publiq vzw en het Steunpunt Vakantieparticipatie) realiseren momenteel deze beslissingen. Hiervoor zijn echter meerdere jaren nodig.

Vanuit het Participatiedecreet werd jaarlijks een subsidiebedrag toegekend aan het Fonds Vrijetijdsparticipatie. In de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en Demos vzw 2017-2021 is bepaald dat minstens 300.000 euro van het jaarlijkse subsidiebedrag wordt ingezet voor tussenkomsten in vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede. Het Fonds Vrijetijdsparticipatie kreeg in 2016 272.336 euro, in 2017 415.824 euro, in 2018 378.648 euro en in 2019 (prognose) 320.154 euro. De vermindering van de toelage heeft te maken met de overheveling van middelen naar nieuwe lokale netwerken.

Sinds eind 2018 ontvangen 143 Vlaamse gemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie een subsidie voor een afsprakennota vrijetijdsparticipatie (dit aantal steeg van 85 in 2015, over 104 in 2016 en 127 in 2017). In 2018 moesten eveneens de nieuwe trekkingsrechten 2020-2025 voor de eerste keer door de Vlaamse Regering worden vastgesteld, conform het dossier 'afstemmingsoefening tussen de verschillende participatie-instrumenten voor de mensen in armoede' dat op 22 juni 2018 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. Het totale bedrag van de trekkingsrechten voor de volgende periode bedraagt opnieuw 1.650.000 euro.

Uiterlijk op 1 oktober 2018 dienden 16 gemeenten een nieuwe afsprakennota vrijetijdsparticipatie 2019 bij de administratie in. Niettegenstaande de huidig ingediende afsprakennota's enkel het kalenderjaar 2019 betreffen, is het grote aantal nieuwe aanvragen te verklaren door de extra inzet van Demos in 2018 om bijkomende lokale netwerken tot stand te brengen.

De Kunstendag voor Kinderen vindt elk jaar plaats op de derde zondag van november: op 20 november 2016, 19 november 2017 en 18 november 2018. Bij de communicatie naar diverse kunstorganisaties, culturele centra en bibliotheken en ook op de website van de Kunstendag voor Kinderen worden er expliciet tips vermeld over hoe werken voor/met mensen in kansarmoede. De samenwerking met het Fonds Vrijetijdsparticipatie werd ook verdergezet. Er worden steeds meer

mensen in armoede bereikt, o.a. door de kostprijs laag/gratis te houden en ook door duidelijk te communiceren. Zie ook 3.1.2

Projectmatige en structurele ondersteuning voor jeugdorganisaties

In het kader van het participatiedecreet ontvingen heel wat jeugdorganisaties een projectsubsidie voor een één- of meerjarig participatieproject. Met middelen van experimenteel jeugdwerk werden ook jeugdorganisaties ondersteund die zich specifiek richten op maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. In aansluiting op de aanbeveling van de sector en van het Burgerkabinet Jeugd werden eind 2016 de projectoproepen Bruggenbouwers en Straatburgerschap gelanceerd, waarbij het jeugdwerk werd aangespoord bruggen te bouwen naar elkaar of naar andere sectoren om een grotere diversiteit van kinderen en jongeren te bereiken. Voor deze projectoproep werden respectievelijk 500.000 euro (middelen jeugd) en 250.000 euro (middelen Brussel) vrijgemaakt. De 12 geselecteerde bruggenbouwersprojecten werden afgerond in november 2018. Ze werden begeleid door AP Hogeschool Antwerpen die hiervoor een begeleidingsonderzoek uitvoerde. Het mondde uit in een handboek dat wordt voorgesteld op de tweede Dag Divers Jeugdwerk in maart 2019. In uitvoering van het Masterplan Diversiteit in/en het jeugdwerk werd in mei 2018 een nieuwe projectoproep rond 'sociale integratie' gelanceerd. Op 15 september besliste de minister van Jeugd om 16 projecten te subsidiëren voor een totaalbedrag van 1 miljoen euro. De projecten werden goedgekeurd voor een maximum looptijd van 26 maanden, tot uiterlijk eind 2020.

Het Vlaams Parlement nam op 21 december 2017 het ontwerp van 'decreet bovenlokaal jeugdwerk, jeugdhuizen en jeugdwerk voor bijzondere doelgroepen' aan. Met het decreet wordt vanaf 2020 jeugdwerk ondersteund dat niet gericht is op de hele Vlaamse Gemeenschap, maar wel inspeelt op prioriteiten van de Vlaamse overheid. Het decreet bundelt verschillende subsidielijnen en ondersteunt vooral jeugdwerk dat zich focust op het realiseren van een jeugdwerkenaanbod voor alle kinderen en jongeren. Het Vlaams Netwerk Jeugdwerk voor Allen werd in 2018 opgestart en uitgerold. Het netwerk ondersteunt lokale initiatieven m.b.t. de toegankelijkheid van het jeugdwerk. Er werden over Vlaanderen vijf regionale netwerktafels opgericht en ook een samenwerking met de VGC gerealiseerd. In de regionale netwerktafels komen jeugdwerkorganisaties samen om te kijken hoe ze een antwoord kunnen geven op de vragen tot ondersteuning. Meer dan 100 begeleidingen en 20 trajectbegeleidingen werd in 2018 gerealiseerd.

Sinds 2014 ondersteun ik jeugdhuisprojecten rond artistieke expressie en ondernemerschap. In 2014 werden er 42 projecten gesubsidieerd voor een totaal bedrag van 1.874.695 euro, in 2018 waren er reeds 75 projecten en bedroeg het subsidiebedrag 3.145.000 euro. Voor 2019 worden 83 projecten betaald voor een bedrag van 3.474.000 euro. 40 projecten situeren zich binnen de centrumsteden.

In 2017 werd bij de beoordeling van de beleidsnota's van jeugdverenigingen rekening gehouden met het nieuwe criterium 'stedelijkheid'. 48 verenigingen namen in hun beleidsnota ook effectief op hoe ze omgaan met maatschappelijke uitdagingen in stedelijke contexten. De mate van innovatie, de intensiteit en de mogelijke draagwijdte van de initiatieven verschilde van vereniging tot vereniging, maar twintig verenigingen namen in hun beleidsnota 2018-2021 nieuwe initiatieven op gericht naar kinderen en jongeren in stedelijke omgevingen.

De realiteit leerde dat ondanks heel wat initiatieven van verschillende organisaties, er nog lacunes zijn om het vrijetijdsaanbod toegankelijker te maken voor kinderen en jongeren in armoede. Daarom lanceerde de Vlaamse minister van Armoedebestrijding de projectoproep 'bruggen tussen sport en/of jeugdwerk en kinderen in armoede'. Deze projectoproep stond open voor verenigingen zonder winstoogmerk, lokale besturen van het Vlaams Gewest en de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel. Er werden 100 projectaanvragen ingediend. Hieruit werden 19 projecten geselecteerd voor een totaal bedrag van 860.432 euro. De projecten lopen momenteel zoals gepland. Om deze projecten van nabij op te volgen en te begeleiden, zijn middelen toegekend aan een samenwerkingsverband van Demos en ISB. Het ondersteuningsaanbod bestaat zowel uit individuele opvolging als uit de organisatie van een lerend netwerk voor de projectorganisatoren. Daarnaast is het de bedoeling om praktijkbeschrijvingen op te maken en goede praktijken te bundelen. De goede praktijken en leereffecten zullen eind 2019 breed worden verspreid.

Informereren en sensibiliseren

Het is belangrijk om het jeugdwerk te informeren en te sensibiliseren voor kinderarmoede. In het kader van hun project 'Exit kinderarmoede' ging De Ambrassade aan de slag met dialOOGcoaches in het jeugdwerk. Dit zijn vrijwilligers of beroepskrachten die bij verschillende lokale werkingen dialOGen helpen opzetten met begeleiders van kinderen, jongeren en gezinnen in armoede. Doorheen de dialoog krijgen jeugdwerkers een beter inzicht in de leefwereld van kinderen en jongeren in armoede en de structurele oorzaken van armoede. Het project mondde uit in een publieksmoment Oog voor Armoede op 26 september 2017. Daarnaast organiseerde Demos regelmatig praktijktafels: over actieve cultuurparticipatie van mensen in armoede, over duomethodieken in de vrijetijd, over vluchtelingen en vrijetijd, over samenwerking en dialoog met armoedepartners, over het draagvlak rond en het engagement voor het thema armoede bij vrijetijdsaanbieders. Het aspect informeren en sensibiliseren in het kader van armoede werd mee opgenomen in het Masterplan Diversiteit in/en het jeugdwerk dat werd gelanceerd op 23 februari 2018, een gezamenlijk project van de jeugdsector die een visie uitwerkte en de minister van Jeugd op basis van het Burgerkabinet 'Geef mee kleur aan jeugd' (voor meer informatie zie OD 3.2 en 7.2). Jaarlijks wordt een selectie van de nieuwe praktijken voorgesteld n.a.v. de dag divers jeugdwerk.

De minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel had reeds in september 2015 met de overkoepelende organisaties uit de culturele wereld en de jeugdsector de krachten gebundeld om te bekijken hoe ze samen de asielzoekers in ons land een cultureel programma kunnen aanbieden. In het kader hiervan lanceerde De Ambrassade het project Wereldspelers, waarbij jeugdwerkers naar asielcentra trekken om jeugdwerk voor vluchtelingen te organiseren. In maart 2017 organiseerden de steunpunten De Ambrassade, Faro, Socius en Kunstenpunt i.s.m. het departement CJM en het agentschap Integratie en Inburgering drie info- en ontmoetingsmomenten over werken met en voor vluchtelingen in kunst, cultuur en jeugdwerk.

De jeugdsector ging verder op zoek naar vernieuwende praktijken in binnen- en buitenland. Een delegatie van jeugdwerkers uit Vlaanderen nam in 2015 deel aan een Europees peer learning project rond jeugdbeleid.

De 2e Europese jeugdwerkconventie in 2015 resulteerde in een verklaring waarin ook aandacht werd gevraagd voor een versterking van het lokaal jeugdwerk. Vanuit een gedeelde bekommernis werd door de Nationale Agentschappen van E+: Youth in Action over dit thema een meerjarig netwerkproject opgestart onder de titel 'Quality of Youth Work on Municipal Level'. Twintig programmalanden uit E+ nemen hieraan deel. Op Europees niveau wordt het project gecoördineerd door JINT en een Europese stuurgroep, waarin o.a. het Intercity Youth Network participeert. In Vlaanderen steunt het project op een samenwerking met het departement CJM, De Ambrassade, VVJ en JINT. Op de Intercity Youth conferentie (Leuven, 15-17 november 2017) over jeugdwerk in de stad werden vele goede praktijken in Leuven en Brussel getoond en bezocht, maar ook veel andere voorbeelden uit heel Europa voorgesteld. Bij de uitreiking van de prijs jeugdgemeente van Vlaanderen werd telkens een brochure gemaakt met goede praktijken uit de kandidaatgemeenten. In het kader van het label Kindvriendelijke steden en gemeenten werd een interessant inspiratiekader opgemaakt:

<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/inspiratiekader-voor-een-kindvriendelijke-stad-of-gemeente>.

Vorming en intervisie

De voorbije regeerperiode werd uitdrukkelijk ingezet op vorming en intervisie. Demos bleef hierbij een belangrijke partner voor de jeugdsector; anderzijds bundelden het departement CJM, de jeugdorganisaties, VVJ, Jint, De Ambrassade en vele anderen de krachten in het kader van het Masterplan Diversiteit. Ze organiseerden een bijeenkomst van het leernetwerk Diversiteit rond internationale mobiliteit, rond gender en rond omgaan met handicaps; ze organiseren jaarlijks een masterclass Diversiteit, en het departement engageerde zich om jaarlijks een verdiepend onderzoek uit te besteden over de vrijetijdsbesteding van een bepaalde doelgroep: in 2018 over vrije tijd van jongeren in migratie; in 2019 over welbevinden en gender in de vrije tijd. Anderzijds engageerde de jeugdsector zich voor actie 1.4.1 van het masterplan: nagaan hoe het thema diversiteit kan behandeld worden binnen het (kader)vormingsaanbod en onderzoeken of 'omgaan met diversiteit' ook kan opgenomen worden als een generieke competentie voor een jeugdwerker. Op de eerste Dag van de Diversiteit in 2018 werd een wereldmarkt aan good practices voorgesteld.

In het kader van het project jeugdwerk in de stad werd een vorming georganiseerd over bruggenbouwers, en werd een studiebezoek georganiseerd aan Namen. In het kader van de samenwerking met Frankrijk en de 3 gemeenschappen in België rond gewelddadig extremisme organiseerde Vlaanderen een tweedaags seminarie in Mechelen op 4-5 mei 2017. In het kader van het Netwerk jeugdwerk voor Allen werd in 2018 systematisch vorming en procesbegeleiding georganiseerd. Er werd een Vlaamse campagne voor professionele jeugdwerkers opgestart.

Het departement CJM werkte het traject 'Jeugdwerk in de stad' uit via zes events (2016-2017). Er werd ingezoomd op vier thema's: een aanwezig jeugdwerk, een toegankelijk jeugdwerk, een divers jeugdwerk en een kwaliteitsvol jeugdwerk. Alle resultaten zijn terug te vinden op de website www.jeugdwerkindestad.be. In november 2017 ging in Leuven een Europees en Vlaams congres over jeugdwerk (Intercity Youth-congres) door met meer dan 20 verschillende workshops en plaatsbezoeken, 3 keynotes over armoede in de stad, ruimte en vrijetijdsparticipatie. Dit congres werd georganiseerd in samenwerking met VVJ en de stad Leuven.

VVJ organiseerde de voorbije regeerperiode jaarlijks het centrumstedenoverleg (CSO) voor coördinatoren van jeugddiensten uit de centrumsteden. Hier wordt heel wat expertise uitgewisseld rond stedelijkheid en jeugdbeleid. Het CSO kwam in 2018 4 keer samen met gemiddeld 9 centrumsteden en de VGC. Thema's waren o.a. diversiteit, monitoring, speelpleinwerking, drugsbeleid... Ook in 2019 zal de VVJ/Bataljong het centrumstedenoverleg Jeugd organiseren. Initiatieven nemen m.b.t. stedelijkheid behoort tot het DNA van VVJ/Bataljong. In 2019 organiseren ze o.a. een studiereis met jeugdverantwoordelijken uit steden en uitwisselingen tussen jeugdambtenaren met thematische expertise uit de steden.

Sportaanbod

Het decreet van 10 juni 2016 houdende de erkenning en subsidiëring van de georganiseerde sportsector werd gerealiseerd en regelt het structurele subsidiëringkader ten aanzien van sportfederaties om via haar sportclubs voor (kwetsbare) kinderen en jongeren sportkansen te verhogen, onder meer via de beleidsfocussen jeugdsport, laagdrempelig sportaanbod en sportkampen. Inzake personen met een beperking, zorgt dit decreet ook voor de verankering van het G-sportplatform en de erkenning en subsidiëring van één unisportfederatie G-sport.

Sport Vlaanderen organiseert sportkampen en sportklassen in haar centra. Jongeren met een beperking of afkomstig uit een kansarm gezin kunnen genieten van een substantiële korting van 50% op de deelnameprijs.

De Sport na School (SNS)-pas, een kaart die drempelverlagend sport na school mogelijk maakt voor het secundair onderwijs, werd in het schooljaar 2016-2017 in 177 gemeenten aangeboden. 11.515 leerlingen gingen sporten met een SNS-pas. De SNS-pas werd geïntegreerd in de UiTPAS in september 2016 en zorgde voor 36 gemeenten die instapten op een 'SNS-pas met kansentarief'. In het schooljaar 2017-2018 tekenden 13 nieuwe gemeenten in op een kansentarief SNS-pas. Daarnaast geven 117 van de 337 erkende Multimove organisaties aan dat ze aandacht besteden aan de participatie van kinderen in armoede.

In 2016-2017 werd Sportsnack verder uitgerold. In 111 gemeenten werd in samen 302 scholen Sportsnack georganiseerd. Lesgevers vinden, die aansluitend op de schooluren in de school Sportsnack geven, blijft een moeilijke opgave. Om lesgevers te ondersteunen werden er Sportsnack-lesfiches en 5 inspiratiefiches op maat van maatschappelijk kwetsbare kinderen gemaakt.

Om de bekendheid van Multimove te verhogen werd een Multimove-lied en -dans ontwikkeld. In 2017 steeg het aantal initiatieven die Multimove organiseren in de Bredeschoolcontext verder naar 46 initiatieven. In totaal werden meer dan 2.000 kinderen bereikt.

In 2016-2017 besluit Sport Vlaanderen met 46 Multimove initiatieven, 111 initiatieven sportsnack en 177 SNS initiatieven, samen goed voor 333 initiatieven.

Vakantieparticipatie

In 2017 waren er 7513 deelnemers aan georganiseerde vakanties. Deze vakanties vinden plaats in Vlaanderen en bereiken kinderen, jongeren en hun gezinnen. Georganiseerde vakantie zijn erg

belangrijk voor mensen zonder of met weinig vakantie ervaring. Ze besteden veel zorg aan het vakantieproces voor, tijdens en na de vakantie. De persoonlijke begeleiding maakt het cruciale verschil in de stap om te durven deel te nemen.

Het aanbod van het Steunpunt Vakantieparticipatie werd versterkt en verbreed met aanbiedingen en verlaagde prijzen van sociale organisaties.

In 2015 gingen er 148.688 mensen met een financiële beperking op vakantie of daguitstap, dankzij de kortingen van 611 toeristische partners en de begeleiding van 1600 sociale lidorganisaties. In opvolging van het drempelonderzoek van het Steunpunt werd in juni 2016 Vakantieschakel, een on- én offline netwerkoplossing voor vakantiegangers die drempels ervaren, gelanceerd⁴. Uit de pilotfase blijkt dat 75% van de vakantiegangers via Vakantieschakel een doorverwijzing op maat kan vinden. Toerisme Vlaanderen kende ook financiële steun toe aan erkende sociaal-toeristische verenigingen die vakanties organiseren voor personen die in armoede leven.

Het Rap-op-Stap (ROS-) netwerk kende een stevige uitbouw van haar netwerk en kantoren sinds 2014. Het potentieel van de Rap Op stap kantoren werd duidelijk aangegeven door de gebruikers en vrijwilligers. Een toeleider dicht bij de mensen. Er werden geen financiële middelen voor de rap op stap kantoren zelf voorzien, wel voor de organisatie van netwerkmomenten ter ondersteuning. Er zijn momenteel (einde 2018) 72 Rap Op stap kantoren waar gezinnen en kinderen voor reisadvies op maat terecht kunnen. De provincie Oost-Vlaanderen voorzag in 2017-2018 opstartmiddelen voor ROS- kantoren. Een kleine financiële steun met groot effect. Oost-Vlaanderen telt vandaag het grootst aantal Rap Op stap kantoren.

In nauwe samenwerking ondersteunt het Steunpunt Vakantieparticipatie deze kantoren zodat ze hun doelen bereiken.

Rap Op stap blijkt een succesformule. En echte drempelverlager: ze staan dicht bij kwetsbare mensen en nodigen iedereen uit om met zijn/haar vakantie vraag langs te komen. Ook vele vrijwilligers vinden hier een leuke vorm van vrijwilligerswerk, brengen een positief verhaal en helpen mensen op weg om Vlaanderen te verkennen.

Voor alle vakantiedrempels naast de financiële werd het webplatform Steljevraag ontwikkeld. Iedereen kan hier een vraag op stellen en het partnernetwerk zoekt een oplossing.

Vragen en oplossingen zitten niet altijd bij dezelfde mensen of organisaties. Steljevraag is een platform waar elke vraag (over vakantie) welkom is en waar iedereen kan meedenken over een oplossing. Het platform wordt gemodereerd – de vraagsteller krijgt hulp bij het formuleren van de vraag en wekelijks belanden de vragen in de mailbox van alle netwerkpartners. Het is verrassend hoe de oplossing soms uit onverwachte hoek komt.

2017 was het eerste werkingsjaar met de verbreding van de opdracht. Het netwerk heeft naast de financiële drempel ook oog voor andere drempels, zoals specifieke zorgvragen, leeftijdgebonden vereisten of zelfs voedselallergieën. In het eerste jaar kon het netwerk al 3.444 geïnteresseerden bereiken en 570 geslaagde verbindingen leggen tussen vakantiegangers en toeristische aanbieders.

⁴ www.vakantieschakel.be

Huizen van het Kind

Om te zorgen dat kwetsbare gezinnen ondersteuning vinden in zoveel mogelijk levensdomeinen, worden de Huizen van het Kind uitgebouwd tot echte basisvoorzieningen voor gezinnen met kinderen, en kinderen en jongeren zelf voor de 308 gemeenten in Vlaanderen en in Brussel. Om dit te doen wordt ingezet op drie lijnen. In eerste instantie werd werk gemaakt van de uitbreiding van het aanbod en de link met actoren uit tal van beleids- en levensdomeinen. Verder werd stelselmatig ingezet op de territoriale uitbreiding. Belangrijkste uitdaging voor de Huizen van het Kind is de realisatie van de decretaal bepaalde doelstellingen, met bijzondere aandacht voor participatie en het vormgeven van proportioneel universalisme. EXPOO coördineert het ondersteuningstraject. In 2016 werd een bevraging uitgestuurd naar alle erkende Huizen van het Kind. Hierbij werden ook vragen gesteld om een beeld te krijgen op het huidige aanbod en de actoren bij de Huizen van het Kind. De resultaten geven een beeld van de huidige situatie en geven richting over hoe het netwerk verder kan uitgebouwd worden. In samenwerking met de vele partners werd ook van start gegaan met de ontwikkeling van een indicatorenset.

Met het afsluiten van de subsidieprocedure in 2018, resulteerde de dekking door de Huizen van het Kind (HvK) in 288 van de 300 gemeenten. In die gemeenten woont 97% van de gezinnen met kinderen. De publiekscampagne werd gelanceerd, een 400-tal medewerkers van en partners in de HvK namen deel aan het EXPOO-congres. De startdagen voor de nieuwe HvK zijn ingepland in het voorjaar 2019.

Kinderopvang

In het kader van het nieuwe decreet op opvang en vrije tijd voor schoolkinderen gaf de Vlaamse Regering goedkeuring voor de conceptnota 'Krachtlijnen voor een nieuwe organisatie van de opvang en vrije tijd van kinderen'. Op basis van de concepttekst en het resultaat van de hoorzittingen werd een eerste ontwerp tekst voor het decreet voorbereid. Het voorstel van decreet werd in het voorjaar van 2019 ingediend. Verwachte inwerkingtreding 2021.

In 2016 werden reeds heel wat stappen gezet in de ontwikkeling van een nieuw concept flexibele kinderopvang, o.a. een evaluatieonderzoek en een gebruikersbevraging. De doelstelling van het decreet Kinderopvang om in 2016 voor de helft van de kinderen een opvangplaats te hebben, is behaald. Na 2 jaar heeft elke kinderopvangvoorziening een vergunning, wat voortaan verplicht is. Dit betekent dat overal dezelfde vergunningsvoorwaarden van toepassing zijn, zodat elk kind dezelfde kwaliteit kan krijgen, waar het ook opgevangen wordt. Er is een pedagogisch raamwerk met een visie op kwaliteitsvolle opvang ontwikkeld. Op basis van het raamwerk zijn instrumenten ontwikkeld die de pedagogische kwaliteit zullen meten en bevorderen. Meer ouders betalen nu een opvangprijs die rekening houdt met hun inkomen.

In 2015-2016 is een belangrijke uitbreiding gedaan van opvangplaatsen met een plussubsidie voor kinderen uit kwetsbare gezinnen (van 513 naar 1748). In 2015 behoorden 28,8% van de kinderen in de kinderopvang met inkomenstarief (tarief op basis van inkomsten) tot een voorrangsgroep en behoorden 60,8 % van de kinderen in locaties met een plussubsidie tot een kwetsbaar gezin.

In 2016 werd een evaluatieonderzoek afgerond van de maatregel 'opvang bestellen = opvang betalen'. Uit dit onderzoek bleek dat in de praktijk heel wat verschil bestaat in de toepassing van

de maatregel en dat er een negatieve impact is op de toegankelijkheid van de opvang voor kwetsbare gezinnen. Dit heeft geleid tot een nieuwe oproep aan de sector om hun praktijk opnieuw te screenen vanuit het oogpunt van toegankelijkheid.

Op 10 juli 2018 werd de oproep voor de bijkomende plaatsen met de subsidie voor inkomenstarief en voor de nieuwe plaatsen met de basissubsidie gelanceerd. De beslissingen werden genomen begin december 2018 en gecommuniceerd. De beslissingen inzake de omschakeling naar trap 1 werden reeds genomen in augustus 2018 en gecommuniceerd. De oproep voor de plussubsidie volgde medio december. De oproep rond de herinzet van de vrijgekomen middelen gezinsopvang is lopende.

OD 1.3. Scholen werken actief aan armoedebestrijding. *(Minister van Onderwijs)*

De school is een belangrijke actor in het signaleren van kansarmoede en het ondersteunen van kinderen en jongeren bij kinderarmoede.

Laaggeletterdheid

De scholen worden jaarlijks gesensibiliseerd rond laaggeletterdheid in het kader van de Week van de Geletterdheid. In 2015 stond die in het teken van jongeren en jongvolwassenen, in 2016 in het teken van de werkvloer. In het schooljaar 2017-2018 werden de handen in elkaar geslagen met de armenorganisaties en luidde de campagne-slogan 'Speel je troeven uit!'. In de schooljaren 2018-2019 en 2019-2020 is het thema 'Ouders' (zie verder).

Op 15 september 2017 keurde de Vlaamse Regering een nieuw Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 goed. De eerste strategische doelstelling van dat plan houdt in dat men zal zorgen voor een significante toename van het aantal jongeren dat het secundair onderwijs verlaat met voldoende geletterdheidscompetenties, opdat zij zelfstandig kunnen functioneren in de samenleving en zich persoonlijk kunnen ontwikkelen en bijleren. Het plan spoort op die manier met de invoering van de eindtermen basisgeletterdheid in de eerste graad van het secundair onderwijs. Het plan werd verder geconcretiseerd in acties en engagementen die ter mededeling aan de Vlaamse Regering werden voorgelegd op 26 oktober 2018.

Een andere strategische doelstelling van het Strategisch Plan Geletterdheid vormt het creëren van geletterdheidskansen binnen een familieomgeving, met als doel de overdracht van laaggeletterdheid van generatie op generatie te doorbreken.

Om deze focus invulling te geven zijn een aantal organisaties een concreet engagement aangegaan. In 2016 hebben de ouderkoepels besloten om geletterdheid als thema op te nemen in hun driejaarlijkse beheersovereenkomst. Dit resulteerde in de volgende acties:

- o De ouderkoepels werken samen met de centra voor Basiseducatie om het aanbod van geletterdheidsinitiatieven bekend te maken aan ouders, ouderwerkingen en ouderraden, ook via scholen.
- o Er was een oproep naar pilootscholen om een geletterdheidsinitiatief op te starten in samenwerking met een Centrum voor Basiseducatie.
- o De jaarlijkse Grote Voorleesdag voor ouders op school werd voor de 5de maal georganiseerd.

o Met het project 'Oefenkansen Nederlands', gefinancierd en erkend door het Agentschap Integratie en Inburgering, werd er gedurende het schooljaar 2017-2018 gewerkt aan het samenstellen van 'oefenkansen Nederlands' voor laaggeletterde en/of anderstalige ouders.

Gedurende twee schooljaren (2018-2019 en 2019-2020) is de jaarlijkse campagne 'Week van de Geletterdheid' gericht op 'laaggeletterde ouders'. In 2018-2019 is de sensibilisering vooral gericht op intermediairen die werken met ouders (gezinsondersteuners, ...). Daarvoor is een samenwerking aangegaan met Kind en Gezin en de Gezinsbond. Samen met hen werd een onlineomgeving gemaakt voor opvoedingsondersteuners.

Voor het campagnejaar 2019-2020 worden de kleuter- en lagere scholen ertoe aangezet een 'geletterde school' te worden, specifiek gericht op ouders.

De samenwerkingen tussen de basiseducatie en scholen kleuter- en/of leerplichtonderwijs werden verder uitgebreid om ouders te bereiken. Recent werd de financiering van de Centra voor Basiseducatie hervormd. Een van de hoofddoelstellingen van het nieuwe financieringssysteem is het inzetten op kwetsbare doelgroepen. Bovendien is er gekozen om een open end financiering in te bouwen voor de Centra voor Basiseducatie. Op deze manier wil de minister van Onderwijs hen in de toekomst meer financiële ademruimte geven, zodat zij maximaal kunnen inzetten op hun rol als geletterdheidsexpert.

Leerlingenbegeleiding

Ter versterking van de leerlingenbegeleiding werd in 2015 de conceptnota 'Krijtlijnen voor een hervorming van de leerlingenbegeleiding in Vlaanderen' goedgekeurd. In 2016 gaven stakeholders hierop hun advies. Op basis van de conceptnota werd een decreet uitgewerkt dat definitief werd goedgekeurd op 27 april 2018. Op 1 september 2018 is het decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding in werking getreden. De stakeholders zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van het decreet. Vanuit de hervorming leerlingenbegeleiding hebben alle leerlingen recht op kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding die de totale ontwikkeling van de leerlingen bevordert, hun welbevinden verhoogt, vroegtijdig schoolverlaten voorkomt en meer gelijke onderwijskansen creëert.

Er zijn verschillende actoren in de leerlingenbegeleiding die elk hun eigen rol en taak hebben. De leerling staat daarbij steeds centraal. De ouders en het schoolteam dienen zich als eerste belangrijke actoren aan, maar ook CLB-medewerkers, pedagogische begeleiders en medewerkers uit de welzijns- en gezondheidssector maken deel uit van het netwerk dat de leerling omringt.

Via de functie 'brede instap' van het CLB kan iedereen voor eender welke vraag terecht bij het CLB, ook leerlingen huisonderwijs. Vanuit de hervorming worden ook leerlingen huisonderwijs verplicht om zich aan te melden bij een CLB voor de systematische contacten (de vroegere medische consulten). Verder kunnen deze leerlingen ook gebruik maken van het aanbod vaccinaties dat het CLB ook voor hen gratis ter beschikking stelt.

Vanuit de systematische contacten gaat er naast een aantal medische onderzoeken veel meer aandacht naar de gezinscontext, leefgewoonten en geestelijke gezondheid van de kinderen en jongeren. Bij de jongsten worden ouders mee uitgenodigd voor het contact.

Kostenbeheersend beleid

Inzake school- en studietoelagen werkte men verder aan een meer automatische toekenning van de beurzen. Kostenbewust onderwijs organiseren is een belangrijke hefboom. Met het oog op betaalbaar onderwijs bleef de maximumfactuur in het basisonderwijs gehandhaafd. Er werd nagegaan of en op welke manier het systeem ook binnen de eerste graad van het secundair onderwijs kon worden doorgevoerd.

Reeds twee schooljaren op rij loopt het project Samen tegen Onbetaalde Schoolfacturen (STOS) in 45 secundaire scholen, dat vanuit de onderwijskoepels, de verschillende pedagogische begeleidingsdiensten, de ouderkoepelverenigingen, Welzijnszorg, het Vlaams Netwerk tegen Armoede, MyTrustO, SOS Schulden op School, werd opgezet. De medewerking van CERA maakt actieve participatie van opgeleide ervaringsdeskundigen binnen dit project mogelijk.

Nog met betrekking tot 'kostenbeheersend beleid' is Klasse online een reeks over schoolkosten gestart. Het dossier is aanvullend en complementair uitgewerkt met het dossier kansarmoede waar ook portretten staan van tieners, jongeren en ouders die in armoede leven. Lerarencompetenties in het omgaan met kinderen in armoede werden in 2015-16 aangescherpt door het project 'Kleine kinderen, Grote Kansen' en het daaropvolgend proces in de lerarenopleidingen en kleuteronderwijs. Klasse was hier de communicatiepartner. Alle teksten/tools werden in '15-'16 ontsloten via de verschillende kanalen van Klasse: Klasse Magazine, e-brieven (Schooldirect, Lerarendirect, de e-brief Gelijke Kansen en ook via de Facebook-berichten van Klasse.

In 2017- 18 ontwikkelde Klasse, naast de tool '12 brillen om naar armoede te kijken' (i.s.m. de Koning Boudewijnstichting), een videoreeks over 'kwaliteitsvolle interacties in de kleuterklas van Juf Jelke' (in samenwerking met alle lerarenopleidingen). De vier video's (over warme relaties, over taal, executieve functies en ouderbetrokkenheid) versterken de lerarenopleiding maar ook de dagdagelijkse praktijk in elke kleuterklas.

SD 2. In 2019 zorgt Vlaanderen voor een duurzame leefomgeving waar kinderen en jongeren actief aan bijdragen.⁵ *(Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw)*

In een bevraging in 2018 geeft 5,4 % van de jongeren tussen de 14-25 jaar aan passief, actief of organiserend deelnemer van een vereniging of actiegroep rond milieu, dierenrechten of duurzame voeding (zoals WWF, Greenpeace, Natuurpunt, EVA, voedselteams,...) te zijn⁶, dit was 6% in 2013.⁷ 36,8 % van de bevroegde jongeren geeft aan het afgelopen jaar een product gekocht te hebben juist omdat het op een milieu-of diervriendelijke manier gemaakt is of omdat ze garanties kregen dat het product in goede arbeidsomstandigheden gemaakt is (t.o.v. 35,1% in 2013⁸) en 26,0 % geeft aan het afgelopen jaar een product van een bepaald bedrijf of uit een bepaald land bewust niet gekocht te hebben omdat ze problemen hebben met het bedrijf, het land of de manier waarop het is gemaakt.⁹

OD 2.1. De Vlaamse overheid ondersteunt projecten van en/of voor jongeren en van lokale overheden om competenties van jongeren over duurzaam leven te vergroten. *(Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw)*

Subsidiering jeugdverenigingen

Via het decreet op een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid (2012) worden organisaties die de competenties van jongeren over duurzaam leven vergroten, gesubsidieerd. Zo namen een 10-tal jeugdverenigingen in hun subsidieovereenkomst een of meerdere doelstellingen inzake duurzaamheid op. In 2018 werden al deze verenigingen nog steeds gesubsidieerd en werd met hen een nieuwe subsidieovereenkomst afgesloten. Het gegeven inzake duurzaamheid komt in 15 landelijk georganiseerde jeugdverenigingen als doelstelling terug, hetzij inzake hun eigen beleid, hetzij inzake hun werking ten aanzien van hun leden of deelnemers aan activiteiten. Wat het ondersteunen van projecten van en/of voor jongeren zelf betreft, was deze doelstelling minder geslaagd. Er moet beleidsmatig hieromtrent nog meer visie ontwikkeld worden en gekeken wat de Vlaamse overheid kan doen om de participatie van jongeren in het duurzaamheidsbeleid meer te stimuleren.

Projectoproep Mondiale Uitdagingen

In uitvoering van het kaderdecreet Ontwikkelingssamenwerking werd in 2016 een projectoproep 'Mondiale Uitdagingen' gelanceerd. Er werden 6 projecten goedgekeurd die sensibilisatie voor

⁵ Het JKP heeft in het hoofdstuk duurzaamheid vooral oog voor de ecologische component ervan. De andere aspecten van duurzaamheid (mensen, welvaart, vrede en partnerschap) komen in min of meerdere mate aan bod in de andere doelstellingen binnen het JKP.

⁶ JOP-monitor IV, 2018

⁷ JOP-monitor III, 2013

⁸ JOP-monitor III, 2013

⁹ JOP-monitor IV, 2018

mondiale kwesties en actief burgerschap uitdragen¹⁰. Hiervan zijn er drie projecten, voor een totaalbedrag van 478.752 euro, die zich richten tot kinderen en jongeren: "GoodFood@School", "Jongeren in actie voor de SDG's (Globaal Kabaal)", en "Peace craft: PLAY to change". Daarnaast was er in 2018 de projectoproep 'Verankering van de internationale ontwikkelingsagenda in Vlaanderen'. Bedoeling is om actiegericht te werken aan systeemverandering in Vlaanderen via multi-actorpartnerschappen, innovatie en een duidelijke mondiale dimensie. Eén van de zes goedgekeurde projecten¹¹, 'De vooruitdaging', wil via een digitaal platform en met vernieuwende methoden jongeren matchen aan organisaties zodat ze actief kunnen bijdragen aan mondiale oplossingen. Scholen worden ondersteund zodat de praktijkuren van de studenten kunnen bijdragen aan het realiseren van de SDG's. Give A Day kreeg hiervoor 179.941,30 euro subsidies. Naast de tweejaarlijkse oproep zet Vlaanderen ook structureel in op jeugd in haar mondiale werking. Vlaanderen geeft ook een werkingssubsidie aan YOUCA (de vroegere Zuidtag).

Stadsmonitor

De stadsmonitor brengt indicatoren in kaart van verschillende levensdomeinen, zo ook domeinen die de leefwereld van kinderen en jongeren raken. In 2016 werd de visie over een leefbare en duurzame stad geactualiseerd. Deze visie vormt de basis van de indicatorenset van de volgende editie van de stadsmonitor.

Duurzaamheid in scholen

In 2015-2016 werd extra ingezet op duurzaamheid in scholen. Concreet ging het over onder andere de vergroening van de schoolomgeving (zie OD 2.3) en het educatief gebruik van de groene ruimte als verlengstuk van het klaslokaal. De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB) ontwikkelde enkele jaren geleden een succesvolle educatieve methode, de scholenband, die scholen in Noord en Zuid verbindt om samen te werken rond onder meer duurzaamheidskwesties.¹² Ook Milieuzorg op school (MOS) ondersteunt basis- en secundaire scholen om samen duurzame keuzes te maken voor een leefbare planeet. Je kan bij MOS terecht voor begeleiding op maat, educatief materiaal en vorming voor leerkrachten. Het project 'Buurten met Erfgoed' wil kinderen leren op een duurzame wijze om te gaan met erfgoed in hun schoolomgeving. Vanuit het project werden ook een handleiding en een methodiek ontwikkeld ter ondersteuning van organisaties.

OD 2.2. De Vlaamse overheid belooft, waar mogelijk, ecologisch gedrag en ontraadt niet-ecologisch gedrag. *(Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw)*

Duurzame overheidsopdrachten

Vlaanderen wil een voorbeeldfunctie hebben op het vlak van duurzaamheid en streeft naar 100% duurzame overheidsopdrachten. De Vlaamse overheid neemt vele duurzaamheidsinitiatieven in het kader van het algemene overheidsopdrachtenbeleid. In 2018 won het Facilitair Bedrijf van de

¹⁰ <https://www.fdfa.be/nl/oproep-mondiale-uitdagingen-2016>

¹¹ <https://www.fdfa.be/nl/oproep-verankering-van-de-internationale-ontwikkelingsagenda-in-vlaanderen-2018>

¹² www.scholenbanden.be (met een subsidie van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking en de Minister van Onderwijs)

Vlaamse overheid de Europese Procura+ Award voor meest duurzame overheidsopdracht van het jaar. Met deze prijs wordt het Facilitair Bedrijf beloond voor zijn inspanningen op het vlak van duurzame overheidsopdrachten, waarbij het in ieder contract sociale, economische en groene doelen samenbrengt. De Vlaamse overheid ondersteunt ook de werking van het Steunpunt Duurzame Overheidsopdrachten van VVSG om lokale besturen te helpen bij de verduurzaming van hun overheidsopdrachten.

Duurzaam departement CJM

Ook het departement CJM zet sterk in op het verankeren van duurzaamheid in haar sectoren cultuur, jeugd en media. Voor haar eigen werking is het departement CJM betrokken bij het SDG-leernetwerk, Visie 2050 (transitieprioriteit samen leven), het EDO-platform (Educatie DO) en het SOIA-dossierteam rond duurzame ontwikkeling. Ook werd recent vooropgesteld dat het departement een SDG-actieplan zal opstellen tot op managementniveau. In 2018 stapte het departement in het VOKA-charter van duurzaam ondernemen, met oog op het verduurzamen van interne processen.

Duurzame gemeenten en steden

Met betrekking tot het (boven)lokale jeugd- en kinderrechtenbeleid wordt er aandacht besteed aan het thema duurzaamheid in het kader van de subsidiëring (zie OD 2.1) en eveneens in de communicatie via de nieuwsbrieven Jeugdbeleid. De prijs 'Jeugdgemeente van Vlaanderen 2015-2016' werd uitgereikt aan Dilbeek. Zes van de 38 kandidaat-gemeenten hadden ingezet op duurzaamheid, waaronder laureaat Dilbeek. Bij de uitreiking van de prijs in 2017 was "de aandacht voor duurzame ontwikkeling binnen het gemeentelijk jeugdbeleid, waarbij minstens de ecologische pijler wordt ingevuld", één van de zes inhoudelijke criteria. Op 22 oktober 2017 werd de nieuwe Jeugdgemeente van Vlaanderen bekend gemaakt. Eeklo en Leuven deelden dit keer deze eervolle titel.

Ook bij het uitreiken van het label kindvriendelijke steden en gemeenten is duurzaamheid een thema waarop de trajecten in de startfase worden geanalyseerd. Een aantal jeugdverenigingen zijn lid van de klimaatcoalitie. Ook zijn zowel organisaties uit het middenveld als organisaties van de overheid betrokken bij het platform Educatie Duurzame Ontwikkeling.

Duurzame culturele infrastructuur

Het departement CJM organiseerde op 19 september 2016 een technische ronde tafel voor duurzame culturele infrastructuur. Dit overleg met stakeholders had als doel om meetbare criteria uit te werken waarop investeringsdossiers bij het Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI) kunnen beoordeeld worden op duurzaamheid. Dit past binnen een langetermijnvisie voor een duurzaam Cultureel Infrastructuurbeleid en kadert in de prioriteiten van de Vlaamse Klimaattop van 1 december 2016. Hiervoor werd 15 miljoen euro vrijgemaakt vanuit het Vlaams Klimaatfonds.

Op die klimaattop is beslist om, binnen de beleidsvelden Jeugd en Cultuur, energie-efficiëntie en CO2-reductie te selecteren als één van de prioritaire ingrepen voor de subsidiëring van culturele infrastructuur in 2017-2021. In 2017 werd 3 miljoen euro voorzien voor de investeringssubsidie "energiezuiniger maken van culturele infrastructuur". In 2018 en 2019 was dat 5 miljoen euro. Echter zowel in 2017 als in 2018 werden uiteindelijk meer middelen toegekend, het deel dat de respectievelijke 3 en 5 miljoen euro heeft overschreden, was afkomstig uit de FoCI-dotatie. In totaal werd zo 8.520.216,88 euro subsidie vastgelegd voor het energiezuiniger maken van culturele

en jeuginfrastructuur. In 2017 en 2018 konden hiermee reeds 35 jeugdorganisaties hun infrastructuur energiezuiniger maken, voor een totaalbedrag van 2.430.444,08 euro.

Het departement CJM investeerde daarenboven 2.330.571,70 euro in energiesparende maatregelen voor de culturele gebouwen in eigen beheer: de Hoge Rielen, de Ancienne Belgique, Rosas, de Kaaistudio's, de Singel... Verdeeld over 3 jaar, gaat het om 450.000 euro in 2017, 450.000 euro in 2018 en 1,1 miljoen euro in 2019. Het aandeel boven de 2 miljoen euro werd gefinancierd door FoCI-middelen.

Daarnaast wordt ook een Energielening ter beschikking gesteld voor het plaatsen van fotovoltaïsche installaties; hiervoor werd 5 miljoen euro voorzien vanuit het Vlaams Klimaatfonds.

Transitienetwerk Pulse

Het Transitienetwerk Cultuur, Jeugd, Media 'Pulse' ontvangt sinds 2013 financiële steun van de Vlaamse Minister van Cultuur. De Pulse trefdag RE:Culture vond plaats op 27 oktober 2016. Op deze trefdag organiseerde Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd en Media een ronde tafel 'Sensibilisering Jeugd, Cultuur en Media'. Deze ronde tafel richtte zich op het sensibiliseren van stakeholders voor de transitie naar een rechtvaardige duurzame samenleving. In 2017 kreeg Pulse de vraag van de minister om ook voor jeugd en media ondersteuning te bieden in de transitie naar duurzame ontwikkeling. Pulse ontwikkelde de site cultuurzaam.be, die een reeks instrumenten verzamelt aan de hand waarvan energieverbruik en CO2-uitstoot kunnen gedrukt worden in de cultuur-, jeugd- en mediasector.

Duurzaam voedingsbeleid in scholen

Het in 2015 gelanceerde onderzoek naar hoe scholen een duurzaam voedingsbeleid kunnen voeren, werd in 2017 afgerond. Er werden drie soorten data geanalyseerd: voedselverliescijfers, leerlingenbevragingen en een evaluatie door de stuurgroep. De studie resulteerde eveneens in een handleiding waarmee scholen en schoolbegeleiders aan de slag kunnen om hun voedingsbeleid te verduurzamen.

OD 2.3. De Vlaamse overheid investeert in een gezonde leefomgeving (lucht, bodem, water ...) die rekening houdt met de grotere kwetsbaarheid van kinderen en garandeert de beschikbaarheid van grondstoffen over de generaties en grenzen heen. (Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw)

Duurzame wijken

Tot eind 2016 werd gewerkt aan het transitieproces duurzaam wonen en bouwen (DuWoBo). De gezonde leefomgeving, en meer specifiek de kindvriendelijkheid is daarin een centraal thema. De advisering omtrent duurzame wijken, bijvoorbeeld via de Provinciale Steunpunten Duurzaam Bouwen, baseert zich op de Duurzaamheidsmeter Wijken. In dit instrument zijn onder het hoofdstuk Welzijn en Welvaart expliciet criteria opgenomen over speelvoorzieningen en universele toegankelijkheid.

In het kader van de Visie 2050 ging in 2017 de transitieprioriteit 'Slim Wonen en Leven' (SWL) van start. Hierin wordt beschreven hoe we de woonomgeving in Vlaanderen kunnen transformeren richting duurzame buurten, waar iedereen kan en wil wonen en leven. Dit doen we door duurzame

woningen en omgevingen te creëren op slimme locaties, het aanbod op maat te krijgen van de woonbehoefte, en de woonwensen te verduurzamen. Departement Kanselarij en Bestuur gaf het transitieproces SWL mee vorm door deze samen met Wonen Vlaanderen te coördineren en vervolgens andere actoren te verzamelen. Daarnaast trok of ondersteunde DKB de drie werven die binnen het transitiepoor zijn opgezet: werf financiering, werf buurtinitiatieven en werf woonwensen. In samenwerking met VVSG werd op 6 december 2018 een Slim Wonen en Leven 'Woondag' georganiseerd met meer dan 300 deelnemers. De resultaten uit de werven werden getoond aan en besproken met een breed publiek, en deelnemers konden kennismaken met het netwerk rond Slim Wonen en Leven.

Binnenmilieu op school

In 2016 lanceerde Departement Omgeving, in samenwerking met Agentschap Zorg en Gezondheid, departement Onderwijs, AGION en GO!, het projectplan binnenmilieu op school. Het gaat om de ontwikkeling van een digitale tool waarmee scholen hun huidige situatie en werking voor een gezond binnenmilieu (ventileren en verluchten) kunnen in kaart brengen, opvolgen en monitoren, en waaruit ze adviezen op maat kunnen genereren. Een actie binnen het projectplan is reeds lopende, terwijl een andere start begin 2019. Ook werd een informatiecampagne gevoerd die scholen(ver)bouwers bewust maakt van het belang van gezond binnenmilieu en hen informeert over de verplichtingen en mogelijkheden in (ver)bouwprocessen met betrekking tot het ventileren en verluchten van lokalen.

Duurzame scholenbouw

AGION en het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap engageren zich om kwaliteitsvolle, duurzame en functionele schoolgebouwen te realiseren. De school van de toekomst moet efficiënter omgaan met energie, water, grondstoffen, ruimte, financiële middelen en zijn omgeving, m.a.w. een duurzame school zijn. Om dit engagement te helpen realiseren, ontwikkelde evr-Architecten in opdracht van AGION & het GO! de publicatie 'Naar een inspirerende leeromgeving - Instrument voor Duurzame Scholenbouw'. In het najaar van 2016 werd dit instrument geactualiseerd volgens de regelgeving en de aanbevelingen van dat moment.

Voor het project 'Pimp je Speelplaats' kregen 25 scholen jaarlijks een budget van 4.000 euro om hun grijze speelplaats te vergroenen. In 2018 werden bovenop de 25 scholen nog eens 14 extra scholen aangeduid. In totaal werd er dat jaar 156.000 euro uitgekeerd voor het vergroenen van schoolspeelplaatsen. Voor 2019 is er 100.000 euro voorzien. Tijdens netwerkmomenten konden deelnemers inspiratie opdoen van andere scholen en hielp een coach hen onder andere bij het uittekenen van een plan en de beplantingskeuze.

Aansluitend lanceerden de ministers van Onderwijs, Sport en Jeugd op 9 november 2018 gezamenlijk de projectoproep voor Bewegingsvriendelijke en gedeelde schoolspeelplaatsen, waarin onder het aspect kwaliteitsvol spelen eveneens aandacht wordt gevraagd voor een duurzame uitbouw van de schoolspeelplaats. Het gebruik van groen als speelelement is een pluspunt voor bewegingsvriendelijke speelplaatsen.

Humane biomonitoring

Op vraag van de Vlaamse overheid startte in 2016 een humane biomonitoring bij een Vlaamse referentiepopulatie adolescenten en een humane biomonitoringscampagne bij jongeren in Genk Zuid. Dit is een techniek die blootstelling aan milieuvervuilende stoffen en de vroegtijdige gezondheidseffecten van die stoffen meet. De resultaten werden in het voorjaar van 2018 gecommuniceerd. Voor de vierde humane biomonitoringscampagne 2016-2020 is het studiedesign uitgewerkt en de rekrutering afgerond.

SD 3. In 2019 heeft Vlaanderen ruimte en condities gecreëerd om kinderen en jongeren, zonder onderscheid, volop jong te laten zijn, met respect voor ieders belang. *(Minister van Jeugd)*

In 2013 gaf 69,1% van de Vlaamse jongeren tussen 14 en 25 jaar aan minstens één keer per maand vrienden in de publieke ruimte te ontmoeten.¹³ In 2018 was dit nog slechts 58%.¹⁴ Dit is een significante daling van het aantal jongeren dat rapporteert zich regelmatig met vrienden op publieke plaatsen te begeven.

Het aandeel mensen in de Vlaamse centrumsteden dat vindt dat er voldoende activiteiten zijn voor kinderen en jongeren onder 12 jaar steeg van 35% in 2014 naar 40% in 2017. Een gelijkaardige stijging gebeurde voor activiteiten voor jongeren ouder dan 12 jaar: een stijging van 30% naar 35%.¹⁵

OD 3.1. De Vlaamse overheid stimuleert ontmoetingsmogelijkheden voor kinderen en jongeren onderling en met de andere generaties uit de samenleving. *(Minister van Jeugd)*

Beleving en ontmoeting via de eigen instellingen van de Vlaamse Overheid

De Vlaamse overheid zet in op beleving en ontmoeting via de eigen instellingen zoals het Kasteel van Gaasbeek en de landcommanderij Alden Biesen. Het KMSKA werkte met een jongerencrew (Jongbloed!) als denktank voor het nieuwe museum. De werking van Jongbloed! resulteerde in een toekomstmanifest met richtlijnen voor het uitwerken van het nieuwe publieksaanbod na de heropening. Daarnaast vinden continu publiekswerking en educatieve activiteiten plaats op diverse externe locaties. In de zomer 2016 omvatte dit bijvoorbeeld workshops voor anderstalige kinderen (Zomerschool) en jongeren (Zomerklap, Teach for Belgium) in de tentoonstelling 'Het Gulden Cabinet' in het Rockoxhuis. Voor gezinnen met kinderen ontwikkelde KMSKA in het kader van de zomeractie 'De schatten van Vlieg', een zoektocht in het Rockoxhuis in de vorm van een app.

Het Kasteel van Gaasbeek voorziet jaarlijks in aangepaste rondleidingen en ateliers voor kleuter, lager en secundair onderwijs. Voor andere doelgroepen, o.a. het buitengewoon onderwijs, hoger onderwijs, lerarenopleiding, vakantiewerking,... werkt het kasteel een op maat en vraaggericht programma uit. Alle rondleidingen kunnen ook op NT2-niveau worden gegeven door hiervoor opgeleide gidsen. Daarnaast zorgt Kasteel van Gaasbeek ook voor aan de lopende expo aangepaste gezinsrondleidingen, gezinspakketten en Schatten van Vlieg trajecten. Kampen en speelpleinen konden op aanvraag rondleidingen en ateliers boeken, aangepast aan de leeftijd. In 2015 bezochten 29.787 bezoekers het Kasteel van Gaasbeek, waarvan 10.357 onder 26 jaar. In 2016 waren dit 7.115 bezoekers onder 26 jaar op een totaal aantal bezoekers van 35.267.

De landcommanderij van Alden Biesen kent, als een van de grootste kasteeldomeinen in Vlaanderen, een 800-jarige geschiedenis die tot de verbeelding spreekt. Vandaag vinden er jaarlijks meer van 500 evenementen plaats en ontvangt het kasteel 250.000 bezoekers, waaronder ook veel kinderen en jongeren. Met Schat van Vlieg worden families met jonge kinderen aangesproken om

¹³ JOP-monitor III, 2013

¹⁴ JOP-monitor IV, 2018

¹⁵ Stadsmonitor 2018

het kasteel te ontdekken. Verhalen in het Park is een herfstevenement waarbij de focus ligt op storytelling naar een jonge doelgroep. Bij de organisatie van de tentoonstellingen is er aandacht voor het bereiken van zowel jongeren als ouderen. Voor de tentoonstelling 'Eén grote familie' werd een scholenprogramma uitgewerkt. Tijdens de tentoonstelling 1000 jaar Graafschap Loon zijn, in samenwerking met twee Limburgse hogescholen, rondleidingen uitgewerkt specifiek voor lagere en middelbare scholen. Het Internationaal Vertel Festival is een uniek meertalig festival over de vertelkunst en kan op veel belangstelling rekenen van het Vlaamse onderwijs. De familiedag rond 1000 jaar Graafschap Loon nodigde families met kinderen uit om de spannende wereld van ridders te ontdekken. Alden Biesen is partner in het Erasmus+ project Badges dat een digitale beleving met leermomenten inlast voor het valideren van non-formeel leren in erfgoed. Naast de eigen instellingen ondersteunt de Vlaamse Gemeenschap eveneens 21 musea die zijn ingedeeld bij het Vlaamse niveau. Het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet voorzag een eerste indiendatum voor werkingssubsidies eind 2017 voor de volgende beleidsperiode 2019-2024.

Structurele ondersteuning jeugdorganisaties

In het kader van het decreet vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid van 2012 worden jeugdorganisaties structureel ondersteund. In 2018 kregen 66 landelijk georganiseerde jeugdverenigingen, 20 cultuureducatieve organisaties, 11 informatie- en participatieverenigingen en 5 instellingen met een bijzondere opdracht subsidies. Met alle gesubsidieerde verenigingen werd een nieuwe beheersovereenkomst afgesloten voor 2018-2021; voor de vijf bovenbouwverenigingen tot 2020. Onder het decreet houdende subsidiëring van hostels, jeugdverblijfcentra, ondersteuningsstructuren en de vzw ADJ (2012) worden ADJ, CJT en de Vlaamse Jeugdherbergen ondersteund met 3.132.000 euro in 2015 en 3.143.000 euro in 2016. In 2017 is dit 3.229.000 euro en in 2018 4.162.000 euro (deze stijging komt door de overheveling van het domein Hanenbos van het provinciebestuur Vlaams-Brabant naar ADJ). Sociaal-culturele organisaties en instellingen ontvingen in 2015 49.626.999,73 euro aan structurele subsidie en voor 2016 49.934.477,03 euro. Het budget voor de subsidiëring van jeugdverenigingen en projecten in het decreet vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid steeg in de periode 2014-2019 van 32.914.000 euro in 2014 naar 36.248.000 euro in 2019.

Jeugdinfrastructuur

De Vlaamse overheid investeerde elk jaar van de beleidsperiode in jeugdinfrastructuur. In 2015 en 2016 werd telkens 2 miljoen euro subsidies verleend aan 50 jeugdverblijven verspreid over heel Vlaanderen. In 2017 kregen 57 jeugdverblijven 1.590.000 euro aan subsidies en in 2018 ontvingen 61 jeugdverblijven 1.545.000 euro.

Via de middelen van het Fonds voor Culturele Infrastructuur werd in de periode 2015-2018 nog 7.360.268,83 euro extra gesubsidieerd in jeugdinfrastructuur. Dit ging om investeringsubsidies, waaronder 1 grote culturele infrastructuur voor Chiro, en om subsidies voor het toegankelijker maken en energiezuiniger maken van de jeugdinfrastructuur (sectorale prioriteiten in 2017 en 2018)

Kindvriendelijke steden en gemeenten

In deze beleidsperiode reikte de minister van jeugd driemaal het label 'kindvriendelijke steden en gemeenten' uit aan een totaal van 24 steden en gemeenten¹⁶. In 2017 werd het secretariaat van de jurywerking kindvriendelijke steden en gemeenten overgedragen van VVJ naar het departement Cultuur, Jeugd en Media. VVJ legde zich toe op het optimaliseren van de toolkit en op de begeleiding van steden en gemeenten om het label te halen. In 2019 wordt een visietekst ontwikkeld rond de verdere uitbouw en de verankering van het label in het Vlaamse beleid, met bijzondere aandacht voor de rolverdeling tussen verschillende partners. In 2018 werd ook het netwerk "Kindvriendelijke steden en gemeenten" opgericht, een netwerk van steden en gemeenten. De bedoeling van het netwerk is expertise te ontwikkelen en te verspreiden bij alle steden en gemeenten rond kind- en jeugd vriendelijkheid.

Initiatieven Sport Vlaanderen

Sport Vlaanderen zette in op aangepaste opleidingen voor specifieke doelgroepen. Er werd in 2017 voor de zesde keer een laagdrempelige opleiding 'Algemeen Gedeelte Initiator' aangeboden voor 6 deelnemers. Specifiek gericht op het begeleiden van kinderen van 3 tot 8 jaar, werden via bewegingsfamilies meer dan 2.000 Multimove- en Sportsnackbegeleiders opgeleid door de Vlaamse Trainersschool. De sport- en beweeghal 'Sportinnovatiecampus' werd eind 2016 geopend en is erop gericht om een brede doelgroep in beweging te zetten en een nieuwe dimensie te geven aan sport- en beweegactiviteiten. Na een positieve evaluatie werd een nieuwe beheersovereenkomst afgesloten voor de periode 2018-2020 om de Sportinnovatiecampus verder uit te bouwen inzake breedtesport, topsport en opleidingen. In het sportbeleid gaat eveneens specifieke aandacht naar het aanbod voor kinderen met een beperking of met bijzondere medische specificaties. In 2018 namen zo 39 kinderen met diabetes deel aan sportkampen van Sport Vlaanderen. De begeleiding van G-sporters werd omgevormd tot 7 volwaardige initiatoropleidingen.

Platform Buurtsport

Het Platform Buurtsport kwam in 2016 twee keer samen. In 2016 voorzagen 74 gemeenten in buurtsport. Vanuit het Expertisecentrum Buurtsport werd er ingezet op vorming rond kansengroepen, zoals 'sport en armoede' en 'maatschappelijk kwetsbare kinderen'. Het Expertisecentrum Buurtsport, ISB vzw en Demos werden aangesteld als projectbegeleider in het project van de minister bevoegd voor Armoedebestrijding, 'Bruggen bouwen tussen sport en jeugd en kinderen in armoede'. Het Expertisecentrum Buurtsport stond tevens mee aan de aftrap van het Catch project, een grootschalig praktijkgericht onderzoek dat wil helpen bij de zoektocht naar werkzame factoren van een buurtgebonden sportaanbod die bijdragen tot sociale inclusie van jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties. Op basis van de expertise uit het Catch project werd een QuickScan Buurtsport gemaakt, om de eigen buurtsportwerking in kaart te brengen en te verhelderen naar aanloop van de volgende lokale beleidsperiode. Het VUB-onderzoek resulteerde in 8 'bouwstenen buurtsport', die vertaald worden in een visietool rond buurtsportwerking voor nieuwe besturen. De Vlaamse Trainersschool (VTS) voerde in 2015 de campagne 'Is kiezen verliezen?' om trainers aan te zetten meer jeugdgericht te werken en hun

¹⁶ <http://kindvriendelijkestedenengemeenten.be>

trainingen beter af te stemmen op jongeren uit bijzondere doelgroepen. Zie OD 1.2 voor de SNS-pas.

Stadsvernieuwingsprojecten

Om een openbare ruimte te garanderen waar kinderen en jongeren zich goed voelen was bij de jurering van stadsvernieuwingsprojecten gezinsvriendelijkheid een blijvend aandachtspunt. Bij de oproep in 2016 heeft de jury aandacht besteed aan de geplande publieke en groene ruimtes die gemengd zullen ingezet worden voor speel- en verblijfsruimte voor jong en oud.

Acties Toerisme Vlaanderen

Toerisme Vlaanderen maakte in 2015 met verschillende partners een actieplan (2016-2017) op als leidraad voor de familievriendelijke aanpak. Vlaanderen beschikt momenteel over 569 geïnspecteerde en definitief erkende jeugdverblijven. In januari 2017 werd de brochure 'Familievriendelijk Vlaanderen en Brussel' gelanceerd, waarin een overzicht gegeven wordt van het familievriendelijke toeristisch aanbod in Vlaanderen en haar deelbestemmingen. Via de campagne 'Wij gastvrij, jij blij' sensibiliseerden Horeca Vlaanderen en Toerisme Vlaanderen ook de horecasector, aan de hand van tips, promotiepakketten en inspiratiedagen, om zich meer open te stellen voor families met kinderen.

In samenwerking met FARO en Herita voorzag het pilootproject 'Familievriendelijk Erfgoed' in begeleiding van drie erfgoedsites met een familievriendelijk traject op maat: het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (KMMA) in Tervuren, het Museum voor Schone Kunsten in Gent en het Provinciedomein Raversyde in Oostende.

Kunstendag voor Kinderen

De Kunstendag voor Kinderen vindt elk jaar plaats op de derde zondag van november. Er werden steeds meer deelnemers geteld (ongeveer 45000 in 2018) en meer activiteiten aangeboden (350 in 2018). Kunstendag voor Kinderen nam in samenwerking met Prospekta, Fonds voor Vrijetijdsparticipatie en Enter ook verschillende initiatieven om mensen die in kansarmoede leven te bereiken en de activiteiten zo toegankelijk mogelijk te maken.

Proeftuinen

Aan de hand van proeftuinen werd een centrale, gespecialiseerde begeleiding voor 16- tot 18-jarige nieuwkomers ontwikkeld en uitgetest. Hierbij werd samen met de jongere een traject op maat uitgestippeld waarbij identiteitsontwikkeling alsook leer- en scholingskansen centraal staan. De proeftuinen werden wegens een gunstige evaluatie verlengd tot augustus 2020 en ook uitgebreid naar 15- tot 19-jarigen. Bedoeling is om de projecten te verduurzamen en te verankeren. Voor kinderen en jongeren in asielcentra is er een grote drempel om deel te nemen aan het lokale vrijetijdsaanbod. In 2018 startte Universiteit Gent met een onderzoek naar vrije tijd van jongeren in migratie, gegund door departement CJM. Het betreft een grootschalige bevraging van jonge nieuwkomers in secundair OKAN-onderwijs omtrent vrijetijdsbesteding en -beleving in combinatie met een aantal focusgroepen. Het rapport wordt in de zomer van 2019 opgeleverd.

OKAN

Anderzijds heeft ook de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) een grootschalige enquête afgenomen bij 99 Onthaalklassen voor Anderstalige Nieuwkomers (OKAN)

doorheen heel België, met kinderen van 12 tot 23 jaar. Vragenlijsten werden ontwikkeld op basis van bestaande internationale enquêtes die ook worden gebruikt in het kader van de nationale kinderrechtenindicatoren (PISA, HBSC). Met deze enquête, alsook die bij jongeren in gemeenschapsinstellingen, beoogde de NCRK meer gegevens op te nemen in de nationale indicatoren over deze kwetsbare kinderen en jongeren van wie de situatie vaak onderbelicht blijft in surveys en indicatoren. Vanuit Vlaanderen werd hieraan meegewerkt.

Positieve identiteitsontwikkeling bij jongeren

Eind 2015 lanceerden de minister voor Jeugd en de minister van Binnenlands Bestuur en Inburgering samen de projectoproep 'Positieve identiteitsontwikkeling bij jongeren'. Met de projectoproep wilden de ministers inzetten op het versterken van de positie van jongeren en jongvolwassenen in de samenleving en op het vergroten van hun maatschappelijke betrokkenheid. De ministers wilden vooral projecten ondersteunen die gevoelens van uitsluiting of onrecht kunnen ombuigen in positieve engagementen en die jongeren zin geven in de toekomst. De projectoproep kaderde binnen het Vlaams actieplan voor de preventie van radicalisering. Binnen dit kader coördineert het agentschap Binnenlands Bestuur sinds 2015 het Vlaams Platform Radicalisering, waarin overleg gepleegd wordt met Vlaamse, federale en lokale overheden, alsook het actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering opgevolgd wordt. Vanuit het departement CJM werd vier keer een sectoroverleg georganiseerd waarbij verschillende jeugdorganisaties betrokken worden. Het overleg zal telkens opnieuw plaatsvinden indien er een gerichte vraag of nood aan informatie is. In 2016 nam het departement deel aan een expertengroep van de Europese Commissie inzake de bijdrage van jeugdwerk tot het bevorderen van actief burgerschap en jongerenparticipatie en de preventie van radicalisering. Hieruit kwamen verschillende goede praktijken en een toolbox naar voren. De toolbox werd naar het Nederlands vertaald en zal in 2019 verspreid worden via de website. In mei 2016 ondertekenden de ministers bevoegd voor jeugd van de drie Gemeenschappen samen met de Franse minister van jeugd een gezamenlijke verklaring betreffende de preventie van gewelddadig radicalisme. Tijdens drie studiedagen in België en Frankrijk werd eveneens kennis uitgewisseld rond de rol van jeugdbeleid en jeugdwerk bij de preventie van radicalisering.

Onderwijs ondersteunt 5 projecten die zich richten tot doelgroepen waarvoor de drempel naar reguliere diensten vaak nog te hoog ligt, en daarnaast 3 projecten die zich richten tot herstelgericht werken en moeilijke gesprekken en klassituaties.

Huizen van het Kind

De versterking van de Huizen van het Kind (zie OD 1.2) zorgt ook voor ontmoetingen tussen jongeren en verschillende generaties.

OD 3.2. De Vlaamse overheid zet de troeven van jong zijn voor de samenleving in de kijker. *(Minister van Jeugd)*

Masterplan Diversiteit

De Vlaamse minister van Jeugd zet de diversiteit van de jonge Vlaamse mensen positief in de schijnwerpers en loopt een traject diversiteit (zie SD 1 en SD 7 voor meer informatie).

WAT WAT

De minister van Jeugd nam het initiatief voor de creatie van een informatieplatform voor kinderen en jongeren, waar alle informatie geschikt voor jonge personen gebundeld wordt. De bedoeling is dat kinderen en jongeren duidelijker weten waar naartoe te gaan bij vragen of problemen. Op 1 oktober 2018 werd WAT WAT gelanceerd door De Ambrassade. De eerste maand telde WAT WAT reeds 103.119 unieke bezoekers en 630.091 pageviews. Sinds de lancering verzochten verschillende private en publieke organisaties WAT WAT om samen te werken in het bereiken van jongeren.

Belang van het Kind

In opvolging van de Europese conferentie over het Belang van het Kind (december 2014) bracht de Raad van Europa, met medewerking van de Vlaamse overheid, de Franse Gemeenschap en de FOD Justitie in het voorjaar 2016 een publicatie uit met de conclusies van de conferentie. Op initiatief van departement CJM werd in Vlaanderen een ad hoc stuurgroep omtrent het belang van het kind opgericht, met als doel het algemene commentaar over het belang van het kind te vertalen naar de Vlaamse context. Met het Kenniscentrum Kinderrechten (KEKI) wordt onderzocht hoe het belang van het kind in samenwerking met verschillende beroepsgroepen kan geconcretiseerd worden.

#JeugdwerkWerkt

In opvolging van de 2de internationale jeugdwerkconferentie in Brussel in 2015 werd op Europees vlak een kennishandboek over het jeugdwerk opgesteld.

In opvolging van de aanbeveling rond jeugdwerk van de Raad van Europa in 2017 organiseerde de Vlaamse jeugdwerksector op 12 juni 2008 het congres #JeugdwerkWerkt met meer dan 550 aanwezigen. De baseline van het congres #JeugdwerkWerkt is dat jeugdwerk een basisrecht is voor alle kinderen en jongeren. Tijdens het voorbereidende traject, gecoördineerd door De Ambrassade, werden vijf prioritaire uitdagingen geïdentificeerd die de agenda voor de toekomst van het jeugdwerk vormen. Het departement CJM nam deel aan de inhoudelijke denktank die de missie en het DNA van het jeugdwerk uitgewerkt heeft. In 2019 schrijft de Ambrassade een nieuwe publicatie rond #JeugdwerkWerkt, aangevuld met basiskennis over het Vlaamse jeugdwerk, opdat het een referentiewerk kan worden voor nieuwe, toekomstige of ervaren jeugdwerkers.

Media

De Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT) wil het brede publiek bereiken, maar richt zich ook tot specifieke doelgroepen. De opzet van de beheersovereenkomst met de VRT vertrekt vanuit een aantal ambities zoals informatie, educatie en mediawijsheid, van waaruit wordt gewerkt rond kinderen en jongeren. De zenders Ketnet en MNM geven prioritaire aandacht aan kinderen en jongeren. Daarnaast onderhoudt de jongerenadviseur zeer regelmatig contacten met jongeren door een dagelijkse natuurlijke communicatie via sociale media, door permanente interesse in hun leefwereld en door talentscouting, en met de jongerenorganisaties door aanwezigheid op conferenties en studiedagen die het jongerenmiddenveld organiseert. In 2016 werden ook diverse jonge startups in contact gebracht met programmamakers van de VRT. Kinderen en jongeren worden ook bereikt via acties en evenementen, zoals de Ketnet Zomertour en Koekenbak of de MNM Marathonradio. Ketnet en MNM voorzien tot slot ook in een specifiek digitaal aanbod voor kinderen en jongeren via apps of speciale interactieve content zoals de regels van 3S en Generation M.

Buitenspeeldag

De minister van jeugd organiseerde ook deze regeerperiode samen met VVJ en de lokale besturen jaarlijks de Buitenspeeldag. Op 18 april 2018 vond de 11de buitenspeeldag plaats. Nadruk ligt daarbij vooral op de promotie van buitenspelen en het herinneren aan de noodzaak om buitenspeelmogelijkheden te voorzien. Daarnaast draagt de buitenspeeldag bij tot het intergenerationale aspect waarbij ouders, grootouders en (klein)kinderen samen naar deze dag komen.

Het werd een recordeditie met maar liefst 435 activiteiten georganiseerd in 257 Vlaamse en Brusselse gemeenten en steden. Dit aantal is gestaag gegroeid. In 2014 namen een 200-tal gemeenten deel; in 2016 werden er op 382 locaties in 240 gemeenten activiteiten georganiseerd. Naast Nickelodeon, Ketnet en VTMKZOOM kwam er sinds de editie in 2016 nog een nieuwe mediapartner bij: Studio 100 TV.

OD 3.3. De Vlaamse overheid snoeit, in samenspraak met kinderen en jongeren, in de reglementering die de creativiteit en het initiatief van kinderen en jongeren en hun organisaties belemmert. *(Minister van Jeugd)*

Masterplan Bivakplaatsen

Zowel groepen die op kamp gaan als uitbaters van jeugdverblijven en kampeerterreinen worden geconfronteerd met heel wat reglementering en procedures die het uitbaten van een verblijf of het organiseren van een jeugdkamp nodeloos complex maken. Deze regelgeving situeert zich op de verschillende beleidsniveaus, er moet dan ook samengewerkt worden aan vereenvoudiging. In 2015 verrichtte agentschap Informatie Vlaanderen een verdiepend onderzoek rond de overregulering bij fuiven en kampen in Vlaanderen. In het Masterplan Bivakplaatsen van 20 mei 2016 is overregulering en complexe procedures het eerste actiedomein. Gedurende de beleidsperiode werden verschillende workshops rond regulitis met betrekking tot kampen en fuiven georganiseerd. Anderzijds werd in 2016 de conceptnota en het actieplan voor een gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid goedgekeurd. De aanpak van regulitis is hierin een van de drie inhoudelijke assen. De jeugdsector werd betrokken via het Verticaal Overleg Vrijwilligersbeleid Cultuur en Jeugd. Er werd een analyse uitgevoerd over de behoefte en nood aan een centrale digitale ondersteuning voor vrijwilligers en verenigingen waarbij de uitdagingen in kaart gebracht werden. De in 2018 afgeronde behoefteanalyse wordt in 2019 verder opgevolgd door een detailanalyse van een extern bureau.

Regelluwe zones binnen het Vlaams bestuursdecreet

Het team Wetsmatiging van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur voerde een studie uit inzake een detailtoets van nieuwe en bestaande regels. De resultaten van de studie werden geïntegreerd in de conceptnota inzake de invoering van regelluwe zones en experimentwetgeving. Een aantal elementen van de conceptnota zijn reeds opgenomen in het bestuursdecreet dat sinds 1 januari 2019 van kracht is. Overige elementen van de conceptnota verschijnen in de toekomstige omzendbrief betreffende beleid en regelgeving.

JoKER

Het kind- en jongereneffectrapport (JoKER) maakt deel uit van de reguleringsimpactanalyse (RIA) als een RIA wordt opgemaakt, maar hun respectievelijk toepassingsgebied is verschillend. Een goed beargumenteerde invulling van de verschillende onderdelen van een RIA leidt in principe tot de opmaak van regelgeving die voldoet aan de negen kenmerken van goede regelgeving. Het eerste kenmerk is dat de regelgeving noodzakelijk en doeltreffend moet zijn¹⁷. Het JoKER kan een belangrijke indicatie geven over de impact van regelgeving op kinderen, jongeren en hun organisaties. In 2017 werd de handleiding voor de opmaak van een JoKER geactualiseerd. De twee belangrijkste wijzigingen waren enerzijds de integratie van de rechtspraak van de Raad van State, die stelt dat moet worden afgestapt van de volledige integratie van JoKER in RIA, en anderzijds de verwerking van concrete voorbeelden in de richtlijnen. In 2018 voerde het departement CJM een SWOT-analyse uit van JoKER. De resultaten werden toegelicht tijdens een bezoek van de Kinderrechtencommissaris uit Jersey (Verenigd Koninkrijk), waarbij ook de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, het Kenniscentrum Kinderrechten en een expert in kinderrechtereffectrapportage uit Wales (Verenigd Koninkrijk) aanwezig waren. In deze regeerperiode werden, op datum van 6 februari 2019, 39 JoKER's ingediend in het Vlaams Parlement, waarvan 8 geïntegreerd in een RIA en één in een armoedetoets.

¹⁷ <https://overheid.vlaanderen.be/opmaken-van-een-ria>

SD 4. Vlaanderen doet bijzondere inspanningen opdat alle kinderen en jongeren zich in 2019 autonoom, duurzaam en veilig kunnen verplaatsen. *(Minister van Mobiliteit)*

Er zijn geen administratieve data die uitsluitend geven of kinderen en jongeren zich daadwerkelijk autonoom verplaatsten van en naar school of vrijetijdsactiviteiten. Volwassen inwoners van de dertien Vlaamse centrumsteden beantwoordden wel de vraag: "Kunnen kinderen zich zelfstandig verplaatsen?" Het percentage personen die het (helemaal) eens waren met deze stelling daalde van 42% in 2014 naar 38% in 2017. 42% gaf aan dat kinderen zich volgens hen niet veilig konden verplaatsen.¹⁸ Het gemiddeld aantal dodelijke en zwaargewonde verkeersslachtoffers per 10.000 personen daalt van 6,5 in de periode 2011-2013 naar 5,2 in de periode 2014-2016 voor Vlaanderen.¹⁹

OD 4.1. Van 2015 tot 2019 bevordert de Vlaamse overheid de uitbouw van veilige en duurzame verbindingssweefsels binnen (en buiten) de bebouwde kom. *(Minister van Mobiliteit)*

Basisbereikbaarheid

Op 18 december 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota over basisbereikbaarheid goed. Door middel van proefprojecten in 3 regio's werd het nieuwe overlegmodel (vervoerregioraden) uitgetest. Op 1 september 2016 lanceerde Inter een nieuwe website over toegankelijk en aangepast vervoer in Vlaanderen en Brussel.²⁰ De databank en website MeerMobiel worden sindsdien door Inter geactualiseerd. Daarnaast richtte Inter beleidsaanbevelingen aan de minister van Mobiliteit en aan de parlementsleden in kader van het mobiliteitsaanbod, inrichting van weginfrastructuur en het publiek domein.

Verbindingssweefsels

De verbindingssweefsels maken deel uit van de openbare ruimte. Bij het ontwerp van infrastructuurwerken voor verkeer en vervoer werd conform het Mobiliteitsdecreet het STOP-principe en het participatiebeginsel gehanteerd. In de wegencategorisering wordt meer specifiek aandacht besteed aan trage wegen en de specifieke plaats en functie die deze kunnen innemen in de netwerken. Dat moet de basis leggen voor het detecteren en implementeren van verbindingssweefsels. Vele steden en gemeenten zijn toe aan een derde plancyclus in de evaluatie en bijsturing van hun gemeentelijk mobiliteitsplan. De belangen van kinderen en jongeren kunnen hierbij onder de aandacht worden gebracht bij het bepalen van te verbreden of te verdiepen thema's. Een specifieke studiedag werd niet opgenomen in de programmatie van de Vlaamse overheid. De thematiek werd wel onder de aandacht gebracht in het brede aanbod van studiedagen, opleidingen en informatiesessies in de mobiliteitssector. Het principe van 'verbindingssweefsels' wordt meegelifit in de 'slimme schakelmobiliteit' gericht op

¹⁸ Stadsmonitor 2017

¹⁹ ADS, bewerking Statistiek Vlaanderen

²⁰ www.meermobiel.be

openmaken/openhouden van doorsteken voor zwakke verkeersdeelnemers en de 'groene functionele belevingstrajecten'.

Mobiliteitsbegeleiders

De regionale mobiliteitsbegeleiders hebben een sterke deskundigheid in het bewerkstelligen van kwaliteitsvolle plannen en projecten. Vanuit een modus-neutrale en multimodale invalshoek gericht op duurzame mobiliteit coördineren zij de mobiliteitsaspecten van de diverse facetten van het Vlaams beleid. Het meenemen van doelstellingen inzake jeugd- en kinderrechten sluit daarbij aan. De mobiliteitsbegeleiders ervaren dat veel mobiliteitsprojecten die op de lokale beleidsagenda staan, ingrijpen op het leven van kinderen. Traditioneel wordt reeds ruime aandacht gegeven aan de kinderen en jongeren bij schoolomgevingsprojecten. Maar kinderen en jongeren dienen meer en meer erkend te worden als een specifieke doelgroep in het verkeer in het algemeen. De mobiliteitsbegeleiders zijn belangrijke pleitbezorgers in het stimuleren van kinderp participatie bij mobiliteitsprojecten. In 2016 verscheen het themanummer 'kinderen in het verkeer' van de Mobiliteitsbrief nr. 161, en kreeg het project Speelweefsel de Vlaamse Verkeersveiligheidsprijs 2016.

Bovenlokaal Functioneel Fietsroutenetwerk

Op 28 april 2016 werd een nieuw Vlaams Fietsbeleidsplan voorgesteld. Met het oog op het verhogen van de verkeersveiligheid werd bij de realisatie van het Bovenlokaal Functioneel Fietsroutenetwerk (BFF) maximaal ingezet op de ontvlechting van fietsverkeer en gemotoriseerd verkeer, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Niet alleen de aanleg van fietssnelwegen, de aanduiding van alternatieve stedelijke routes en de toepassing van intelligente kruispuntoplossingen, maar ook de aanleg van ruimtelijk afgescheiden fietspaden, leveren een positieve bijdrage voor meer verkeersveiligheid en een verhoogd comfort.

Het aandeel fietsen kan voor verplaatsingen voor het woon-werkverkeer en het schoolverkeer een nog grotere rol spelen. Om deze groei mogelijk te maken investeerde de minister van Mobiliteit verder in geïntegreerde fietsnetwerken: het Bovenlokaal Functioneel Fietsroutenetwerk (BFF) werd in samenwerking met de gemeentebesturen en de provinciale besturen verder uitgebouwd. Met oog op de uitbouw van duurzame en veilige verbindingssweefsels werd voor de periode van 2015 tot 2019 een versterkte focus gelegd op enerzijds de (her)aanleg van fietspaden in schoolomgevingen of andere plaatsen waar vele jongeren komen binnen bebouwde kom, en anderzijds de (her)aanleg van fietspaden als verbindingssweefsel tussen gemeenten.

Speelweefsel

Om de realisatie van het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk (BFF) te kunnen opvolgen en om de investeringsprioriteiten voor alle betrokken besturen beter te bepalen, werd het project Geoloket Fiets opgezet. Dit instrument moet toelaten om de ligging van het fietsroutenetwerk te combineren met andere ruimtelijke gegevens die via GIS-data beschikbaar zijn. In de periode januari tot mei 2018 werd data verzameld om een update van de ligging van het BFF te realiseren. Deze gegevens werden in de tweede helft van 2018 samengevoegd tot één geüpdatet kaart voor Vlaanderen.

Bij de definitie van het netwerk werd rekening gehouden met de ligging van scholen die veel fietsverkeer genereren. Voor de andere locaties van speelpleinen en jeugdlokalen, was het uitkijken naar de realisatie van de speelweefselkaart. De idee van een speelweefselkaart is als zodanig

verlaten. De Ambrassade, Mediaraven en VVJ presenteerden in het voorjaar 2017 jeugdmaps.be (of de GIS-databank jeugdruimte) als een handige webtool voor gemeenten en jeugdwerkkoepels om hun jeugdwerkinfrastructuur en publieke speel- en jeugdruimte in kaart te brengen en te beheren. In het najaar van 2017 werd Jeugdmaps.be ook naar een breder publiek gelanceerd als dé kaart van Vlaanderen en Brussel waarop jongeren, jeugdwerkers, leerkrachten en ouders, maar ook ruimtelijke planners en beleidsmakers leuke jeugdplekken en -verenigingen kunnen terugvinden. Er is alvast een akkoord van de administratie om te onderzoeken in welke mate het BFF is afgestemd op jeugdplekken en – infrastructuur van bovenlokaal niveau van zodra deze lijst beschikbaar is.

De Lijn

Het voorstel is om deze lijst ook mee op te nemen bij de uitwerking van de vervoersregioplannen binnen het concept basisbereikbaarheid. Basisbereikbaarheid is het kunnen bereiken van belangrijke maatschappelijke functies waarbij het openbaar vervoer georganiseerd zal worden vanuit een vraaggericht systeem. Dit betekent dat hoofdlijnen gevoed zullen worden door het kernnet en aangevuld worden door het aanvullend net van openbaar vervoer. Bij meer perifere haltes zal het vervoer op maat, zoals flexibussen en deelsystemen, een belangrijke rol innemen. De geïntegreerde aanpak van vervoer zal hierbij per regio (vervoerregio) georganiseerd worden waar de verschillende partners samenwerken.

Met betrekking tot het stimuleren van het openbaar vervoer, werden er in de loop van 2016 meerdere adviestrajecten doorlopen. Ook in 2017-2018 behield De Lijn haar 6-maandelijks overleg met het kinderrechtencmissariaat, de Vlaamse Jeugdraad en de Ambrassade. De evoluties in de door kinderen en jongeren ervaren belevingen van het openbaar vervoer alsook het beleid van De Lijn werden besproken.

Een specifiek adviestraject doorheen 2017 – 2018 betrof de aanpassing van de regelgeving van De Lijn aangaande haar administratieve geldboetes en de uitbreiding van de rechtswaarborgen voor minderjarigen. Dit resulteerde in het verzameldecreet MOW dat een 1ste maal principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 juli 2018. Daarnaast werd aan de Vlaamse Jeugdraad en de MORA (waarin de Ambrassade is vertegenwoordigd) een advies gevraagd bij het decreet basisbereikbaarheid dat op 26 oktober 2018 een 2de maal door de Vlaamse Regering principieel werd goedgekeurd.

Mede door het overleg met vertegenwoordigers van het jeugdwerk, namen de ministers bevoegd voor Mobiliteit en Jeugd gezamenlijk het initiatief om het kampvervoer van jeugdbewegingen naar de bivakplaatsen een stuk goedkoper te maken. Het proefproject uit 2017 voor kampvervoer door De Lijn staat na enkele bemerkingen intussen een stuk sterker en het aanbod wordt duidelijk positief onthaald door de gebruiker. Zeker met betrekking tot de versterkingsritten is iedereen overtuigd van de kracht van dit project. De Lijn zal het in de toekomst verankeren in het vaste aanbod, en engageert zich om in 2019 een aantal optimalisaties door te voeren.

Fietsinvesteringsprogramma

Daarnaast werd in 2018 gestart met de inventarisatie van de conformiteit van de fietspaden op het BFF volgens het Vademecum Fietsvoorzieningen. Via deze inventarisatie kan de kwaliteit en veiligheid van ieder fietspad op het BFF geschat worden.

Een vernieuwde subsidieregeling voor de aanleg van fietsnelwegen is in het voorjaar van 2018 in werking getreden. Voor 2018 werd door de Minister een fietsinvesteringsprogramma van 110 miljoen euro voorop gesteld. Dit bedrag werd ruim overschreden en de bedoeling is om in 2019 deze stijgende lijn in fietsinvesteringen aan te houden.

SAVE-actieplan

Tenslotte worden lokale besturen aangespoord een veilig mobiliteitsbeleid te voeren door het ondertekenen van het SAVE-charter van OVK (Ouders van Verongelukte Kinderen). Het project Save-charter bestaat al sinds 2011 en wordt nog steeds zoals gepland verder uitgerold. Ondertussen hebben meer dan 100 steden en gemeenten in Vlaanderen het charter ondertekend. Het SAVE-charter is de engagementsverklaring van een stad of gemeente om meer te willen doen voor de lokale verkeersveiligheid. Wanneer een stad of gemeente het SAVE-actieplan (met zeven werkpunten zoals opmaak veiligheidsanalyse, doorgedreven handhavingsbeleid, STOP-principe, opvang van nabestaanden etc.) voldoende uitvoert, kan ze het SAVE-label ontvangen. De 7 SAVE-doelstellingen beogen een grotere verkeersveiligheid voor elke weggebruiker en voor jongeren en kinderen in het bijzonder.

Een belangrijk aandachtspunt is dat ook SAVE-gemeenten blijven aandacht schenken aan verkeersongevallen op hun grondgebied. In de loop van 2018 werd een tool ontwikkeld waarmee de gemeenten de lokale ongevallen kunnen analyseren om van daaruit de feitelijke onveiligheidssituaties te detecteren en gepaste oplossingen/maatregelen te detecteren. Begin 2019 is er een ontmoetingsdag gepland met alle SAVE-charter steden en gemeenten

OD 4.2. In 2019 benadert de Vlaamse overheid verkeers- en mobiliteitseducatie integraal met aandacht voor kennis, houdingen en vaardigheden, zowel in de klas als daarbuiten. *(Minister van Mobiliteit)*

Getuigenissen op school

Sinds juli 2011 coördineert Rondpunt vzw het aanbod van getuigenissen van verkeersslachtoffers voor scholen. Via het project 'Getuigen onderweg' worden jongvolwassenen op een gepaste, realistische, aangrijpende maar niet choquerende wijze geholpen om te erkennen dat bedreigingen in het verkeer ook in hun leven wel degelijk aanwezig zijn en dat deze bedreigingen ook voor hen zeer ernstige gevolgen kunnen hebben. Tegelijkertijd wordt daarbij ook duidelijk gemaakt dat ze zelf met hun eigen gedrag ervoor kunnen zorgen dat deze bestaande bedreigingen onder controle blijven.

De educatieve publicatie 'En plots is alles anders' ondersteunt het proces waarbij jongeren relevante inzichten verwerven en gepaste strategieën in omgang met verkeersonveiligheid ontwikkelen. Het project bereikte ondertussen sinds 2011 rond de 30.000 leerlingen, verkeersovertreeders en werknemers. Op dit ogenblik worden de voorbereidingen genomen om het project ook nog de komende 2 schooljaren verder te zetten.

Mobiliteitsprojecten

In het kader van het Besluit van de Vlaamse Regering van 28 mei 2004 (zoals gewijzigd bij besluit van 27 maart 2009) tot vaststelling van de algemene regels inzake de erkenning en basissubsidiëring van mobiliteitsverenigingen en koepels van verenigingen en de subsidiëring van

mobiliteitsprojecten, kunnen verenigingen jaarlijks vóór 1 oktober een voorstel van mobiliteitsproject of actieprogramma indienen rond duurzame mobiliteit. We stimuleren de mobiliteitsverenigingen en –instanties om de doelgroep kinderen en jongeren op te nemen in hun programma en projecten, maar de subsidies zijn niet beperkt of voorbehouden tot deze doelgroep. Dat is afhankelijk van de ingediende projecten, jurering en beschikbaar budget. Projecten voor kinderen en jongeren gaan het traditioneel vooral om educatie en sensibilisatie gerelateerd aan projecten op school (zie aanbod Vlaamse Stichting Verkeerskunde, Mobiel 21,...). Momenteel loopt er een project met Trein Tram Bus vzw dat zich richt op hogeronderwijsstudenten met als hoofddoelstelling om bij de hogeronderwijsstudenten een modal shift te bewerkstelligen om het aandeel van de auto in het woon-schoolverkeer te verminderen.

Inmiddels probeert men ook meer aandacht te schenken aan acties in de leefwereld buiten de schoolomgeving. Voorbeelden hiervan zijn 'Gangmakers en Koplopers' van Trage Wegen vzw, een uitrol van het pilootproject gesubsidieerd door het departement Cultuur, Jeugd en Media, en de televisiereeks 'Aya' op VTMkzoom,...

Verkeersopleiding

Verkeers- en mobiliteitseducatie (VME) is reeds vele jaren een integraal bestandsdeel van de verkeersopvoeding van kinderen en jongeren (zie o.a. opleidingsaanbod van VSV, Rondpunt, Mobiel 21, enz.). Het departement MOW zorgt ervoor dat het noodzakelijk verband tussen aspecten als mobiliteitskeuze, milieu en verkeersveiligheid, voldoende onder de aandacht blijft. Het aspect van de verkeers- en mobiliteitsopleiding is dan ook prominent aanwezig in de verkeersveiligheidsfiche 'verkeerseducatie' van het Verkeersveiligheidsplan. In de verkeersveiligheidsfiche m.b.t. rijopleiding staat de GDE-matrix (goals of driver education) centraal, die wijst op het verband van hogere orde vaardigheden met het actueel rijgedrag. Bij de hervorming van de rijopleiding in 2017 werden dan ook doelgerichte leeractiviteiten ingebouwd. De rijopleiding werd zo aangepast dat je als beginnende bestuurder beter gewapend bent tegen de risico's van de weg. Concreet zullen beginnende chauffeurs tussen de 6 en de 9 maanden na het behalen van hun rijbewijs een terugkommoment van 4 uur moeten bijwonen. De eerste terugkommomenten zullen dus plaatsvinden in januari 2019. Alle informatie voor chauffeurs in spe is gebundeld op de website www.rijbewijzer.be.

OD 4.3. In 2019 garandeert de Vlaamse overheid dat kinderen en jongeren mee vorm geven aan en een stem hebben in mobiliteitsprojecten door hen actief op te nemen als gesprekspartner. (Minister van Mobiliteit)

Participatiebeginsel

Het Mobiliteitsdecreet stelt het participatiebeginsel voorop als één van de basispijlers van het mobiliteitsbeleid. Voorbeelden van participatieve projecten zijn het project Leefstraten van het Lab van Troje, de Laboratoria voor Mobiele Alternatieven van het Netwerk Duurzame Mobiliteit en het project Safety Tunes.

Dat beginsel wordt ook overgenomen in het toekomstige decreet Basisbereikbaarheid. De betrokkenheid van burgers wordt steeds belangrijker bij plannen en projecten en daarbij wordt ook aanbevolen om voldoende aandacht te schenken aan specifieke doelgroepen zoals kinderen en jongeren. De regionale mobiliteitsbegeleiders (zie doelstelling 4.1.3) die de lokale overheden

begeleiden, nemen hierin een belangrijke stimulerende rol op als pleitbezorger. Het Vlaams Huis van de Verkeersveiligheid werd in 2015 opgestart. Uiteraard worden er verschillende partners met affiniteit tot het kind- en jeugdbeleid in de werkgroepen betrokken. In eerste instantie worden de koepelorganisaties zoals de Vlaamse Jeugdraad en de Ambrassade aangesproken. Voor een meer geïntegreerde, gestructureerde samenwerking ontbreekt het ons echter nog aan een actieve 'rechtstreekse' vertegenwoordiger.

Specifieke beleidsmaatregelen met aandacht voor kinderen en jongeren situeren zich in het thema verkeersveiligheid (zie 4.1.4 'Save Charter', 4.2.1 'verkeersgetuigen' en 4.2.3 'educatie') en deelnemen aan het verkeer. Hierbij wordt vooral ingezet op het fietsgebruik. Omdat we vaststellen dat het fietsgebruik in het woon-schoolverkeer niet stijgt en kinderen 'oververtegenwoordigd' zijn bij letselongevallen werd voor deze doelgroep in het recente Fietsbeleidsplan de volgende maatregel opgenomen: "Schoolkinderen worden actief aangespoord om de fiets te gebruiken. Het huidige educatieve aanbod gericht naar de lagere school wordt hierbij versterkt. Scholen en lokale besturen leggen klemtonen in functie van lokale opportuniteiten. Daarnaast bereiken we de ouders van schoolgaande kinderen met gerichte sensibiliseringscampagnes die aanzetten tot een verhoogd fietsgebruik".

Het actiepoint om een permanente werkgroep 'kinderen en mobiliteit' op te starten werd uitgesteld vanwege de opstart van het Vlaams Huis van de Verkeersveiligheid en ingrijpende organisatorische veranderingen binnen het Departement MOW als gevolg van de transitie van het mobiliteitsbeleid naar basisbereikbaarheid. Er wordt vooral ingezet op de integratie van het thema kinderen en jongeren in bestaande werkpakketten en -structuren. Voor een meer doorgedreven structurele aanpak ervaart men de nood aan een actieve 'rechtstreekse' vertegenwoordiger vanuit het jeugdbeleid.

SD 5. In 2019 garandeert Vlaanderen alle kinderen en jongeren een leerloopbaan die aansluit bij hun talenten en die hen in staat stelt volwaardig te participeren aan de samenleving *(Minister van Onderwijs)*

In het schooljaar 2014-2015 liep 37% van de leerlingen voltijds secundair en buitengewoon secundair onderwijs stage. Dit percentage bleef stabiel voor de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017. Het Deeltijds Onderwijs is een systeem waarin jongeren vanaf 15 jaar leren en werken kunnen combineren. Op 1 februari 2019 combineerde 36,22% van de leerlingen uit deeltijds beroepssecundair onderwijs een opleiding op een school met een opleiding in een onderneming. Dit percentage was 30,11% op 1 februari 2019. Brugprojecten zijn bedoeld om een eerste werkervaring te bieden aan jongeren die willen werken, maar nog onvoldoende arbeidsrijp zijn. 11,22% van de leerlingen deeltijds onderwijs waren deelnemer aan een brugproject op 1 februari 2015, 11,94% op 1 februari 2019.²¹

De Vlaamse Regering besloot bij haar aantreden in 2014 om in te zetten op duaal leren; hier combineren leerlingen het leren bij een aanbieder duaal leren met het leren in een onderneming. Vanaf 1 september 2016 ging duaal leren in het secundair onderwijs van start onder de vorm van een proefproject. In het schooljaar 2018-2019 volgden zo al 1163 leerlingen een duale opleiding.

OD 5.1. De Vlaamse overheid stimuleert de volledige ontwikkeling van kinderen en jongeren, en heeft daarbij aandacht voor hun rol als burger in de samenleving *(Minister van Onderwijs en Minister van Werk, Economie en Innovatie)*

Acties binnen het onderwijs

Onderwijs moet jongeren niet alleen voorbereiden op de arbeidsmarkt, het moet er ook voor zorgen dat jonge mensen zich kunnen ontwikkelen tot open, brede en sterke persoonlijkheden. Om elke leerling het beste onderwijs te bieden op maat van zijn of haar talenten, interesses en mogelijkheden, werd ervoor gekozen om het secundair onderwijs te moderniseren. Binnen deze modernisering kregen al heel wat aspecten en maatregelen vorm waaronder duaal leren, het actieplan tegen schooluitval, het STEM-actieplan, de screenings van de studierichtingen en de krijtlijnen voor de leerlingenbegeleiding.

Op basis van de conceptnota's die tot stand zijn gekomen in de periode 2015-2016, werd in 2018 het regelgevend kader voor de modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs uitgewerkt en goedgekeurd. De progressieve implementatie van de modernisering van het secundair onderwijs start vanaf 1 september 2019 en valt zo samen met de invoering van de nieuwe eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs.

De eerste graad van het secundair onderwijs is een onderdeel van een getrapte studiekeuze op basis van interesse én abstractieniveau. De eerste graad bereidt leerlingen ook voor om stapsgewijs geïnformeerde en bewuste studiekeuzes te maken.

Het studieaanbod van de tweede en derde graad van het secundair onderwijs krijgt een nieuwe indeling volgens de matrix. De onderwijsvormen blijven behouden; studiedomeinen worden

²¹ Cijfers Departement Onderwijs

toegevoegd. Deze nieuwe indeling zal ervoor zorgen dat het studieaanbod transparanter en eenvoudiger wordt. Ook de finaliteit van elke studierichting zal helder zijn: studierichtingen die voorbereiden op academische en professionele bacheloropleidingen hebben een doorstroomfinaliteit ASO/TSO, studierichtingen die voorbereiden op de arbeidsmarkt hebben een arbeidsmarktfinaliteit BSO en BuSO en studierichtingen die voorbereiden op zowel gerichte professionele bacheloropleidingen als op de arbeidsmarkt hebben een dubbele finaliteit TSO.

De matrix zal leerlingen meer inzicht bieden op hun studiemogelijkheden in het secundair onderwijs en – in combinatie met het versterken van de getrapte studiekeuze in de eerste graad – hen ondersteunen bij het maken van bewuste, geïnformeerde en positieve studiekeuzes. Via de nieuwe eindtermen wordt bovendien de basisvorming doorheen het secundair onderwijs versterkt, te beginnen in de eerste graad. Op deze manier kunnen leerlingen de sleutelcompetenties verwerven om goed te kunnen participeren in de samenleving.

STEM

Ook de STEM-monitor van juni 2018 bevestigt de duurzame groei qua leerlingen- en studentenaantallen en een steeds positievere houding tegenover STEM in het Vlaamse onderwijs. De jaarlijkse meting van de STEM-instroom, doorstroom en uitstroom in het onderwijs informeert ook het inhoudelijke STEM-beleid, over dié acties die extra aandacht vereisen. Zo wordt op basis van de laatste meting intensief ingezet op innovatie in TSO en BSO. Er wordt daarbij verder samengewerkt met de Regionale Technologische Centra, maar ook met bedrijven en onderzoekscentra die inzetten op de 7 transitiegebieden (zoals het nieuwe wonen, energie, mobiliteit...).

De STEM-didactiek voor het basisonderwijs wordt permanent geactualiseerd, door alle lerarenopleidingen, in samenspraak met het Lerend Netwerk STEM voor het basisonderwijs, die de didactiek permanent uittest in de klaspraktijk.

Voor het secundair onderwijs is het wetenschappelijk onderzoek naar de STEM-didactiek voor de 2de en de 3de graad afgewerkt. De vaststellingen worden vanaf eind 2018 meegenomen in een didactiekontwikkelingstraject voor de eerste graad secundair onderwijs en voor TSO en BSO in de 2de en de 3de graad. Hiervoor is er een consortium opgericht van alle universiteiten en hogescholen, opnieuw i.s.m. de Lerende Netwerken STEM. Daarbij wordt uiteraard ook verder gefocust op STEM-meisjes en kinderen uit specifieke doelgroepen.

Het STEM-kader dat eind 2015 werd gepubliceerd, biedt houvast voor alle betrokkenen binnen en buiten onderwijs bij de vraag “Wat is (goede) STEM?” en wordt momenteel als basis meegenomen voor de ontwikkeling van een STEM-kwaliteitskader voor de vrije tijd.

Belangrijk is ook dat STEM vanaf 1/9/2019 is opgenomen in de eindtermen voor de eerste graad, en dat de ervaringen van de afgelopen jaren dus meteen kunnen meegenomen worden voor de STEM-implementaties in elke klas. De modernisering van het secundair onderwijs heeft STEM in het voetlicht geplaatst, zodat de positieve studiekeuze voor STEM extra benadrukt wordt. STEM blijft door dit alles ook sterk aanwezig in de media.

STEM is in sectorconvenants een gevestigd merk geworden en sectoren blijven hun schouders zetten onder een geïnformeerde studie- en beroepskeuze. In het inhoudelijk kader 2018 – 2019 werd aan sectoren gevraagd om maximaal in te zetten op duaal leren, stages en studie en beroepskeuze met aandacht voor STEM. Sectoren nemen hun rol op om meer jongeren warm te maken voor STEM en om de verdere uitrol van gemeenschappelijke STEM-acties te ondersteunen.

In 2019 worden via 13 sectoraddenda nieuwe acties opgezet met extra aandacht voor het vergroten van de STEM – vijver (potentieel benutten van diverse/nieuwe doelgroepen zoals o.a. volwassenen, ouders, leerkrachten, werkzoekenden, werknemers,...). De sectoren van de lokale besturen en de

vrije beroepen zullen voor het eerst aan STEM werken; binnen de sectoren van hout, bouw en elektriciens, worden intersectorale acties opgezet. Er komt een Intersectorale STEM – adviseur met oog op intersectorale sensibilisering en communicatie, en om versnippering tussen initiatieven (verder) tegen te gaan en de samenwerking tussen sectoren te stimuleren.

VDAB maakt werk van STEM voor kinderen en jongeren via o.a. het opleidingsaanbod, monitort STEM via de knelpuntberoepenlijst, de schoolverlatersstudie en een aantal specifieke STEM – indicatoren die worden opgevolgd, en biedt ondersteuning aan onderwijs via de 10-dagenregeling (ter beschikking stellen van VDAB – infrastructuur aan leerkrachten en leerlingen), via workshops voor (vak)leerkrachten en medewerkers van de STEM – academies, via de ondersteuning van duaal leren, doedagen, deelname aan SID In's, ...

SYNTRA Vlaanderen is werkplekregisseur in het kader van duaal leren. Hierin hebben ze ook bijzondere aandacht voor STEM – beroepen en STEM – competenties. Duaal leren is bovendien bij uitstek een aangewezen methodiek om STEM – beroepen onder de knie te krijgen.

VLAIO is aangeduid als STEM – regisseur en neemt de trekkersrol op zich om meer afstemming te bereiken tussen de verschillende initiatieven, met respect voor de rol van elke entiteit. VLAIO mikt op STEM – academies in iedere gemeente, en zet via STEM4all in op een enthousiasmerend en prikkelend vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren m.b.t. STEM.

Economie continueert de beleidsinspanningen die gaan naar wetenschapscommunicatie en legt hierin ook STEM – klemtonen, o.a. door de vernieuwing van het Wetenschapsinformatienetwerk (WIN) vanaf 2019 te linken aan de krachtlijnen van het nieuwe STEM-actieplan, en door te streven naar een maximale synergie tussen de STEM-partners binnen en buiten het beleidsdomein en het WIN, de daarbij horende website en ICT-projecten.

In het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020 wordt expliciet aandacht besteed aan kinderen en kansarmen. Er werd immers een mismatch vastgesteld tussen het latente STEM-potentieel en de doorstroming vanuit deze doelgroepen naar STEM-richtingen en STEM-beroepen. In de STEM-activiteiten en initiatieven en in hun communicatie hierover werd daarom o.a. extra aandacht besteed worden aan het bereiken van meisjes en kansarmen. In totaal besteedt de minister van minister van Werk, Economie en Innovatie jaarlijks 10 miljoen euro aan wetenschapscommunicatie.

Participatie en burgerschapsvorming in het onderwijs

In het maatschappelijk debat over de eindtermen van de toekomst waarbij de Vlaamse Scholierenkoepel werd gevraagd om te zorgen voor een kwaliteitsvolle participatie van leerlingen, kwam een duidelijk pleidooi naar voren om burgerschapsvorming in het onderwijs te versterken. Dit sluit aan bij het engagement dat werd aangegaan door de minister van Onderwijs en collega-onderwijsministers van de Raad van Europa om de verdere uitwerking en evaluatie van het door de Raad van Europa ontwikkelde referentiekader van descriptorren voor competenties voor een democratische cultuur verder uit te werken.

Het Vlaams Parlement legde 16 sleutelcompetenties vast. Eén van deze competenties betreft de burgerschapscompetenties en competenties met betrekking tot leren samenleven. In de eerste helft van 2018 hebben ontwikkelcommissies op basis van deze sleutelcompetenties nieuwe eindtermen ontwikkeld voor de eerste graad van het secundair onderwijs. Deze werden op 16 november 2018 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Een belangrijke doelstelling van de nieuwe eindtermen burgerschap is het kunnen kaderen van democratische principes en democratische cultuur binnen de moderne rechtsstaat. Meer concreet

besteden de einddoelen 4.16 en 4.17 aandacht aan het belang en de waardering van mens- en kinderrechten. De nieuwe eindtermen voor de eerste graad gaan in op 1 september 2019. De nog te ontwikkelen eindtermen voor de tweede graad op 1 september 2021 en die voor de 3de graad op 1 september 2023. De nieuwe onderwijsdoelen bevatten ook zogenaamde transversale competenties zoals leercompetenties met inbegrip van onderzoekscompetenties, probleemoplossend en kritisch denken, systeemdenken, informatieverwerking en samenwerken. Deze competenties moeten mee garanderen dat leerlingen verbanden zien tussen de inhoud die ze in verschillende vakken of leergebieden wordt aangereikt en deze te linken met de buitenwereld. Om scholen en lerarenteams te helpen bij de implementatie van de nieuwe eindtermen rond burgerschap wordt de subsidiëring van ondersteuningsinitiatieven, zoals de educatieve dienst van de Koning Boudewijnstichting (KBS) en het Bijzonder Comité Herinneringseducatie (BCH), verdergezet.

Preventief pestbeleid op school

Preventief pestbeleid kreeg vorm in verschillende concrete acties die werden gerealiseerd tussen 2015 en 2018. Er werd ingezet op het informeren en sensibiliseren van leerlingen, ouders en scholen. Daarnaast worden scholen verder ondersteund via verschillende projecten. Eind 2015 werd de brochure "Werken aan een verbindend schoolklimaat? Hoe reageert jouw schoolteam doeltreffend op pesten?" verspreid. De ouderkoepelverenigingen ontwikkelden vervolgens in 2017 een brochure die ouders wil ondersteunen in het omgaan met pestsituaties: "Pesten aanpakken. Wat kunnen ouders doen?". Klasse zorgde voor informatie, tips en tools en een dossier rond pesten (2016). Ook Klascement zorgde voor een themapagina rond (cyber)pesten waar tools en leermiddelen gedeeld kunnen worden (2018). In 2015 werd tussen het departement Onderwijs en Vorming en het kenniscentrum Mediawijsheid een aparte overeenkomst gesloten waarin de ontwikkeling van tools voor de aanpak van cyberpesten één van de doelstellingen is. Het Kenniscentrum bracht alles samen op de website 'neen tegen cyberpesten'. Voor het onderwijs werd de tool Cyberscan ontwikkeld waarmee scholen een beleid tegen (cyber)pesten kunnen ontwikkelen (2016). Voor ouders en leerkrachten werden er vormingsavonden georganiseerd rond veilig online met aandacht voor cyberpesten.

Via het e-safety label krijgt elke school een persoonlijk actieplan om ICT-veiligheid te verhogen. Vanaf het schooljaar 2016-2017 werd de uitrol van peer-support als methodiek om pesten tegen te gaan ondersteund via het project 'De Conflixers' van de Vlaamse Scholierenkoepel. In 2017-2018 werd ook het project Aura XS ondersteund dat inzet op de aanpak van pesten in het basisonderwijs. Jaarlijks wordt de organisatie van de Vlaamse Week tegen Pesten ondersteund. Binnen de VLOR werd het Platform voor Pesten en Welbevinden opgericht dat verschillende onderwijspartners samenbrengt om na te denken over de preventie van pesten. I.s.m. Canon Cultuurcel werd een project opgestart waarop scholen konden intekenen om op een kunstzinnige manier uiting te geven aan preventie van pesten (2016-2017)..

Sinds 1 september 2018 is elke school bovendien verplicht een beleid rond leerlingenbegeleiding te hebben, waarbij er ook aandacht moet gaan naar het psychosociaal welzijn van leerlingen. Sinds januari 2016 kaderen deze acties binnen de gezamenlijke mededeling aan de Vlaamse regering rond de bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van minderjarigen in de jeugdhulp, de kinderopvang, het onderwijs en de jeugd- en sportsector.

Voor acties omtrent pesten in andere sectoren en transversale acties in het kader van de mededeling integriteit zie OD 9.3.

Er werd onderzoek gevoerd naar gegenderde studiekeuzes in het onderwijs. Het onderzoeksrapport "In 'vakken' gestopt. Gegenderde studiekeuzes in het Vlaamse BSO en TSO" werd in april 2015 opgeleverd en gepubliceerd op de website van het steunpunt Gelijkekansenbeleid. Daarnaast werd er in oktober 2015 een studiedag 'In vakken gestopt' georganiseerd door het departement Onderwijs & Vorming en het steunpunt Gelijkekansenbeleid, waar de onderzoeksresultaten werden voorgesteld en toegelicht en waar sleutelactoren vanuit hun rol beleidsaanbevelingen formuleerden. Het onderzoeksrapport, de presentaties van de sprekers en een literatuurlijst over gender en studiekeuze (door RoSa, expertisecentrum gelijke kansen m/v), zijn raadpleegbaar op de website van Gelijke Kansen (www.gelijkekansen.be).

Burgerschapsvorming en kinderrechteneducatie buiten de schoolbanken

Een aantal maatschappelijke ontwikkelingen waaronder de vluchtelingen crisis zorgden ervoor dat er in de afgelopen jaren ook samenwerkingen buiten het onderwijs werden opgezet. Dit gebeurde vaak tussen verenigingen onderling zoals het project Wereldspelers van De Ambassade waarbij in overleg met de jeugdsector een ruimer vrijetijdsaanbod werd gecreëerd voor jonge vluchtelingen. Daarnaast zien we dat een aantal verenigingen doelstellingen opnemen rond bijvoorbeeld kinderrechteneducatie. Hoewel de Kinderrechtencoalitie, het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) en tZitemzo rond dit laatste onderwerp de evidente partners zijn, formuleerden ook Awel, Mediaraven, Chirojeugd Vlaanderen, Kris Kras, Natuur en Wetenschap en Top Vakantie hier doelstellingen rond. In het gesubsidieerde landschap zien we een grote diversiteit aan verenigingen die zich specifiek richten op de persoonlijke ontwikkeling van jongeren (Groep Intro, Arktos,...), de culturele ontplooiing van jongeren (Mooss, Passerelle, Larf,...), maar ook verenigingen die werken rond thema's inzake burgerschap waarin Tumult en Globelink voortrekkers blijven. Daarnaast boden in 2017 en 2018 projectoproepen inzake bruggenbouwers (2017) en sociale integratie (2018) verenigingen de kans om een aantal specifieke nieuwe projecten rond het thema van integratie te ontwikkelen.

Verschillende onderzoeken en studiedagen werden uitgevoerd en georganiseerd. Het onderzoek naar kinderrechteneducatie in de jeugdsector door KeKi werd tijdens een studienamiddag op 20 november 2017 voorgesteld. Hierop waren verschillende jeugd- en kinderrechtenactoren aanwezig. Daarnaast gaat KeKi met dit thema verder aan de slag. Zo is er een samenwerking met JINT rond TRAINING OF TRAINERS: YOUTH FOR HUMAN RIGHTS, waar mensenrechteneducatie binnen jeugdwerk en niet-formeel leren centraal staat. Verder wordt er met het departement CJM samengewerkt rond beleidsparticipatie van kinderen en jongeren en de concrete vertaling van het belang van het kind naar de Vlaamse context wat nauw aansluit bij de doelstelling van kinderrechteneducatie.

Op het Congres #Jeugdwerkwerkt stelde de Ambassade voor hoe zij haar visie stoelt op het kinderrechtenverdrag. Een voorbeeld is de workshop rond politisering die georganiseerd werd. De inhoud hiervan sluit heel nauw aan bij wat kinderrechteneducatie beoogt.

OD 5.2. De Vlaamse overheid wil het werkplekleren en het stelsel van leren en werken stimuleren (*Minister van Onderwijs en Minister van Werk*)

Zie OD 11.1 (Werk)

OD 5.3. De Vlaamse overheid maakt het mogelijk dat jongeren via flexibele trajecten en studiebewijzen kunnen doorstromen naar de arbeidsmarkt en/of het hoger onderwijs (*Minister van Onderwijs en Minister van Werk*)

Op 17 juli 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota 'Geïntegreerd beleid voor erkenning van competenties (EVC)' goed. Een ambtelijke werkgroep met vertegenwoordigers van verschillende beleidsdomeinen ging aan de slag om een Vlaams-breed geïntegreerd EVC-beleid uit te tekenen.

Voor de sectoren cultuur en jeugd gaat het over de eerste fase van een EVC-proces, nl. het herkennen en zichtbaar maken van competenties (cf. portfolio-instrumenten). De steunpunten en belangenbehartigers uit de cultuur- en jeugdsector (FOV, Ambrassade, Socius...) werden geïnformeerd en geconsulteerd. Tegelijk is op initiatief van de minister van Onderwijs en de minister van Werk een ontwerp van decreet m.b.t. EVC voorbereid dat op 8 februari 2019 definitief werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Hiermee wordt een gemeenschappelijk kader gecreëerd voor het beoordelen en certificeren van verworven competenties. Hoewel dit al langer mogelijk was, werd hier vanwege de versnipperde regelgeving en gebrek aan coördinatie maar weinig gebruik van gemaakt. Met het kaderdecreet, bedoeld voor alle beleidsdomeinen die willen inzetten op EVC, komt daar hopelijk verandering in.

In een EVC-traject kan men vier stappen doorlopen. Gaande van het identificeren en het documenteren van de eigen competenties tot het laten beoordelen en certificeren ervan. Het EVC-decreet regelt enkel de laatste twee stappen. (Jong-)volwassenen zullen vanaf 2019-2020 de kans krijgen om de competenties die ze door hun job, hobby's of zelfstudie hebben verworven, te laten erkennen in een EVC-testcentrum dat wordt ingebed in bijvoorbeeld de centra voor volwassenenonderwijs of de VDAB. De testcentra baseren zich op EVC-standaarden zodat de beoordeling en certificering van het kennen en kunnen overal op dezelfde wijze verloopt.

EVC-standaarden zijn ontwikkeld op basis van de beroepskwalificaties. Dit is een afgerond geheel van competenties waarmee een beroep kan worden uitgeoefend. Ze worden opgemaakt door het werkveld en geven een uitgebreide omschrijving van wat je moet kennen en kunnen. Wie aantoonbaar over de competenties te beschikken, ontvangt van het EVC-testcentrum een bewijs van beroepskwalificatie, een bewijs van deelkwalificatie of een bewijs van competenties. Het spreken van dezelfde taal maakt niet alleen een vlotte doorstroom op de arbeidsmarkt mogelijk, maar zorgt er ook voor dat talenten en competenties van burgers zichtbaar worden en dat wegen naar een vervolgopleiding worden geopend.

Betreft het onderzoek naar het valideren van competenties die opgedaan werden in het jeugdwerk, wordt er gewacht op een initiatief van de Europese commissie in uitvoering van de resolutie over het kader voor Europese samenwerking in jeugdzaken: de EU-strategie voor jongeren 2019-2027.

In het kader van het gecoördineerd vrijwilligersbeleid liep in 2017 en 2018 een project van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk in samenwerking met de VDAB om competenties (soft skills) die vrijwilligers opdoen tijdens het "vrijwilligen" te valoriseren naar de arbeidsmarkt toe.

SD 6. In 2019 zijn scholen in Vlaanderen stimulerende, meer inclusieve, open en ruime leerzones (*Minister van Onderwijs*)

OD 6.1. De Vlaamse overheid blijft open en ruime leerzones op het vlak van onderwijs, jeugd, welzijn en sport, stimuleren in samenwerking met het lokale niveau. (*Minister van Onderwijs*)

Huis van het Kind

De Huizen van het Kind kunnen een open zone voor gezinnen en kinderen betekenen (zie OD 1.2 en OD 3.1)

Kleuterparticipatie

Door in te zetten op 'kleuterparticipatie' wil men de overstap van de kinderopvang en thuissituatie naar de kleuterschool zo vlot mogelijk laten verlopen. In het kader van de transitie zorg-onderwijs tijdens de vroege kindertijd, zijn er een trefdag 'Doortrekkers' en een themaseminarie 'Transities' doorgegaan. Een overleg met de CLB-koepels wordt nog gepland. Het verplicht aantal dagen aanwezigheid werd voor de vijfjarigen opgetrokken naar 250 halve dagen.

21st century skills en nieuwe fysieke leeromgevingen

Ook op vlak van 21st century skills en fysieke leeromgevingen wordt er aandacht besteed aan participatie en bottom-up initiatieven. De minister van Onderwijs heeft in dit kader een onderzoek laten uitvoeren naar hoe er enerzijds vormgegeven kan worden aan een krachtige leeromgeving die meerdere leerstijlen toelaat en, anderzijds, hoe deze in de praktijk kan uitgevoerd worden. Het onderzoek heeft een sterke participatieve inslag. Dit wil zeggen dat schoolbesturen en architecten ertoe worden aangezet om goed te luisteren naar de wensen van leerlingen en leerkrachten.

Er werden verschillende goede praktijken in Vlaanderen onderzocht waaruit lessen getrokken werden voor de herinrichting van vooral bestaande schoolgebouwen. Deze opdracht, die aan de Vrije Universiteit Brussel in samenwerking met het architectenbureau Plus-Research werd toevertrouwd, is afgewerkt. Het eindresultaat is de gids 'Haal meer uit je school: 21st century skills: nieuwe competenties, nieuwe fysieke leeromgevingen?'. Deze gids is gericht op scholen en architecten met veel aandacht voor groepswork, projectwork en ICT en met een innovatieve leeromgeving als resultaat. Daarnaast is het de bedoeling om goede praktijkvoorbeelden te verspreiden en scholen en ontwerpers te ondersteunen in het plannings- en ontwerpproces. Om het project niet onder druk te zetten, werd het onderzoek zo opgevat dat bouwprojecten en de inrichting van lokalen binnen de bestaande financiële en fysieke normering moeten passen. De gids ligt momenteel voor vrijgave bij de minister van Onderwijs, maar er wordt verwacht dat de publicatie ervan snel zal volgen.

Naschools sportaanbod

Daarnaast werd er ook sterk ingezet op een kwaliteitsvol naschools sportaanbod op maat van kinderen en jongeren. Behalve het voorzien van een projectsubsidie voor de aanpassing en exploitatie van schoolsportzalen zodat deze vlot opengesteld kunnen worden voor sportclubs, werd er ingezet op verschillende manieren om kinderen en jongeren toe te leiden naar een laagdrempelig aanbod van sport in de schoolomgeving (zie OD 1.2).

Ook de gezamenlijke projectoproep van de ministers bevoegd voor jeugd, sport en onderwijs van 9 november 2018 voor meer bewegingsvriendelijke en gedeelde schoolspeelplaatsen draagt hier toe bij.

Wat Brussel betreft, ondersteunen de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie sinds 2012 29 projecten lokale Brede scholen. De VGC voerde voor de periode 2015-2020 een nieuw subsidiereglement in met een langetermijnengagement tussen de Brede School en de VGC/VG.

Daarnaast werden de subsidiemodaliteiten en de invoering van een verplicht intensief traject met het Onderwijscentrum Brussel (OCB) verduidelijkt. Het OCB vervult studie- en ontwikkelingswerk, bovenlokale informatie en communicatie en ondersteuning en vorming aan de lokale Brede School-coördinatoren.

Voor het werkjaar 2017-2018 werd er opnieuw gewerkt met een gesloten oproep. Enkel de projecten die het voorgaande werkjaar werden gesubsidieerd, kwamen in aanmerking. Alle 29 lopende projecten dienden opnieuw een aanvraag in en zijn ondertussen verwezenlijkt. Het saldo van 20% van de globaal toegekende subsidie van 750.000 euro aan de VGC zal worden uitbetaald na het indienen van de financiële en inhoudelijke verantwoording.

OD 6.2. De Vlaamse overheid zet prioritair in op de competentieontwikkeling van directies en leerkrachten met specifieke aandacht voor kwetsbare kinderen en jongeren zodat zij in een veilige en vertrouwde omgeving school kunnen lopen. *(Minister van Onderwijs)*

Evoluties in het onderwijs

In 2015 ging het M-decreet van start. Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften konden vanaf 1 januari 2015 in het gewoon of in het buitengewoon onderwijs ingeschreven worden. Het recht op redelijke aanpassingen voor alle leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften werd afdwingbaar.

Uit de evolutie van de cijfers van het buitengewoon onderwijs zien we dat sinds het M-decreet er ongeveer 4000 leerlingen minder zijn ingeschreven in het buitengewoon basisonderwijs (vergelijking telling 1/2/2014 en 1/2/2018). Voor het secundair onderwijs gaat het om ongeveer 300 leerlingen minder (telling 1/2/2015 en 1/2/2018). Momenteel is een datawarehouse in ontwikkeling zal toelaten te rapporteren over de trajecten die leerlingen in het onderwijs doorlopen, zoals ook de overgangen tussen gewoon en buitengewoon onderwijs.

Uit de niet geverifieerde telling van 1 februari 2019 blijkt dat het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs weer licht stijgt.

Door de pre-waarborgregeling konden tijdens het lopende schooljaar ongeveer 350 personeelsleden uit het buitengewoon onderwijs als ondersteuner ingezet in gewone basisscholen en ongeveer 50 personeelsleden in gewone secundaire scholen. Ook het aantal kinderen en jongeren in het geïntegreerd onderwijs daalde in oktober 2015 en oktober 2016. De middelen voor ondersteuning bleven echter behouden zodat er geen begeleidingscapaciteit verloren ging. Er werd van start gegaan met het monitoren en evalueren van het M-decreet via de uitbouw van een datawarehouse, uitgevoerd door het Steunpunt Onderwijs Onderzoek (SONO). Er werden reeds een aantal evaluaties uitgevoerd: een procesevaluatie van de pre-waarborgregeling door de

administratie Onderwijs en een kwaliteitsverkenning van de handelingsgerichte diagnostische praktijk van de centra voor leerlingenbegeleiding door de Onderwijsinspectie.

Naast deze interne evaluaties werden ook door externe instanties zoals UNIA, het Kinderrechtencommissariaat en het Steunpunt voor Inclusie evaluaties uitgevoerd over bepaalde aspecten van het decreet, waarbij de situatie van kinderen en jongeren een van de aandachtspunten was.

In een syntheserapport werd er een tussentijdse meta-evaluatie gemaakt op basis van de reeds bestaande bronnen. Het is bedoeld als round-up van de percepties en ervaringen met het M-decreet zoals deze uit de geanalyseerde publicaties naar voren komen: <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Synthese%20tussentijdse%20evaluatie%20M-decreet.pdf>

Een nieuw ondersteuningsmodel voor het gewoon onderwijs ging van start op 1 september 2017. Dit ondersteuningsmodel kwam in de plaats van andere vormen van ondersteuning zoals het geïntegreerd onderwijs en inclusief onderwijs voor leerlingen met een verstandelijke beperking. Met het nieuwe ondersteuningsmodel is het budget voor ondersteuning in het gewoon onderwijs van 63 miljoen euro gegroeid tot 120 miljoen euro of ca. 2300 voltijdse betrekkingen voor ondersteuners. Scholen voor gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs werken bilateraal of binnen ondersteuningsnetwerken samen om de ondersteuningsvragen met betrekking tot kinderen en jongeren met specifieke onderwijsbehoeften te beantwoorden. Er loopt een transitieperiode tot het schooljaar 2019-2020. Het ondersteuningsmodel wordt tussentijds geëvalueerd. Het rapport wordt in het najaar van 2019 opgeleverd.

Bijkomend zijn er diverse bijsturingen gebeurd aan het M-decreet:

- het wegvallen van de medische diagnose voor het afleveren van een gemotiveerd verslag,
- het schrappen van de tijdelijke geldigheid van het verslag type basisaanbod,
- het voorlopig verslag voor leerlingen met een vermoeden van gedragsstoornis,
- de fast-teams ter ondersteuning van gewoon basisonderwijs in het omgaan met gedragsproblemen,
- de open end financiering voor ondersteuning van kinderen met een (gemotiveerd) verslag type 2, 4, 6, 7,
- het wegwerken van de administratieve belasting via een leerlingenpaspoort,
- de coördinatie van ondersteuningsnetwerken
- de ondergrens voor de omkadering van ondersteuningsnetwerken (ook bij stijging van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs),
- het schrappen van de decretale IQ-grens voor kinderen met een verstandelijke beperking.

Tools en instrumenten rond gelijkheidsbeleid

In het kader van vorming rond diverse thema's uit het gelijkheidsbeleid van jongeren met een etnisch-cultureel diverse achtergrond, heeft vzw Ella educatief materiaal en een vormingsaanbod voor groepen van diverse etnisch-culturele minderheden ontwikkeld en verspreid. Ella biedt intussen hoofdzakelijk vormen aan intermediairs en staat ook in voor begeleidingstrajecten op maat voor organisaties. Zo begeleidt vzw Ella in 2018-2019 zes secundaire scholen in Mechelen bij de uitwerking van een gender- en diversiteitsbeleid als onderdeel van het kwaliteitsbeleid van de scholen. Daartoe worden vormen gehouden over onder meer kruispuntdenken, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, relationele en seksuele voorlichting en stereotypen en rolpatronen. Hoewel de werkmap 'Gender in de blender' via een online tool nog steeds te consulteren is, wordt er geen actief beheer gedaan op een website aangezien deze niet meer bestaat. De lesmap kan

geconsulteerd worden via <https://issuu.com/marcflorquin/docs/publicatie-lesmap-gender-in-de-blen>. Ook de website www.genderindeklas.be werd offline gehaald. Het vormingsaanbod aangeboden door RoSa vzw in kleuter-, lager en secundair onderwijs, kan online geconsulteerd worden via www.rosavzw.be/site/workshops.

Ondertussen zijn er wel andere websites waar informatie rond gender en genderidentiteit geconsulteerd kan worden zoals het transgender infopunt dat in 2015 opgericht werd (www.transgenderinfo.be). Specifiek gericht op educatief personeel kan de website rond gender en seksuele diversiteit op school die eind 2016 opgericht werd, geconsulteerd worden (www.schooluitdekast.be). Bovendien werden er in 2018 ook de brochures 'Sam, over een jongen die een meisje wilde zijn' en 'Lily, over een meisje dat haar broer bespiedde' uitgebracht, specifiek gericht op jongeren van 10 tot 12 jaar.

Het vormingsaanbod aangeboden door RoSa vzw in kleuter-, lager en secundair onderwijs, kan online geconsulteerd worden via www.rosavzw.be/site/workshops.

Op <http://kinderboeken.rosavzw.be/> is zowel het aanbod kinderboeken terug te vinden als de toolkit voor opvoeders en leerkrachten. Deze toolkit toont hoe er kan omgegaan worden met problematische gendervoorstellingen in kinderboeken.

OD 6.3 De school als organisatie biedt binnen haar beschikbare financiële mogelijkheden de best mogelijke infrastructuur, offline en online, aan haar leerlingen. Ze doet dit zelf of door samenwerking om het beste onderwijs voor haar leerlingen en door haar leerkrachten tot stand te brengen. (Minister van Onderwijs)

Masterplan scholenbouw

In 2015 keurde de Vlaamse regering het Masterplan Scholenbouw goed. Voor de eerste keer maakte de Vlaamse Regering een geïntegreerd totaalplan op met een duidelijke beleidsvisie en een concreet actieplan voor de aanpak van schoolgebouwen in Vlaanderen en Brussel. De inhaalbeweging scholenbouw op het terrein wordt in heel Vlaanderen en Brussel concreet zichtbaar. Zo is het DBFM-programma 'Scholen van Morgen' actief in 102 Vlaamse gemeenten en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en zijn er ondertussen bijna 165 gloednieuwe DBFM-scholen gerealiseerd.

Via de reguliere subsidiëring van AGION werden er tussen 2015 en 2019 honderden nieuwe schoolbouwprojecten gefinancierd in bijna alle gemeenten in Vlaanderen en Brussel. Hiermee werd een verbetering, modernisering en uitbreiding van het bestaande schoolgebouwenpark beoogd. In 94% van alle Vlaamse en Brusselse gemeenten is er scholenbouwactiviteit waarbij er gloednieuwe scholen worden gebouwd en/of bestaande scholen grondig worden aangepakt en vernieuwd.

Het Masterplan scholenbouw zet ook expliciet in op nieuwe leeromgevingen voor nieuwe onderwijsuitdagingen, multifunctionaliteit, STEM in de scholenbouw, schoolspeelplaatsen en welbevinden. Het onderzoek en de handleiding krachtige leeromgevingen, uitgevoerd door de Vrije Universiteit Brussel en Plus Research, is afgewerkt en klaar voor vrijgave (zie ook 6.1.1). Ministers voor Onderwijs en Sport lanceerden reeds drie projectoproepen voor de subsidiëring en begeleiding van de openstelling van schoolsportzalen (zie ook 8.1.1). Daarnaast loopt er een project rond bewegingsvriendelijke speelplaatsen. Ook werd er naar aanleiding van het burgeronderzoek naar luchtkwaliteit ingezet op schoolstraten. In samenwerking met de Minister van Welzijn werd

er gezorgd dat er vlot multifunctioneel gebouwd kan worden zonder dat er onverenigbare reglementen in de weg staan of dat het gebruiksgemak eronder lijdt. Zo kunnen we bijvoorbeeld beter projecten realiseren waarbij kinderdagverblijven en scholen met elkaar gaan samenwerken. Via het eSafety label werken scholen aan tal van online risico's en aspecten waar jongeren in hun digitale leefwereld mee te maken kunnen krijgen: Cyberpesten, online identiteit, sexting, online privacy, etc. Sinds de lancering van de campagne werken 130 Vlaamse scholen of scholengroepen met het eSafety label.

Het Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid, Inter, zet dagelijks in op het geven van adviezen. Een voorstel voor samenwerking met de onderwijssector werd opgesteld.

Het Steunpunt voor Inclusie wordt sinds 2015 door het Vlaams Gelijkekansenbeleid ondersteund via projectfinanciering aan de vzw Ouders voor Inclusie.

SD 7. In 2019 is Vlaanderen meer een omgeving waarin kinderen en jongeren mee vorm kunnen geven aan het beleid in alle aspecten en levensdomeinen die hen aanbelangen. *(Minister van Jeugd)*

Bij de opmaak van het JKP werd de focus gelegd op beleidsparticipatie. Het gaat daarbij zowel om jeugdbeleidsthema's en wat zeer nabij is (bv. het speelpleintje om de hoek), als thema's binnen andere levensdomeinen die kinderen en jongeren ook aanbelangen (bv. milieu of ontwikkelingssamenwerking). Er werd vooral voor gepleit om binnen deze doelstelling te focussen op de personen die participatieprocessen faciliteren. We zetten hiermee in de eerste plaats in op de spelers die participatie mogelijk moeten maken en niet op de inspanningen van kinderen en jongeren zelf. Voor het volgende jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan wordt voor elke beleidsdoelstelling een stuurgroep opgericht, die er zal over waken dat de kinderen en jongeren als stakeholders betrokken blijven.

In 2018 rapporteerde 5,2 % van de jongeren tussen de 14-25 jaar dat ze passief, actief of organiserende deelnemer zijn van een participatief orgaan op school (leerlingenraad, scholierenparlement, studentenraad,...) en 3,2 % dat ze deelnemer zijn van een jeugdraad, (kinder) gemeenteraad, cultuurraad, sportraad of dergelijke. In 2013 waren deze percentages respectievelijk 6,3% en 4%.²² Er is dus een lichte daling van het aantal jongeren in participatieve organen. In het totaal is 14,8% van de jongeren tussen de 14-25 jaar organiserend lid van minstens één vereniging of groepsgerichte vrijtijdswerking.²³ In 2013 was dit nog 15,8%.²⁴

OD 7.1. De Vlaamse Overheid versterkt de expertise van medewerkers bij overheden, voorzieningen en organisaties rond participatie en hun participatieve basishouding, met extra aandacht voor de levensdomeinen welzijn, onderwijs en werk. *(Minister van jeugd)*

Op verschillende bevoegdheidsdomeinen van de Vlaamse overheid werden initiatieven genomen rond de versterking van participatie.

Onderwijs en Mediawijsheid

In het beleidsdomein Onderwijs & Vorming worden kinderen en jongeren betrokken via de Vlaamse Scholierenkoepel. De Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) is dé organisatie van, voor en door alle scholieren in het Vlaamse secundair onderwijs. De VSK wil de stem van scholieren overal laten meetellen, in de eerste plaats op school en bij het beleid. Daarom versterkt de VSK leerlingen en leerlingengraden in heel Vlaanderen en verkondigt zij de mening van scholieren over alles wat met secundair onderwijs te maken heeft. De VSK focust op onder andere de rechten van leerlingen op school en wil vooral mee helpen bouwen aan meer inspraak van leerlingen op school. Leerlingen kunnen bij de VSK terecht met allerlei vragen over onder andere inspraak en participatie op school, leerlingencarten, workshops en begeleiding. VSK is ook één van de kernpartners van WAT WAT, een platform van meer dan 70 organisaties (Awel, Sensoa, VDAB, Publiq, Child Focus, etc.) die jongeren willen informeren en toeleiden naar advies of hulp.

²² JOP-monitor III, 2013

²³ JOP-monitor IV, 2018

²⁴ JOP-monitor III, 2013

De algemene werkingssubsidie toegekend aan Interuniversitair Micro-Electronica Centrum vzw (IMEC), voor de inrichting van het Vlaams Kenniscentrum voor Mediawijsheid, werd deze legislatuur verhoogd van € 450.000 tot € 640.000. Hiermee zetten ze in op verschillende projecten die zich richten op scholen, jeugdwerk, ouders en jongeren zelf. In de periode 2015-2019 ondernam het kenniscentrum verschillende acties en initiatieven om kinderen en jongeren meer mediawijs te maken en hun participatie inzake media te verhogen. Specifiek voor het onderwijs ontwikkelde het kenniscentrum verschillende subsites waar alle informatie, tools, organisaties en media rond een bepaald thema worden gebundeld en op een heldere manier worden ontsloten. Op www.tegencyberpesten.be, www.lerenmetbeelden.be en www.gamesindeklas.be vindt men respectievelijk alles over cyberpesten, beeldgeletterdheid en games in de klas.

Sinds het schooljaar 2017-2018 is het Kenniscentrum Mediawijsheid verantwoordelijk voor de coördinatie van het nieuwsgelletterdheidsproject Nieuws in de Klas (www.nieuwsindeklas.be). Dit project stimuleert jongeren om verschillende nieuwsmedia te volgen en te interpreteren. Het project helpt tevens leerkrachten om nieuws en actualiteit in hun lessen te integreren via een uitgebreid aanbod aan nieuwsmedia en lesmateriaal.

Vanaf 2016 nam het Kenniscentrum Mediawijsheid de volledige coördinatie van de opleiding Mediacoach (www.mediacoach.mediawijs.be) over van Linc vzw. Mediacoach is een opleiding voor professionals die werken met kinderen en jongeren die mediawijsheid willen integreren in hun eigen praktijk en organisatie. Het kenniscentrum ontwikkelde de website www.medianest.be waar (groot)ouders en eventueel andere opvoeders antwoorden vinden op hun vragen inzake mediaopvoeding.

Vanaf november 2017 organiseert het Kenniscentrum Mediawijsheid jaarlijks in samenwerking met Ketnet en Mediaraven de grootschalige campagne 'De Schaal van M', een online wedstrijd rond mediawijze thema's (privacy, cyberpesten, sexting, ...) gericht op leerlingen van het vijfde en zesde leerjaar die kinderen in klasverband en/of individueel kunnen aangaan.

In samenwerking met Stampmedia organiseerde het Kenniscentrum Mediawijsheid eind 2016 – begin 2017 het dialoogtraject 'rePresent' tussen 12 journalisten en 200 jongeren uit de stad Antwerpen. Daaruit vloeiden 8 strategieën voort om de Vlaamse mediasector te inspireren om jongeren met een migratieachtergrond beter te representeren in de media en minder polariserende berichtgeving mogelijk te maken. Daarnaast werkte het kenniscentrum mee aan de vlogwedstrijd 'Weetewa', samen met MNM, Youtube, Mediaraven en De Ambassade. In het kader van het B-BICO project werkte het kenniscentrum ook actief mee aan de jaarlijkse Safer Internet Day.

Welzijn

De Huizen van het kind worden ook verder uitgebouwd. De evolutie hiervan is terug te vinden onder OD 1.2. Ook in de jeugdhulp wordt gewerkt aan participatie. De gebruikers van de zorg zijn vertegenwoordigd in het Raadgevend Comité Jeugdhulp. Het voeren van inspecties door Zorginspectie op de toepassing van de rechten van minderjarigen in de jeugdhulp, blijkt een goede manier om aan de participatieve basishouding van beleid en voorzieningen te werken. Bij deze inspecties worden ook gesprekken aangegaan met jongeren.

Op basis van de eerste inspectie door Zorginspectie (2012), waarin onder meer het decreet rechtspositie als referentiekader gold, stelden de Gemeenschapsinstellingen (GI) een gezamenlijk actieplan op. In 2015-2016 volgde een nieuwe inspectieronde waaruit bleek dat er veel vooruitgang werd geboekt. Op 25 januari 2017 keurde het parlement een nieuw decreet goed dat het extern toezicht en de externe klachtenregeling bij voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van

kinderen en jongeren regelt. Zorginspectie werd hier ook bij betrokken. In het najaar 2016 werden specifieke inspecties uitgevoerd met betrekking tot vrijheidsbeperkende maatregelen in de psychiatrische diensten, met focus op minderjarigen.

De minister van Jeugd en de minister van Welzijn engageerden zich om lokale proefprojecten op te starten die de gemeentelijke en stedelijke jeugddiensten de residentiele voorzieningen met het lokale jeugdwerk in contact te brengen. Momenteel zijn de projecten in opstartfase in gemeenten als Aalst, Schoten, Mechelen en Kortrijk.

In 2018 werd verder vormgegeven aan de participatie van cliënten (minderjarigen en ouders) in de hulpverlening en aan het beleid. Het participatieveld in de jeugdhulp werd in kaart gebracht. De verschillende actoren werden benoemd, hun opdrachten omschreven en in verhouding tot elkaar geplaatst. In de eerste plaats is er de actieve deelname en betrokkenheid van cliënten in de hulpverlening zelf. Hulpverleners en voorzieningen spelen hierin een cruciale rol. Hulpverlening aanbieden vanuit een participatieve basishouding staat centraal. De 2 bestaande cliëntorganisaties VZW Cachet en VZW Ouderparticipatie Jeugdhulp Vlaanderen hebben de opdracht om de cliënten van de jeugdhulp (respectievelijk kinderen, jongeren en ouders) te verenigen, hun ervaringskennis te verzamelen en hierover te rapporteren zodat de jeugdhulp meer kan aansluiten bij de noden van cliënten. Via hun rechtstreekse dialoog- en toonmomenten, hun vormingsmomenten voor hulpverleners, hun (beleids)adviezen, hun thematische bijdragen ... spelen ze een belangrijke rol in de uitwerking van een participatieve hulpverlening. De cliëntorganisaties bouwen hun werking op diverse wijze uit en voeren een grote diversiteit aan acties uit. Meer nog dan voorheen werken deze organisaties in een intersectoraal perspectief. Zo kregen ze de bijkomende opdracht om de ondersteuning van de participatie van minderjarigen/jongvolwassenen met een handicap respectievelijk hun ouders, in onderlinge samenwerking met de gebruikersorganisaties, te verkennen.

De cliëntorganisaties vormen de basis en ruggengraat voor de inbreng van het cliëntperspectief in de jeugdhulp. Een decretale verankering voor de erkenning en subsidiëring van de cliëntorganisaties zal een versteviging van hun positie geven en maakt de uitbouw van een visie en werking op langere termijn mogelijk. Eind december 2018 keurde het Vlaams Parlement hiertoe het decreet goed betreffende de cliëntorganisaties en het cliëntenforum. Dit treedt in werking vanaf 1 januari 2019, de bepalingen m.b.t. het cliëntenforum vanaf 1 september 2019. Het cliëntenforum is een van de overheid onafhankelijk platform van partners die de belangen van cliënten in de jeugdhulp behartigen. De huidige cliëntorganisaties hebben de opdracht het initiatief te nemen tot de ontwikkeling ervan.

In de overlegorganen van de jeugdhulp met name het Raadgevend Comité Jeugdhulp (RC) en het Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp (IROJ's) zijn cliënten vertegenwoordigd. Vertegenwoordigers van minderjarigen, ouders, personen met een handicap, etnisch-culturele minderheden, pleegjongeren en -ouders kunnen deelnemen aan de vergaderingen. In sommige regio's wordt een breed en divers draagvlak van cliëntvertegenwoordigers uitgebouwd in de vorm van een netwerk van organisaties waar regulier of ad hoc beroep op wordt gedaan. Deze groepen of netwerken bestaan uit mensen met expertise in armoede, handicap, kinderrechten, specifieke jeugdhulp, jeugdwelzijnswerk ... In de ene regio lukt dit momenteel al beter dan in de andere. Daar waar zich een dynamiek bij de cliëntvertegenwoordigers ontwikkelt, staat men sterk om een inbreng en cliënttoets op de agendapunten van het RC en het IROJ te doen en zelf acties uit te werken rond eigen gekozen thema's of ervaren knelpunten.

Zo werd in Oost-Vlaanderen, in Limburg en in Antwerpen in 2018 een inspiratiedag participatiewerken voor hulpverleners/beleidsmedewerkers van diensten georganiseerd. In Antwerpen en

West-Vlaanderen werd actie ondernomen om het recht op een vertrouwenspersoon van de minderjarige meer in beeld te brengen. Om de cliëntvertegenwoordigers in hun vertegenwoordigingsrol te ondersteunen worden de vergaderingen gezamenlijk voorbereid.

De stuurgroep cliëntenrechten als gemandateerde vergadering van cliëntvertegenwoordigers, koepels, steunpunten en administraties is goed geplaatst om, vanuit verschillende perspectieven, initiatieven te nemen tot versterking van de cliëntparticipatie in de jeugdhulp. Ze heeft hiertoe een actieplan participatie uitgewerkt. De acties streven naar resultaten op zowel het micro-, het meso- als het macroniveau en zijn flankerend aan de opdrachten van de (cliënt)organisaties. Er wordt ingezet op een permanent aanbod aan vorming over een participatieve basishouding. Belevingsonderzoek van cliënten in de jeugdhulp wordt in kaart gebracht om te bekijken welke informatie kan worden benut en waar er hiaten in onderzoek zitten.

Werk

VDAB werkte de afgelopen jaren actief samen met jongerenorganisaties en jongeren. Zo wordt er twee- à driemaandelijks een lerend netwerk over de Youth Guarantee georganiseerd met partners uit het jeugdwerk, onderwijs, VDAB, ESF... om actuele thema's op informele manier te bespreken. Uit dit lerend netwerk zijn al meerdere initiatieven voortgevloeid waarbij jongerenparticipatie een belangrijke rol speelde (focusgroep, vormingsdag,...). Ook binnen de (vernieuwde) samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB en de Ambrassade kregen participatie, co-creatie en communicatie een belangrijke rol.

Sport

Het thema informele participatie bij minderjarigen in de sport werd voorgesteld op het lerend netwerk ethisch sporten van 6 juni 2016. Er werden eind 2016 contacten gelegd met de afdeling Jeugd en het Kinderrechtencommissariaat.

In 2017 en 2018 werd binnen het ethisch sporten-beleid prioritair ingezet op het uitwerken en implementeren van instrumenten ter preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport zodat een veilig klimaat voor jonge sporters gefaciliteerd kan worden.

Jeugd- en kinderrechtenbeleid

De Vlaamse Jeugdraad fungeert als de megafoon voor kinderen, jongeren en organisaties die met kinderen en jongeren werken en wordt ondersteund en gesubsidieerd vanuit de subsidiëring van De Ambrassade. Deze raad zorgt voor de ondersteuning van de sector door de organisatie van de commissie jeugdwerk, door het uitbrengen van adviezen (42 sinds 2015), en door de realisatie van een aantal participatieve trajecten met de sector.

In 2015 werd vanuit afdeling Jeugd het initiatief voor de oprichting van een netwerkgroep beleidsparticipatie genomen. Kenniscentrum Kinderrechten schreef twee beleidsadviezen rond beleidsparticipatie, wat zorgde voor interessante input rond dit thema. In 2016 vonden nog een aantal gesprekken met belangrijke stakeholders plaats zoals de afdeling Wetsmatiging en transversaal beleid van departement Kanselarij en Bestuur, de Vlaamse Jeugdraad, Globelink, Kind en Samenleving en Demos. Dit alles werd verwerkt in een nota die het onderwerp van de netwerkgroep afbakt en de manier van werken beschrijft. De netwerkgroep werd effectief opgestart in 2017. Tussen 2017-2018 kwam deze groep al vijf keer samen: . rond de gestructureerde dialoog, de methodiek vanuit de Europese Unie om jongeren vanuit de lidstaten te betrekken bij het beleidsproces en over de manier waarop de Vlaamse Overheid consultatie organiseert waarbij twee beleidsdomeinen hun projecten toelichtten. In 2018 ging het over participatie met doelgroepen waarbij Cultureghem zijn Bruggebouwers-project toelichtte en vanuit ABB werden

de AMIF- projecten voor lokale besturen en beleidsparticipatie voor personen van buitenlandse herkomst gepresenteerd. In het najaar van 2018 ging het over de rechtstreekse dialoog met beleidsmakers met als goede praktijken het KRASplenum van Globelink en de jongerenvertegenwoordigers vanuit de Vlaamse Jeugdraad. Ook in het voorjaar en najaar van 2019 zal er telkens een netwerkgroep worden gepland. Het thema wordt telkens bepaald in samenspraak met de deelnemers.

Meer informatie over de kinderrechteneducatie werd gegeven onder OD 5.1.

Centrumsteden en lokale besturen

De Vlaamse overheid wil speciale aandacht hebben voor de kwetsbare toestand van Roma-kinderen. In de centrumsteden, Antwerpen, Gent en Sint-Niklaas en in Brussel (VGC) waar de instroom van MOE-migranten en de concentratie aan Roma groot is, worden buurtstewards ingezet in de wijken waar het samenleven het felst onder druk staat. Twee aandachtspunten zijn het werken in buurten en de maatschappelijke participatie van Roma, met focus op Roma-kinderen en -jongeren.

Ook via de stadsmonitor wordt aandacht gevraagd voor participatie van kinderen en jongeren. De digitale tool 'jeugdmonitor', een set van online vragen, werd gelanceerd in 2017 en wil lokale besturen een duwtje in de rug geven bij het uitstippelen van kindvriendelijk beleid. Lokale besturen en de VGC kunnen hiermee aan de jonge burgers hun mening te vragen over hun buurt, school, mobiliteit. Deze tool voor de bevraging van kinderen en jongeren is in 2018 technisch nog verbeterd. Er zijn 2 handleidingen opgesteld en de lokale besturen kunnen de resultaten van hun bevragingen downloaden in een pdf en deze info gebruiken als input bij het voorbereiden van het nieuwe meerjarenplan.

In maart 2018 werd bovendien de website www.vrijetijdsmonitorvlaanderen.be, waarop ook de dataverzamelingstool voor lokale besturen werd geïntegreerd, gelanceerd. Na een intensieve campagne en verschillende stimuleringsacties hebben uiteindelijk zowat 250 lokale besturen, waaronder alle centrumsteden, gegevens over hun gemeente in de applicatie ingevoerd. In het voorjaar van 2019 zal het volledige ontsluitingsplatform van de lokale vrijetijdsmonitor publiek gemaakt worden. Dit platform zal de nieuwe lokale bestuursploegen ondersteunen in de uitbouw en de opvolging van hun vrijetijdsbeleid voor de komende jaren aan de hand van trends in hun eigen gemeente en de rest van Vlaanderen.

OD 7.2. De Vlaamse overheid ontwikkelt, stimuleert en hanteert strategieën en voorziet in ruimte en middelen, opdat de beleidsparticipatie van groepen die nu moeilijk bereikt worden, verhoogt. *(Minister van jeugd)*

Reflectiegroepen bevoegd voor jeugdbeleid

De reflectiegroep "lokaal jeugdbeleid" werd uitgebreid naar de reflectiegroep "lokaal en bovenlokaal jeugdbeleid" n.a.v. de nieuwe taakstelling van de provincies. Naar aanleiding van de opmaak en de implementatie van het decreet houdende de subsidiëring van bovenlokaal jeugdwerk, jeugdhuizen en jeugdwerk voor bijzondere doelgroepen, werden de betrokken sectoren en organisaties meermaals betrokken via denkdagen, infomomenten en bilaterale overlegmomenten.

In 2018 werd de reflectiegroep decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid opnieuw samengesteld. De reflectiegroep kwam eenmaal bijeen en maakte afspraken voor de verdere werking en planning

van deze reflectiegroep. De jeugdraad is een van de deelnemers binnen deze werkgroep, die verder is samengesteld met vertegenwoordigers uit de sector.

Met het besluit van de Vlaamse Regering van 7 september 2018 werd de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid decretaal verankerd en werd gewaarborgd dat er jaarlijks een verticaal jeugd- en kinderrechtenoverleg zal georganiseerd worden door de Vlaamse ministers binnen hun eigen bevoegdheden. Anderzijds werd het jeugdoverleg over internationale kwesties in 2018 omgevormd tot een reflectiegroep internationaal jeugdbeleid.

Artikel 5 van het decreet van 6 juli 2012 houdende de ondersteuning en stimulering van het lokaal jeugdbeleid, legt de verplichting op om lokaal een jeugdraad te hebben die advies kan verlenen over alle aangelegenheden van Jeugd, ook bij de opmaak van het strategisch meerjarenplan. Hieraan is geen subsidiëring meer verbonden. Het departement CJM maakte de regelgeving bekend en zorgde voor ondersteuning van jeugdleden en jeugddiensten via de subsidies aan de Vereniging Vlaamse Jeugddiensten (VVI). De verplichting van het hebben van een jeugdraad geldt ook voor de VGC.

Participatie in de kijker op lokaal niveau

Over de uitreiking van het label 'kindvriendelijke steden en gemeenten' wordt er meer informatie gegeven onder OD. 3.1.

In 2015 kende de minister van jeugd de prijs "Jeugdgemeente van Vlaanderen" (zie OD 2.2 en OD 7.3) toe aan Dilbeek. In 2017 waren er twee laureaten: Leuven en Eeklo. "De participatie van de jeugd in het gemeentelijk jeugdbeleid" is één van de 6 criteria voor de toekenning van de prijs. Naar aanleiding van de toekenning van de prijs Jeugdgemeente van Vlaanderen (2015-2017), werden er goede praktijkvoorbeelden ontsloten via twee brochures "Kijk... zo doen wij dat". In deze brochures zijn praktijkvoorbeelden van participatieprojecten opgenomen van de kandidaat-gemeenten.

De minister van Jeugd gaf in 2018 extra middelen aan VVI/Bataljong om in de periode 2018-2020 prioritair werk te maken van het verder uitbouwen en vernieuwen van haar dienstverleningspakket naar kinderen en jongeren die aan lokale beleidsparticipatie doen, in het bijzonder via jeugdleden. Bij de ondersteuning van lokale besturen zal VVI/Bataljong bovendien focussen op nieuwe vormen van participatie die naast de traditionele jeugdleden in de gemeenten kunnen worden ingezet. Hiermee wou hij enerzijds een antwoord bieden op de resultaten van de 1-meting; anderzijds kon VVI/Bataljong met andere aanvullende middelen, voorheen afkomstig van de provincies, ook initiatieven ontwikkelen die vanaf 1 januari 2018 niet meer opgenomen worden door de provincies door de overheveling van taken. In dat verband onderzochten ze de mogelijkheden en behoeften voor een regionaal uitwisselingsmodel.

Het Vlaams Netwerk Jeugdwerk voor Allen werd ook in 2018 opgestart en verder uitgebouwd: de regionale overlegtafels worden gecontinueerd en versterkt, het aantal vormingen en procesbegeleidingen worden uitgebreid. Per regio worden acties opgezet afhankelijk van de nood aangegeven door de regionale netwerktafel. Dit netwerk zet een vraaggestuurd aanbod op naar lokale jeugdwerkinitiatieven die werk willen maken van een inclusiever en diverser jeugdwerk. Zie ook OD 1.2.

Beleidsparticipatie op Vlaams niveau

Jongerenvertegenwoordigers worden op verschillende manieren betrokken in beleidsprocessen van de Vlaamse overheid. In de reflectiegroep Jeugd- en kinderrechtenbeleid (over JKP, evaluatie decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid) zijn een groot aantal afgevaardigden van verenigingen, alsook de Vlaamse jeugdraad betrokken.

In 2016 verkende de Vlaamse overheid bestaande toepassingen van e-consultatie bij de totstandkoming en ontwikkeling van beleid. In het najaar 2016 werd beslist om de consultatie over het Groenboek Bestuur als testcase te gebruiken en zo inzichten en ervaringen met e-consultatie op te bouwen en op basis daarvan in 2017 het vervolgtraject uit te tekenen. E-consultatie kan een goede tool zijn om ook jongeren te betrekken bij het beleid, mits bij het gebruik ervan ook specifiek nagedacht wordt over het bereiken van deze doelgroep met de consultatietools.

Op vraag van de Vlaamse minister van Onderwijs organiseerde de Koning Boudewijnstichting tussen oktober 2015 en januari 2016 en ouderpanel over de toekomst van het secundair onderwijs in Vlaanderen. In dat ouderpanel waren ook laaggeschoolde ouders en ouders met een migratieachtergrond vertegenwoordigd. Ook het JoKER is een strategie om participatie van een jonge doelgroep aan beleid te versterken (zie OD 3.3).

Consultatie van de burger

Het Groenboek Bestuur bevat zes principes en dertig voorstellen voor een vernieuwende Vlaamse overheid die de maatschappelijke uitdagingen en behoeften van vandaag en morgen nog beter kan aanpakken. In het Groenboek Bestuur zijn onder meer ideeën m.b.t. vernieuwende beleidsparticipatie opgenomen (interactieve beleidsvoering, digitale en open consultatie). De resultaten van de open online consultatie eind 2016 werden meegenomen in de ontwikkeling van een Witboek Bestuur in 2017. In 2018 is de business analyse voor de e-consultatie afgewerkt. Die brengt de opties voor de consultatieportaal (over consultaties) en het consultatieplatform (de consultaties zelf) in beeld. Een eerste versie van de consultatieportaal is ingeschoven in de bredere site rond participatie: <https://www.vlaanderen.be/participatie>. Die site richt zich zowel tot ambtenaren als tot burgers. Een aantal praktijkvoorbeelden van inspraakinitiatieven zijn al ontsloten, waaronder het burgerkabinet 'jeugd'.

Het is de bedoeling om in 2019 te komen tot een databank waarin alle consultatie-initiatieven kunnen worden ingevoerd en de voortgang kan worden gerapporteerd. De front zal worden gerealiseerd op het webplatform van AIV. Het consultatieplatform zal worden gerealiseerd via een raamovereenkomst, waarvan alle entiteiten en lokale besturen die een e-consultatie willen opzetten, gebruik kunnen maken. Met Het Facilitair Bedrijf is overeengekomen om dit als derde perceel toe te voegen aan het raamcontract voor belanghebbendenmanagement, dat in 2019 in de markt zal worden gezet. De begeleiding van participatie-initiatieven zit in andere contracten. Het blijft daarbij een aandachtspunt voor alle afnemers hoe ze met hun e-consultaties jongeren zullen bereiken.

Onderzoek beleidsparticipatie bij personen van buitenlandse herkomst

In opdracht van de Minister van Inburgering en Integratie werd er onderzoek uitgevoerd naar succesvolle methodieken van beleidsparticipatie en belangenbehartiging van personen van buitenlandse herkomst. In deze onderzoeksopdracht werd nagegaan hoe de participatie van personen van buitenlandse herkomst aan het Vlaamse beleid gemaximaliseerd kan worden. De bestaande situatie werd hierbij getoetst aan een aantal goede praktijken om zo te komen tot een concreet voorstel. De centrale onderzoeksvraag was wat binnen de Vlaamse context de beste manier is om beleidsparticipatie van personen van buitenlandse herkomst te organiseren en aan

welke randvoorwaarden hierbij moet worden voldaan. Het onderzoek werd 30 september 2016 afgerond in is terug te vinden via volgende link:

<http://integratiebeleid.vlaanderen.be/publicaties/onderzoek-beleidsparticipatie-van-personen-van-buitenlandse-herkomst-in-vlaanderen>.

Het onderzoek heeft als inspiratie gediend voor het opmaken van de AMIF 427 oproep Actief en Gedeeld burgerschap. De oproep heeft als doelstelling om actief en gedeeld burgerschap bij derdelanders te versterken. Het bevorderen van actief en gedeeld burgerschap betekent enerzijds het verhogen van beleidsparticipatie bij derdelanders en anderzijds het stimuleren van de burgerzin (vb. vaardigheden, attitudes en kennis over waarden en normen, democratie, pluralisme, ...) bij alle burgers (zowel derdelanders als de ontvangende samenleving). De oproep ondersteunt lokale besturen die beleidsparticipatieve initiatieven opzetten waarbij derdelanders samen met andere burgers lokale uitdagingen bespreken en strategieën ontwikkelen om deze aan te pakken. De oproep zet lokale besturen aan om expertise te zoeken en capaciteit op te bouwen om duurzame initiatieven te ontwikkelen en te implementeren. In totaal werden zes gemeenten geselecteerd. De projecten worden uitgevoerd in de periode 2018-2020.

Projecten 'Positieve identiteitsontwikkeling'

Een gezamenlijke projectoproep 'positieve identiteitsontwikkeling bij jongeren' door de minister van Jeugd en de minister van Binnenlands Bestuur en Inburgering werd gelanceerd eind juni 2015. De projecten gingen van start tussen 1 januari en 1 maart 2016 en liepen maximaal 24 maanden. Er werden met de projecten intervisiemomenten georganiseerd. Op 2 februari 2018 werd een toonmoment georganiseerd in De Pianofabriek met een algemene voorstelling van alle 7 projecten en de kans om een verdiepende workshop te volgen bij één van de projecten om de methodiek verder te verkennen. Er waren 82 personen ingeschreven. Het betrof vooral medewerkers van CAW's, het Agentschap Integratie en Inburgering, OCMW's, studenten, jeugdwerkers en gemeentelijke medewerkers. Meer informatie over de projecten is terug te vinden op <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/preventieradicalisering/positieve-identiteitsontwikkeling-bij-jongeren>.

Een methodiek uit één van de projecten positieve identiteitsontwikkeling werd in 2018 nog aangewend in functie van het actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In het kader van de actualisering van het actieplan werd in het verleden al ingezet op enerzijds een intersectorale netwerkdag voor terreinwerkers (4 oktober 2016) en anderzijds werd een ronde tafel met academici vanuit verschillende disciplines (13 december 2016), georganiseerd. In december 2018 werden focusgroepen met jongeren georganiseerd. Hiervoor werd beroep gedaan op de organisatie Bazzz die werkte op basis van de door hun uitgewerkte methodiek 'meetingpoints'. In de voorbereidende fase hebben ze samen met jongeren uit verschillende organisaties op basis van het actieplan afgebakende onderwerpen geselecteerd. Er werden drie focusgroepen georganiseerd in Antwerpen, Brussel en Mol. Begin 2019 vindt vervolgens een reflectiemoment plaats voor o.a. jeugdwerkers, jeugdwerkers en leerkrachten. De bevindingen worden meegenomen in de evaluatie van het actieplan.

Jongeren in armoede

Het Burgerkabinet 'Geef mee kleur aan jeugd' rond diversiteit in het jeugdwerk werd voorbereid met verschillende stakeholders; 134 personen waren aanwezig op het Burgerkabinet zelf. Onder deze deelnemers was ook een delegatie jongeren en begeleiders van het Netwerk tegen Armoede en een aantal ervaringsdeskundigen armoede. Ook in het Beleidsnetwerk Diversiteit zitten vertegenwoordigers van werkingen met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. In de loop van de regeerperiode waren er een aantal overlegmomenten met vertegenwoordigers van

het Netwerk tegen Armoede op het kabinet van de bevoegde minister, maar ook gerichte gesprekken met jongerenwerkingen van het Netwerk tegen Armoede: over het JKP, over het Masterplan Diversiteit in/en het jeugdwerk en over vrijwilligersbeleid.

Beleidsparticipatie op Europees niveau

Tijdens het EU-voorzitterschap Italië-Letland-Luxemburg werd op EU-niveau een dialoog gevoerd tussen jongeren en beleidsmakers over 'youth empowerment for political participation'. Daarom polste in 2015 een groep van 9 jongeren tussen 18 en 24 jaar, onder de noemer Europinion, naar de mening van jongeren over hoe zij meer bij beleid kunnen betrokken worden. Met ondersteuning van de Vlaamse Jeugdraad en de Nationale Werkgroep trokken zij de straat op om jongeren aan te spreken, organiseerden zij workshops en debatten in scholen, universiteiten, jeugdleden en jeugdbewegingen en zetten ze een online-enquête op poten die 1541 jongeren bereikte. De resultaten van deze bevraging en die van de andere lidstaten werden besproken op de Europese Jeugdconferentie in Riga (maart 2015). Op de conferentie werden er ook aanbevelingen geformuleerd. De ministers bevoegd voor Jeugd spraken zich uit over de aanbevelingen tijdens een politiek debat op de Raad van 18 mei 2015.

Op de Jeugdconferentie in Luxemburg (september 2015) probeerden de jongerenvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van jeugdministeries de aanbevelingen in een toolkit om te toveren. De Vlaamse jongerenambassadeurs concentreerden zich in het tweede deel van hun traject op volgende thema's: (1) follow up van participatie van jongeren tijdens het hele beleidsproces; (2) de rol van de pers bij het informeren van jongeren over beleid; (3) een participatieve cultuur op school. Hun aanbevelingen vonden hun weg naar een advies van de Vlaamse Jeugdraad.

OD 7.3. De Vlaamse overheid stimuleert een verscheidenheid aan participatieve praktijken die leemtes in het huidige participatiebeleid wegwerken. *(Minister van jeugd)*

Beleidsparticipatie op lokaal niveau

De Ambrassade en VVJ/Bataljong ontwikkelden in het kader van Debattle, een participatief project in functie van de gemeenteraadsverkiezingen, een Beleids- en BeheersCyclus(BBC) -tool zodat jongeren aan de slag kunnen met gegevens over hun gemeente en op die manier politici kunnen aanspreken en uitdagen. Door het Agentschap Binnenlands Bestuur werden de nodige gegevens uit de BBC-databank ter beschikking gesteld en werd een online tool gerealiseerd.

Begin 2016 werd de achtste en laatste editie van het 'Cijferboek Lokaal Jeugdbeleid (2014-2015)' verspreid. Naast de traditionele monitoring werd voor de gelegenheid ook de publicatie '1993-2013 - Een terugblik op 20 jaar lokaal jeugdbeleid' voorgesteld. Dit biedt een thematisch overzicht van de evoluties en tendensen binnen het lokale jeugdbeleid. In maart 2018 werd de website www.vrijetijdsmonitorvlaanderen.be gelanceerd, waarop de dataverzamelingstool voor lokale besturen voortaan wordt geïntegreerd.

De éénmeting lokaal jeugdbeleid is een vervolg op de nulmeting die in 2013 werd uitgevoerd. Die peilde enerzijds naar de beleving en tevredenheid over het werken met een apart jeugdbeleidsplan. Anderzijds werden de lokale actoren ook bevraagd over de risico's, mogelijkheden en verwachtingen bij de overstap naar het strategische meerjarenplan en dus de verdwijning van de sectorale beleidsplannen. Een stuurgroep die bestaat uit VVSG, VVJ/Bataljong,

De Ambrassade en lokale jeugdambtenaren, werkte in samenspraak met onderzoekers van het Instituut voor de Overheid van de KU Leuven een websurvey uit die in juni en juli 2016 werd afgenomen bij jeugdschepenen, jeugdambtenaren en jeugdraadsleden. Ongeveer 80% van de Vlaamse gemeenten namen hieraan deel. In de survey was er ruime aandacht voor ervaringen en tevredenheid over de participatie van kinderen en jongeren aan de totstandkoming van het strategisch meerjarenplan en de uitvoering van het lokale jeugdbeleid. Na eindredactie, lay-out en druk volgde op 22 mei 2017 een voorstellingsmoment van de belangrijkste resultaten in aanwezigheid van de minister van Jeugd.

De onderzoeksresultaten zijn na te lezen in de presentatie van het voorstellingsmoment; http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek/eemeting-jeugdbeleid_20170522.pptx De volledige publicatie kan hier worden nagelezen. http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek/eenmeting_lokaal_jeugdbeleid.pdf. VVJ/Bataljong verbond zich ertoe om de belangrijkste bevindingen – met in het bijzonder deze rond participatie – te vertalen en te communiceren naar lokale jeugddiensten en jeugdleden.

Rond het label 'kindvriendelijke steden en gemeenten' is er meer uitgebreide informatie onder OD. 3.1.

Om de twee jaar kunnen lokale jeugdleden hun gemeentebestuur voordragen voor de toekenning van de prijs 'Jeugdgemeente of Jeugdstad van Vlaanderen (zie OD. 7.2). Jeugdleden zijn het best geplaatst om het jeugdbeleid in hun gemeente of stad naar waarde te schatten. Voor het voordrachtsdossier 2017 golden er zes inhoudelijke criteria waaronder de concrete participatie van de jeugd in het gemeentelijk jeugdbeleid en het bereiken van nieuwe en diverse doelgroepen.

Over het verplicht advies van de lokale jeugdraad, is er ook meer informatie onder OD. 7.2. In 2018 kreeg VVJ/Bataljong extra middelen om in de periode 2018-2020 prioritair werk te maken van het verder uitbouwen en vernieuwen van haar dienstverleningspakket naar kinderen en jongeren die aan lokale beleidsparticipatie doen, in het bijzonder via jeugdleden. Bij de ondersteuning van lokale besturen zal VVJ/Bataljong bovendien focussen op nieuwe vormen van participatie die naast de traditionele jeugdleden in de gemeenten kunnen worden ingezet. Hiermee wil de minister van Jeugd enerzijds een antwoord bieden op de resultaten van de 1-meting. Anderzijds zal VVJ/Bataljong met andere aanvullende middelen, voorheen afkomstig van de provincies, ook initiatieven kunnen ontwikkelen die vanaf 1 januari 2018 niet meer opgenomen worden door de provincies door de overheveling van taken. In dat verband onderzochten ze de mogelijkheden en behoeften voor een regionaal uitwisselingsmodel.

Beleidsparticipatie op Vlaams niveau

In 2015 en 2016 heeft KeKi op vraag van Afdeling Jeugd twee beleidsadviezen uitgebracht over beleidsparticipatie van kinderen en jongeren. In een eerste advies stelt KeKi een reflectieve aanpak voor als een concrete toepassing van het kinderrechtenkader. Er werd een eerste draft van een reflectie-tool met vragen die beleidsmakers ondersteunen bij het wegwerken van drempels in hun participatieve activiteiten opgesteld door KeKi. In een tweede advies werkten zij deze vragen verder uit en stelden ze de handleiding met theoretische duiding op punt. De adviezen werden opgemaakt in nauwe samenwerking met enkele sleutelactoren op vlak van beleidsparticipatie, in het bijzonder van kinderen en jongeren al dan niet in kwetsbare situaties. Deze groep bestond uit vertegenwoordigers van VVJ, Netwerk tegen Armoede, Kind en Samenleving, Hefboom, Mobiel21, Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen, Vlaamse Scholierenkoepel, Vlaamse Jeugdraad, Cachet, Jongerenbegeleiding-Informant, jeugddienst stad Mechelen en het Minderhedenforum.

In 2016 werden de adviezen besproken tijdens de Netwerkgroep Beleidsparticipatie (zie actie 7.1.2.) op initiatief van het departement CJM, waar de verdere uitwerking tot een concrete en toepasbare tool werd aanbevolen. Er werd een samenwerkingsakkoord afgesloten met KeKi. In het kader van dit samenwerkingsakkoord ontwikkelt KeKi een concrete en toepasbare reflectie-tool met het oog op het versterken van participatie van kinderen en jongeren aan het Vlaams beleid. Het eindproduct omvat een gebruiksvriendelijk instrument en een bijbehorende handleiding. Reflectie werd uitdrukkelijk opgenomen als een manier om kinderrechten toepasbaar, begrijpbaar en bruikbaar te maken in verschillende contexten waarin kinderen en jongeren tot hun recht kunnen komen. De netwerkgroep Beleidsparticipatie zal dienen als klankbordgroep doorheen het traject. Het traject zal in juni 2019 worden afgerond, waarna de resultaten zullen worden voorgesteld.

Burgerkabinetten

Om burgerparticipatie te stimuleren in de bevoegdheden Cultuur, Jeugd, Media en Brussel werd er jaarlijks een Burgerkabinet georganiseerd door de bevoegde minister. Op 19 september 2015 stond het Burgerkabinet in het teken van Cultuurparticipatie. 150 burgers formuleerden 17 beleidsaanbevelingen. Op 6 mei 2016 ging het Burgerkabinet 'Geef mee kleur aan jeugd' rond diversiteit in het jeugdwerk door. In 2017 stond het Burgerkabinet in het teken van Brussel; in 2018 ging het over Media.

De burgerkabinetten resulteerden in een aantal concrete maatregelen: in Het Journaal kwam er dagelijks een cultuuritem; het Masterplan Diversiteit bouwde voort op de aanbevelingen uit het Burgerkabinet jeugd; na het burgerkabinet Brussel lanceerde de minister het burgerbudget Cultuur en de Museum pas; in opvolging van het burgerkabinet Media kwam er een projectoproep Innovatieve journalistiek. Hiermee wou de minister een bijkomend antwoord bieden op de aanbeveling om meer in te zetten op ondersteuning van burgerjournalistiek en meer aandacht te besteden aan kwetsbare doelgroepen zoals slechthorenden en slechtzienden.

In januari 2016 ging het voorbereidend traject voor het #Burgerkabinet "Geef mee kleur aan jeugd" van start. In de voorbereidende fase voor dit Burgerkabinet vond een workshop plaats met 25 organisaties uit de sector. Daar kwam een uitgebreid informatieluik aan bod, alsook een interactieve gedachteswisseling over het thema zelf én over de verwachtingen. Een projectgroep begeleidde het proces. Er werd een breed en laagdrempelig onlineplatform ontwikkeld waarop jongeren vrijuit ideeën konden lanceren. 1.538 geïnteresseerden bezochten het online platform. Het voortraject kon rekenen op meer dan 600 deelnemers die aan de hand van discussies en het delen van ervaringen tot 20 concrete thema's kwamen. Tussendoor vonden ook mini-burgerkabinetten plaats op diverse locaties in Vlaanderen. Op die manier werden ook groepen bereikt die men moeilijk online kan bereiken. Jongeren vanuit deze bijeenkomsten werden mee uitgenodigd op het slotevenement in het Vlaams Parlement. Op het slotevenement daagden 134 deelnemers uit alle uithoeken van Vlaanderen op. Zowel inzake leeftijd, gender, woonplaats of achtergrond was er een sterke diversiteit. Ook een delegatie jongeren en begeleiders van het Netwerk tegen Armoede en een aantal ervaringsdeskundigen armoede, vluchtelingen, doven en slechtzienden gaven present. Tijdens dit slotevenement werden 13 beleidsaanbevelingen gestemd. Deze aanbevelingen en een stand van zaken kan men terugvinden via www.burgerkabinet.be/burgerkabinet-jeugd/. Het Burgerkabinet 2016 was het startsein van het traject diversiteit in het jeugdwerk. De aanbevelingen werden meegenomen naar de ronde tafel in september 2016 waar de minister in gesprek ging met de jeugdwerksector aan de hand van de vier pijlers uit de visienota 'Diversiteit in/en het jeugdwerk'.

Vanuit dit traject werd koers gezet naar het Masterplan Diversiteit in/en het jeugdwerk dat geschreven werd samen met het departement CJM en de brede jeugdwerk sector, dat op 23 februari 2018 werd voorgesteld in het Vlaams Parlement (Zie OD. 3.2).

Beleidsparticipatie op Europees niveau

De Youth Dialogue is een Europees initiatief waarbij in alle lidstaten een dialoog wordt aangegaan tussen jongeren en beleidsmakers. In Vlaanderen zette de Vlaamse Jeugdraad telkens een traject op dat wordt opgevolgd door de Nationale Werkgroep. De resultaten van het traject worden gebruikt om mee te nemen naar de Europese fora en resulteren in een beleidsadvies.

In 2015 organiseerde de 3 Gemeenschappen van België de 2nd European Youth Work Convention. De Verklaring vormde de basis voor een ontwerpaanbeveling rond jeugdwerk van de Raad van Europa. Er werd tijdens 4 vergaderingen gewerkt aan deze aanbeveling door vertegenwoordigers van de lidstaten en jeugdorganisaties. De doelstellingen vanuit de 2e jeugdwerkconventie werden bereikt: eind april 2015 was er de Verklaring van Brussel op basis van de discussies tijdens de 2de Europese Jeugdwerkconventie en op 31 mei 2017 was er de aanname van de Eerste Aanbeveling van de Raad van Europa rond jeugdwerk door het Comité van Ministers. Binnen de Raad van Europa werd tegelijk werk gemaakt van een handboek over jeugdwerk: 'Thinking seriously about youthwork – And how to prepare people to do it' (Knowledgebook #20) gepubliceerd op 13 november 2017.

De 3de Europese Jeugdwerkconventie werd aangekondigd op 15 juni 2017 (in de Raadswerkgroep Jeugdzaken) en in de EU Raad Jeugd van 21 november 2017 en zal plaats vinden in december 2020 onder Duits EU en RvE Voorzitterschap. Dit stond verder vermeld in het EU Werkplan Jeugd 2019-2021. Er was in maart 2018 een high level meeting van het Duitse ministerie bevoegd voor jeugdzaken met Vlaanderen rond de geleerde lessen van de voorbije twee Europese Jeugdwerkconventies.

SD 8. In 2019 is doordacht medegebruik de norm bij ruimtelijke ontwikkeling. *(Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw)*

Het aandeel inwoners van de dertien Vlaamse centrumsteden dat het afgelopen jaar een bezoek aan een speeltuin of speelplein bracht, bleef stabiel in 2017 ten opzichte van 2014 op 49%. Ook het aandeel mensen dat vindt dat kinderen jonger dan 12 jaar veilig kunnen spelen in de buurt bleef stabiel met 48% in 2014 en 49% in 2017.²⁵

OD 8.1. De Vlaamse overheid motiveert eigenaars en gebruikers tot doordacht medegebruik van ruimte. *(Minister van Omgeving)*

De Vlaamse overheid streeft in alle sectoren (onderwijs, welzijn, sport, werk, kinderopvang, enzovoort) een multifunctioneel gebruik van gebouwen na.

Scholen

Met het oog op een efficiënte realisatie van multifunctionele scholenbouwprojecten heeft de administratie Onderwijs in 2016 beleidsdomeinoverschrijdend overleg gevoerd. Daarnaast ontwikkelde de Verenigde Verenigingen een online gids¹⁵ die scholen, lokale besturen en verenigingen voorziet van zeer concrete informatie over alles wat er komt kijken bij het openstellen van schoolgebouwen. Bovendien hebben er twee excursies plaatsgevonden naar openstellingsprojecten in het Gentse. Multifunctionaliteit vormt een van de beoordelingscriteria bij de indiening, evaluatie en selectie van schoolbouwdossiers, zowel in het systeem van de huursubsidies als bij het nieuwe projectspecifieke programma voor scholenbouw.

Jeugdwerk

'Ruimte delen is ruimte creëren' is een van de 4 kompasdoelen van De Ambrassade. In 2015 en 2016 werd volop ingezet op het verzamelen van good practices via de gelijknamige Facebookpagina, een bustoer, workshops en excursies. Het project mondde uit in een afsluitende inspiratiedag 'Ruimte delen is ruimte creëren'. Op dit congres werden onderzoeksresultaten en aanbevelingen voor gedeeld ruimtegebruik en de handleiding 'Ruimte delen: hoe doe je dat?' voorgesteld. Ruimte voor jeugdwerk was een van de vier focussen van het project Jeugdwerk in de stad. Dit thema werd meegenomen op het studiebezoek in Namen 'Gluren bij de burens'. Op het Intercity Youth Congres in Leuven was gedeeld ruimtegebruik een programmapunt. De projectoproep Straatburgerschap in Brussel focuste eveneens op verbindend participeren via ruimte delen. De Ambrassade, Mediaraven en VVJ presenteerden jeugdmaps.be als een handige webtool voor gemeenten en jeugdwerkkoepels om hun jeugdwerkinfrastructuur en publieke ruimte in kaart te brengen en te beheren. Op 17 juni 2018 presenteerde het departement CJM de publicatie "Kijk eens... zo doen zij het", met voorbeelden over het gebruik van publieke ruimte door kinderen, jongeren en jeugdwerk in het buitenland. De gezamenlijke projectoproep van de ministers van Onderwijs, Sport en Jeugd voor Bewegingsvriendelijke en gedeelde schoolspeelplaatsen werd gelanceerd op 9 november 2018. Met De Ambrassade en MOEV werd een overeenkomst gemaakt om de geïnteresseerde scholen goed te informeren, om de projecten te begeleiden en de good practices verder te verspreiden.

²⁵ Stadsmonitor 2018

Sportinfrastructuur

De minister van Sport en de minister van Onderwijs hebben voor de projectoproep 2018 samen een totaal investeringsbudget voorzien voor de aanpassingen en exploitatie van schoolsportzalen, zodat deze vlot kunnen opengesteld worden voor sportclubs (zie ook OD 6.1). Ondertussen vonden er al verschillende projectoproepen plaats voor het delen van schoolsportinfrastructuur. De subsidies worden toegekend in mei 2019. In overleg met het beleidsdomein Werk wordt een gemeenschappelijke beleidsvisie ontwikkeld omtrent het gedeeld gebruik van opleidingsinfrastructuur voor de richtingen TSO/BSO en beroepsopleidingen van Syntra en VDAB. Ook in het kader van medegebruik van ruimte werd in het voorjaar 2016 de omgevingsaanleg van de 'Sportinnovatiecampus' in Brugge gefinaliseerd: bezoekers en voorbijgangers worden op een informele manier aangezet om te sporten en te bewegen. Tijdens de zomermaanden werd in het domein Sport Vlaanderen Hofstade een tijdelijk speelbos afgebakend; in het centrum Sport Vlaanderen Genk werd een fietsinitiatieparcours aangelegd. Sport Vlaanderen gaf advies over het belang van het medegebruik van ruimte in alle planningsprocessen waar dit relevant is: inbreidingsprojecten in woonkernen, de (her)inrichting van recreatiezones nabij woonkernen.

Speelzones

In de natuur zijn er zowel permanente speelzones als speelzones die enkel tijdens de zomermaanden (1 juli t.e.m. 31 augustus) worden afgebakend. In totaal zijn er 1037²⁶ speelzones afgebakend (733 permanente speelzones, 115 zomerspeelzones en 189 vrij toegankelijke zones). De totale oppervlakte aan speelzones beslaat 4.441 ha (2.786 ha permanente speelzones, 938 ha zomerspeelzones en 717 ha vrij toegankelijke zones). Begin 2019 zijn er nog 7 permanente speelzones bijgekomen die zich allen situeren in Antwerpen. Officieel zijn er nog 35 gemeenten zonder speelzones, al deze gemeenten beschikken echter meestal wel over voldoende speelmogelijkheden of een speelweefsel onder de vorm van speelpleinen, groene speelterreinen of -natuur, recreatie- of provinciale domeinen of speelbossen in de naburige gemeente.

Toegankelijkheidsregeling

Er werden in 2017 voor 1.742 ha en in 2018 voor 2.986 ha aan toegankelijkheidsregelingen goedgekeurd. Dat maakt dat momenteel in Vlaanderen voor 39.543 ha natuur de toegankelijkheid geregeld is via een toegankelijkheidsregeling. Daarnaast geldt op veel plaatsen een principiële toegankelijkheid, d.w.z. dat voetgangers zijn toegelaten op de wegen en paden in het bos of het natuurreservaat. In de zomer van 2018 ging de 'omgekeerde toegankelijkheid' in voegen. Dat houdt in dat je als voetganger, of iedereen die daarmee is gelijkgesteld, de paden mag verlaten in de natuurdomeinen van het ANB, op voorwaarde dat er voor die natuurdomeinen geen toegankelijkheidsregeling werd opgemaakt. Via deze omgekeerde toegankelijkheid is er zo 8495 ha aan vrij toegankelijke natuur bijgekomen, de zogeheten struinnatuur. Op de site van het ANB vind je de vrij toegankelijke zones die als dusdanig zijn aangeduid in de speelzonelaag. (<https://www.natuurenbos.be/spelen>).

Landinrichtingsprojecten

De Vlaamse Landmaatschappij zette een aantal initiatieven voor medegebruik op in landinrichtingsprojecten: een speelbos in Nieuwenhove Gruuthuyse. De ontwikkeling van omgeving Zwankendamme en de aanleg van een park met speelzones in Cathemgoed hebben door externe factoren vertraging opgelopen. In Torhout in het LIR Groenhove Vrijgeweid werd ondertussen het Torwoud aangelegd, een speelbos dat tegelijkertijd dienst doet als bufferbekken. Ook in andere projecten van VLM wordt aandacht besteed aan speelmogelijkheden voor kinderen.

²⁶ februari 2019

Zo wordt bijvoorbeeld in het NIR Berlarebroek Donkmeer speelnatuur aangelegd nabij de eendenkooi.

Projectoproep Vlaams Bouwmeester

De Vlaams Bouwmeester stimuleert doordacht medegebruik van ruimte via projecten. In 2018 werden 2 edities van de open oproep gepubliceerd. In OO35 werden 8 projecten gepubliceerd en in OO36 9 projecten. De pilootprojecten 'Studenten maken Stad' en de pilootprojecten 'Productief Landschap' werden in 2018 afgerond, evenals de pilootprojecten 'Meer dan Object'. Voor elk van de Pilootprojecten (PP) worden specifieke allianties aangegaan met de betrokken en relevante partners. Naast de realisatie van de projecten werd een brede communicatie gevoerd over het leertraject via symposia en publicaties.

OD 8.2. Door in te zetten op het samen ontwikkelen en gebruiken van (semi-) publieke ruimte vergroot de Vlaamse overheid het mede-eigenaarschap bij kinderen en jongeren. *(Minister van Omgeving)*

Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Op 3 maart 2015 stelde Ruimte Vlaanderen het Infopunt Publieke Ruimte voor tijdens het Congres Publieke Ruimte. Het zorgt voor een brede dialoog tussen bevolking en overheid, tussen publieke en private sector, tussen lokale besturen en bovenlokale overheden, tussen academische wereld en veldwerkers.

Doorheen 2016 werd de jongerensector op verschillende momenten en manieren betrokken bij de opmaak van het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV). Op 10 februari 2016 ging in Gent een participatieve workshop met de jeugdsector door georganiseerd door Ruimte Vlaanderen en de Vlaamse Jeugdraad in samenwerking met tal van partners. De Ambrassade en Kind & Samenleving waren ook aanwezig op een Partnerforum BRV. Daarnaast werd frequent overleg gepleegd met De Ambrassade, Kind & Samenleving en de administratie Jeugd.

Het advies van de Vlaamse Jeugdraad van 23 februari 2016 op een werktekst voor het Witboek BRV heeft doorwerking gekregen in het Witboek BRV dat de Vlaamse Regering op 30 november 2016 heeft goedgekeurd. In het bijzonder zijn principes m.b.t. leefkwaliteit opgenomen voor een veilige, toegankelijke en bespeelbare inrichting van de publieke ruimte. Daaropvolgend heeft de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw op 22 december 2016 de Vlaamse Jeugdraad (naast de klassieke strategische adviesraden) gevraagd zijn mening te geven over het witboek BRV in het kader van een beperkte consultatie. De Vlaamse Regering heeft de strategische visie van het BRV goedgekeurd op 20 juli 2018; de implementatie van deze visie en de concrete operationalisering botsten op heel wat uitdagingen en hebben vertraging opgelopen. Het departement Omgeving zal de jongerensector in een verder operationaliseringstraject blijven betrekken.

OD 8.3. De Vlaamse overheid garandeert het naast elkaar bestaan van voldoende bestemde en onbestemde ruimte waarin iedereen zijn eigenheid kan bewaren. *(Minister van Omgeving)*

Internationaal

Op basis van internationale voorbeelden rond het gebruik van publieke ruimte door kinderen, jongeren en hun omgeving, is de publicatie 'Kijk eens zo doen zij het' ontstaan. Inspiratie werd gehaald uit de 8ste editie van de Child in the City conferentie, het jaarlijkse seminar in het kader van de subcommissie met de Baltische staten van 24-28/10/2016 in Talinn en nog vele andere inspiratiebronnen. Deze publicatie bevat 34 voorbeelden die het gebruik van publieke ruimte door kinderen en jongeren wereldwijd illustreert. De brochure werd op 17 juni 2018 voorgesteld en verspreid n.a.v. de uitreiking van de nieuwe labels voor 'Kindvriendelijke Steden en Gemeenten'."

Sportcentra

In de visienota 2020 voor de centra Sport Vlaanderen wordt de ambitie vooropgesteld om via een divers aanbod een ontmoetingsplek te creëren. Deze centra zijn open sportcentra die uitnodigen tot licht- en andersgeorganiseerde sporten. Er wordt gestreefd om verbinding te maken met bestaande wandelroutes en mountainbike-parcours. In het voorjaar van 2018 werd op de Sportinnovatiecampus een beweegbank geïnstalleerd die bezoekers en voorbijgangers aanzet tot bewegen.

SD 9. In 2019 voelen kinderen en jongeren zich goed in hun vel en kunnen ze aangeven wanneer het niet zo is. Ze weten waar ze er mee terecht kunnen en worden passend geholpen.²⁷ *(Minister van Welzijn)*

Ondanks de inspanningen van de afgelopen jaren, zijn er een aantal tendensen in de samenleving die er voor zorgen dat cijfers omtrent mentaal welbevinden bij kinderen en jongeren de laatste vier jaar niet positiever zijn geworden. Deze tendensen behelzen onder andere stijgende kinderarmoede, polarisatie van de maatschappij, een stijgende sociale druk op de jongeren en de alomtegenwoordigheid van de sociale media. Zelfmoord is in Vlaanderen één van de belangrijkste doodsoorzaken bij jongeren. In 2017 was er in Vlaanderen een geschat aantal van 10.288 pogingen ofwel 28 pogingen per dag. Het hoogste aantal bevond zich in de leeftijdscategorieën 15-19 jaar, 20-24 jaar en 45-49 jaar. De jongste suïcidepoging was 10 jaar. Het aantal contactnames met de zelfmoordlijn stijgt ook elk jaar.²⁸ Het is van essentieel belang dat er wordt ingezet op preventie en blijvende inspanningen om deze kwetsbare groep te beschermen.

Bij een bevraging in 2018 gaat 77% van de Vlaamse jongeren tussen 14 en 25 jaar (helemaal) akkoord met de stelling 'Ik ben blij met mijn leven'. 63,3% van de Vlaamse jongeren gaat (helemaal) akkoord met de stelling 'Mijn leven is in de meeste opzichten bijna hoe ik het zou willen'.²⁹ In 2013 waren deze percentages nog 85% en 73,3%.³⁰ Er is een significante daling in de subjectieve tevredenheid van jongeren over hun leven.

Ook wordt duidelijk dat deze doelstelling iets te selectief werd geformuleerd, waardoor de meeste klachten van kinderen en jongeren niet gevat worden, bv. vragen rond zingeving en de samenleving komen niet aan bod. Mentaal welbevinden is meer dan psychische hulpverlening en dit zal in de toekomst ook meer zo moeten worden ingevuld.

OD 9.1. In 2019 is het verstrekken van labels en daaraan gekoppelde medicatie door hulpverlening sterk teruggedrongen en wordt dit enkel toegekend wanneer kinderen en jongeren hiermee gebaat zijn, opdat kinderen en jongeren de nodige ruimte, stimulansen en ondersteuning krijgen om zich naar eigen vermogen te ontwikkelen *(Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin)*

Alhoewel de specifieke bevoegdheid rond het verstrekken van medicatie bij de federale overheid ligt, kan de Vlaamse overheid wel een aantal initiatieven nemen, die een bijdrage leveren aan het creëren van mentale ruimte en ondersteuning voor kwetsbare jongeren.

M-decreet

Op 21 maart 2014 heeft het Vlaamse Parlement het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften definitief goedgekeurd. De implementatie van de

²⁷ Bij de opmaak van het JKP werd voor het thema welbevinden gekozen voor een aantal specifieke operationele doelstellingen met een sterke focus op het psychische aspect ervan.

²⁸ Jaarrapport centrum preventie zelfmoord 2017

²⁹ JOP-monitor IV, 2018

³⁰ JOP-monitor III, 2013

grootste onderdelen van dit decreet startte op 1 januari 2015 met het oog op de inschrijving van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in het gewoon of buitengewoon onderwijs vanaf het schooljaar 2015-2016. Met dit decreet werd het recht op redelijke aanpassingen voor kinderen met specifieke onderwijsbehoeften afdwingbaar in het gewoon onderwijs en werd meer inclusie gerealiseerd van kinderen met specifieke onderwijsbehoeften, waardoor kinderen en jongeren meer op maat geholpen kunnen worden zonder een label mee te krijgen.

Kwaliteitscentrum Diagnostiek

Het Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek vzw heeft als doel de diagnostiek in Vlaanderen in de integrale jeugdhulp te ondersteunen en te verbeteren. Het centrum onderschrijft dat een kwaliteitsvol diagnostisch proces niet louter classificerend en stoornis- of probleemgericht is, maar wordt gekenmerkt door een handelingsgericht, holistisch en ideografisch karakter en streeft naar een maximale participatie van de cliënt en zijn sociale context. Dit centrum zet een aantal acties uit die helpen vermijden dat onterecht labels worden toegekend, maar er eerder voor zorgen dat de gepaste ondersteuningsnoden in kaart worden gebracht. Het centrum organiseerde in 2015 de studiedag 'Diagnostiek in perspectief' waaraan 130 medewerkers uit diverse welzijnssectoren deelnamen.

In 2017 -2018 werden volgende acties ondernomen:

1. De classificerende diagnostische protocollen Autismespectrumstoornissen minder- en meerderjarigen en de bijhorende testfiches werden gefinaliseerd en aan het diagnostisch werkveld gepresenteerd op een studiedag op 10 oktober 2018. In deze protocollen wordt vertrokken van een handelingsgerichte en holistische visie op diagnostiek. De intersectorale implementatie van deze protocollen wordt voorbereid.
2. Het centrum finaliseerde een focusgroepenonderzoek bij de verschillende indicatiestellingsteams van de intersectorale toegangspoort met aanbevelingen om de kwaliteit van de diagnostiek te verbeteren.
3. In 2019 wordt een documentaire gefinaliseerd over de beleving van kinderen en jongeren van een diagnostisch proces. Minderjarigen zijn betrokken in de voorbereiding ervan. Eind 2018 werd een kleinschalig kwalitatief onderzoek opgestart dat het hulpverleningstraject van 3 jongeren in kaart brengt, met in het bijzonder de effecten van dialooggestuurde diagnostiek en indicatie daarin. Dit onderzoeksproject wordt ook in 2019 gefinaliseerd.
4. Het Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek beoordeelde de kwaliteit van het Vlaams normeringsonderzoek van de intelligentietest WISC-V-NL (Wechsler Intelligence Scale for Children-V-NL, Pearson) in een (intern) rapport. In 2019 zal het centrum een geïntegreerd adviesrapport aangaande de validiteit en betrouwbaarheid van de Nederlands-Vlaamse data publiceren.
5. Tenslotte gaf het Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek vzw extern advies bij de ontwikkeling van diverse diagnostische instrumenten en onderzoek betreffende de diagnostische praktijkvoering in Vlaanderen: (a) de ontwikkeling van een instrument voor het meten van adaptief gedrag (ABAS-3, Adaptive Behavior Assessment System – Third Edition), (b) de ontwikkeling van een zorgzwaarte-instrument voor minderjarigen met een beperking (VAPH), en (c) de ontwikkeling van de BelRAI Screener voor kinderen (Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin).

OD 9.2 : Tegen 2019 moet er in elke gemeente in Vlaanderen en in het BHG een betere aansluiting zijn om volwassenen, kinderen en jongeren de weg te laten

vinden naar informatie rond mentale zorg en welzijn om de taboes rond hulpverlening en psychisch welbevinden weg te werken. (*Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*)

Om het psychische welbevinden van kinderen en jongeren te bevorderen en psychische problemen uit de taboe sfeer te halen, worden meerdere initiatieven genomen.

Inzet Vlaamse Jeugdraad

De Vlaamse jeugdraad zette de laatste jaren sterk in op het doorbreken van taboes en het bespreekbaar maken van het psychisch welzijn van kinderen en jongeren onder andere door een werkgroep 'psychisch welzijn' op te starten. Er werd een dialoogmoment met jongeren georganiseerd: 'Kop(op)zorgen'. Ook werd er geijverd om psychisch welbevinden een plaats te geven in de Europese Youth Goals van 2018 via de gestructureerde dialoog. Ook schreef de Vlaamse Jeugdraad een officieel advies psychisch welzijn.

(https://vlaamsejeugdraad.be/sites/default/files/advies/1706_advies_psychisch_welzijn.pdf)

Onderzoek welbevinden LGBTQ+

Het departement schreef in 2018 een onderzoek uit in het kader van het masterplan Diversiteit naar gender en welbevinden van kinderen en jongeren. Het doel is het welzijn en de drempels tot welzijn voor LGBTQ+ jongeren in kaart te brengen, alsook de attitudes en gedragingen van jongerenwerkers. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd in 2019-2020.

Brede instap

In de jeugdhulp organiseert de rechtstreeks toegankelijke hulp (RTJ) zich via een brede instap (CLB, CAW waaronder de JAC, Kind en Gezin), om ervoor te zorgen dat iedereen weet waar hij/zij terecht kan met de hulpvraag. Op Vlaams niveau werd een intersectorale typemodule 'brede instap' opgemaakt. Samen met de typemodule werd een Vlaams kader uitgewerkt met aandacht voor de positionering en profilering van het aanbod en kwaliteitsaspecten. Vervolgens werden de sectoren die brede instap aanbieden, CAW, CLB en K&G, verder bekend gemaakt en versterkt in hun rol als brede instap. De versterking van die merken, ook in functie van toegang tot de jeugdhulp, werd verkozen boven een Vlaamse bekendmaking van een nieuw merk "brede instap". De versterking gebeurde o.a. door de uitbouw van online hulp bij de betrokken sectoren CLB-chat, CAW-chat, nupraatikerover.be e.d., Huizen van het Kind en Overkop-huizen.

De intersectorale typemodule brede instap vormde daarnaast de aanleiding om in de verschillende regio's nieuwe acties tot uitbouw en bekendmaking van de brede instap op te zetten. Zo werden bevragingen opgezet bij de cliënten, processen verder geoperationaliseerd, beurzen rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp opgezet, websites gelanceerd, ontmoetingsdagen met jongeren en cliëntvertegenwoordigers gehouden, participatieve projecten opgezet rond toegang en infopunten gecreëerd. De uitbouw van de toegang tot de jeugdhulp via de brede instap werd ook versterkt via het uitbreidingsbeleid jeugdhulp waarbij specifiek werd ingezet op een betere aansluiting tussen het voorveld, brede instap en jeugdhulp.

Twaalf samenwerkingsverbanden *Eén gezin één plan* gingen van start in het najaar van 2018 in de verschillende provincies. Drie samenwerkingsverbanden startten begin 2019. *Eén gezin één plan* zorgt voor een stevige capaciteitsverhoging van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp in vijftien regio's en dekt daarmee ongeveer de helft van Vlaanderen. Het zorgt tevens voor de nodige dynamiek op vlak van snelle toegang, continuïteit in trajecten en samenwerking tussen actoren aan een gemeenschappelijk hulplan. Tevens werd in de zomer en het najaar van 2018 een start

gemaakt van het plan “zorggarantie bij uithuisplaatsing van jonge kinderen”, waarbij de toegang tot de jeugdhulp vanuit algemene ziekenhuizen en de preventieve werking van Kind en Gezin (brede instap) tot prioritaire partners werden gemaakt, met als doel een sneller en meer kwalitatief antwoord te kunnen bieden wanneer jonge kinderen niet langer thuis kunnen verblijven.

Tenslotte werd op initiatief van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de Kindreflex gelanceerd, waarbij een duidelijk link is gemaakt tussen geestelijke gezondheidszorg voor volwassenen, de brede instap en probleemgebonden hulp en gemandateerde voorzieningen, met als doel meer gepaste hulp en betere toegang tot de jeugdhulp.

In juni 2016 presenteerde de jeugdhulp een eerste intersectoraal jaarverslag, waarin cijfergegevens (2015) uit de verschillende sectoren jeugdhulp zijn samengebracht. Dit jaarverslag vormt een nulmeting, waarmee de volgende jaarverslagen zullen vergeleken worden. Uit het rapport stellen we vast dat het jeugdhulpaanbod een groot bereik heeft. Zo stapten 321.000 jongeren met een vraag naar een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB). De CLB begeleidde ook 44.000 jongeren met specifieke problemen. De CAW bereikten 24.000 jongeren, de CGG hielpen 20.000 jongeren.

In het jaarverslag 2016 en 2017 zien we volgende cijfers: voor de onthaalwerking van de CLB: 278.960 (2015-2016) en 260.982 (2016-2017), daarnaast begeleidde de CLB resp. 43.611 (2015-2016) en 40.561 (2016-2017) kinderen en jongeren met specifieke problemen. De CLB chat (gestart op 1 februari 2016) ontving 1850 gesprekken in de eerste 5 maanden (schooljaar 2015-2016), 4013 in het schooljaar 2016-2017. De CAW hielpen in 2016 26.949 en in 2017 26.502 kinderen en jongeren, de CGG resp. 19.887 in 2016 en 19.207 in 2017.

De publicatie van de cijfers van 2017 vond plaats aan de vooravond van de hervorming van de leerlingenbegeleiding en van het nieuwe decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding, dat in werking trad op 1 september 2018.

Opvoedingsondersteuning kansarme gezinnen

Ook de Gezinsbond organiseerde verder oudergespreksgroepen onder de naam ‘bijtanken over opvoeding’. Hierbij gaat bijzondere aandacht naar kwetsbare groepen. Deze sessies kunnen thuis plaatsvinden, in een buurthuis of een ander vertrouwd lokaal. Het merendeel van deze sessies (80%) moet doorgaan bij mensen in armoede en/of mensen met een andere etnisch-culturele achtergrond. Voor de overige 20% van de sessies wordt ingespeeld op vragen van holebi-gezinnen, pleegouders, alleenstaande ouders, ... In 2017 werden 30 sessies ‘Bijtanken over opvoeding’ georganiseerd voor kwetsbare groepen. In het najaar van 2017 werd via de laagdrempelige Bijtank-formule ook ervaringsuitwisseling over veilig internetgebruik bij kinderen begeleid bij kwetsbare ouders. In totaal gingen 7 sessies Veilig online bij kwetsbare ouders door. In totaal namen tijdens de bijtanksessies meer dan 200 deelnemers deel, ouders en grootouders, met een gemiddelde van 8 mensen per sessie.

Buurtgerichte netwerken

In het kader van de vermaatschappelijking van de zorg promoot Samenlevingsopbouw de methodiek van ‘buurtgerichte netwerken’. Deze netwerken hebben tot doel mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie te versterken, nieuwe sociale contacten en verbindingen in de lokale gemeenschap te stimuleren en bij te dragen tot de toegankelijkheid van dienst- en hulverlening. In het najaar van 2018 werd er een subsidieoproep ‘Proeftuinen Buurtgerichte netwerken voor kinderen (0 tot 12 jaar) en gezinnen’ gelanceerd om lokale besturen te stimuleren

en te ondersteunen om met buurtgerichte netwerken aan de slag te gaan. Deze oproep is nog open tot eind januari 2019. Voor meer informatie:

<http://www.expo.be/sites/default/files/atoms/files/oproep-proeftuin-buurtgerichte-netwerken.pdf> .

De regionale instituten voor samenlevingsopbouw organiseerden het voorbije jaar verschillende zorgnetwerken en besturen werden ondersteund in het opzetten van acties rond rechtendetectie bij kwetsbare groepen.

Geïntegreerd onthaal

Het geïntegreerd breed onthaal (GBO) is een samenwerkingsverband tussen minimaal het OCMW, het centrum voor algemeen welzijnswerk (CAW) en de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen (DMW). Deze samenwerking is gericht op twee belangrijke doelstellingen: het realiseren van een toegankelijke sociale hulp- en dienstverlening en het tegengaan van onderbescherming. Van september 2016 t.e.m. mei 2018 werden aan de hand van 11 pilootprojecten, verspreid over heel Vlaanderen, de uitgangspunten van dit geïntegreerd breed onthaal getoetst aan de praktijk. Op basis van procesbegeleiding en wetenschappelijk onderzoek werden de bevindingen en aanbevelingen uit de pilootfase (september 2016 - mei 2018) gepubliceerd in het onderzoeksrapport 'Een beschrijvend en evaluerend onderzoek naar het Geïntegreerd Breed Onthaal' van het Steunpunt WVG en de daarbij horende samenvatting.

In 2018 is een tweede projectoproep gelanceerd voor nieuwe en bestaande samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal om specifiek voor de doelgroep van mensen met een VDAB-advies 'niet toeleidbaar naar de arbeidsmarkt' een onthaaltraject aan te bieden. De projecten lopen van 1 juni 2018 tot en met 31 december 2020. Intussen wordt ook beleidsmatig, strategisch en operationeel afgestemd tussen de ontwikkeling van het geïntegreerd breed onthaal en onder meer het lopende veranderingstraject reorganisatie eerstelijnszorg, de uitrol van de huizen van het kind, de hervormingen binnen de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en de juridische eerstelijnsbijstand.

Een regelgevende basis voor het geïntegreerd breed onthaal werd gelegd in het decreet lokaal sociaal beleid van 9 februari 2018, en een uitvoeringsbesluit van 30 november 2018. Het ontwerpbesluit van 26 oktober 2018 betreffende de Vlaamse beleidsprioriteiten in het kader van het lokaal sociaal beleid en de subsidiëring van samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal, maakt het mogelijk om lokale besturen te subsidiëren voor het realiseren van de functies en werkingsprincipes van een samenwerkingsverband geïntegreerd breed onthaal. Voor meer informatie over het GBO: <https://www.departementwvg.be/welzijn-en-samenleving/gbo> .

Eerstelijnspsychologische functie

De projecten 'eerstelijnspsychologische functie' werden opengetrokken naar kinderen en jongeren en worden gemonitord aan de hand van een halfjaarlijkse rapportage. In 2016 werden de 7 projecten 'eerstelijnspsychologische functie' voor volwassenen gecontinueerd voor 3 jaar t.e.m. 28 februari 2019.

Voor kinderen en jongeren wordt er in elk samenwerkingsverband in het kader van de oproep 'één gezin, één plan' (zie boven) minstens één voltijds equivalent eerstelijns-psychologische functie aan het samenwerkingsverband toegevoegd. Verschillende samenwerkingsverbanden kiezen er voor om meer dan 1 VTE in te zetten, wat de nood en het enthousiasme voor deze nieuwe functie aantoonst.

Suïcidepreventie

Daarnaast ondersteunde de Vlaamse overheid ook de preventie-acties over zelfdoding in het kader van het Vlaams Actieplan Suïcidepreventie. De Huizen van het kind zijn een belangrijke partner in het vinden van informatie rond geestelijke gezondheid (zie OD 1.2 en OD 3.1).

Actieplan Geestelijke gezondheid

Gezien 75% van alle psychische problemen ontstaat voor het 25ste levensjaar en ongeveer de helft van de psychische stoornissen bij volwassenen ontstaat voor de leeftijd van 14 jaar, wordt in het [nieuw actieplan geestelijke gezondheid³¹](#) nadruk gelegd op de uitrol van een programma dat inzet op vroege detectie en interventie bij psychiatrische (psychotische) stoornissen (VDIP), met extra aandacht voor kinderen en jongeren. Er gaat bijzondere aandacht naar psychose, suïcide, eetstoornissen en verslaving, wat gevalideerd en vertaald wordt in specifieke acties en interventies.

Gids geestelijk gezondheidsbeleid

Op 30 maart 2015 werd de 'Gids naar een nieuw geestelijke gezondheidsbeleid voor kinderen en jongeren' door de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid goedgekeurd. Deze gids beschrijft o.a. een programma vroegdetectie en -interventie dat gericht is op het snel en tijdig detecteren van risico's op en eerste tekens van een mogelijke psychische of psychiatrische problematiek bij baby's, kinderen, jongeren en jongvolwassenen met een focus op 0 tot 23-jarigen. In januari 2018 zijn vier van de vijf Vlaamse netwerken geestelijke gezondheidszorg (CGG) voor kinderen en jongeren gestart met het uitbouwen van dit programma. In de zomer van 2018 volgde het netwerk in Brussel. In januari 2019 zal ook het netwerk in de provincie Antwerpen starten met de uitrol van het programma.

Vanaf mei 2019 worden de regionale netwerken Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) ook versterkt om outreachende ondersteuning te bieden aan de residentiële voorzieningen jeugdhulp (bijzondere jeugdzorg – privaat en publiek (GI), VAPH en CKG) (oproep hulpprogramma 'gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren die in de jeugdhulp verblijven). Het kan hierbij zowel gaan om teamondersteuning (consult) als om individuele diagnostiek of behandeling. De outreachende jeugdpsychiatrische ondersteuning in de gemeenschapsinstellingen (zie hierboven) worden hiermee structureel gecontinueerd. Uit een recent onderzoek van Guy Bosmans, professor Gezins- en Orthopedagogie aan de KU Leuven, blijkt dat veel jongeren in de jeugdhulp het emotioneel zwaar hebben. Met dit outreachend programma hoopt men deels aan deze nood tegemoet te komen. De Campagne 'leef zonder filter', is een zelfzorgcampagne. Ze werd gestart op 15 januari 2018.

Agentschap Opgroeien

In het kader van afstemming binnen de jeugdhulp is het belangrijk te vermelden dat het Agentschap Kind en Gezin en het Agentschap Jongerenwelzijn fusioneren tot het Agentschap 'Opgroeien'. De krachten worden gebundeld om alle kinderen en jongeren, en hun gezinnen, die in Vlaanderen en Brussel opgroeien maximaal te ondersteunen. De dienstverlening gaat van preventieve gezinsondersteuning, over kinderopvang, tot het Groeipakket, pleegzorg, adoptie, jeugdhulp en de aanpak van jongeren die delicten plegen. Meer en betere afstemming op het terrein – plus een geïntegreerde, multidisciplinaire aanpak – moet leiden tot een betere en vlottere dienstverlening voor alle kinderen en jongeren en gezinnen.

³¹ <https://www.zorg-en-gezondheid.be/nieuw-actieplan-geestelijke-gezondheid-focust-op-vroeg-ingrijpen-bij-kinderen-en-jongeren>

OD 9.3 : In 2019 faciliteert de Vlaamse overheid een ondersteuningsaanbod voor personen waar kinderen en jongeren zich toe richten met een vraag of een probleem. *(Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin)*

Toegankelijkheid reguliere zorgsector

De publicatie die de reguliere zorg- en medische sector toegankelijker wil maken, is te lezen op <http://www.steunpuntgelijkekansen.be/wp-content/uploads/GEZINNEN-IN-TRANSITIE-2015-Dierckx-bvl.pdf>

Onderzoek kinderen van transouders

Het Steunpunt Gelijkekansenbeleid voerde het eerste onderzoek ooit naar het welbevinden van kinderen van transouders dat (minderjarige) kinderen met een transgender ouder zelf bevroeg. Het onderzoek werd opgeleverd in januari 2016.

Conclusies van het onderzoek zijn:

- dat, hoewel een transitie van een ouder een ingrijpende gebeurtenis is die vaak zorgt voor onzekerheid, verdriet en conflicten, het welzijn van kinderen hieronder niet hoeft te lijden zolang de continuïteit in de relatie tussen ouder en kind en het familiaal leven worden gewaarborgd;
- dat open en eerlijke communicatie een belangrijke rol speelt. Het informeren en betrekken van (ex-)partners, familieleden, vriendjes en de schoolomgeving bij het transitieproces heeft vaak positieve effecten op het hele gezin. Kinderen wensen hierbij zelf inspraak te krijgen in hoe en wanneer ze de gendertransitie van hun ouder bekend maken aan leeftijdsgenoten;
- dat het van belang is dat het verleden dat het kind en de ouder delen, wordt erkend en dat dit verleden ook in de toekomst een plaats blijft hebben;
- dat kinderen het gebrek aan gepaste begeleiding problematischer ervaren dan de transitie zelf.

Dat laatste was een duidelijke aanbeveling naar het beleid: de professionele transgenderzorg in Vlaanderen wordt als kwalitatief ervaren, maar die zorg blijft vaak enkel gericht op de medische zorg en in veel mindere mate op het psychosociale welzijn van de transgender persoon en zijn of haar familiale en sociale omgeving.

1712

In 2015 en 2016 werd de hulplijn bij geweld '1712' breder bekend gemaakt bij kinderen en jongeren. De kindvriendelijke website werd gelanceerd en er werden kindvriendelijke materialen (affiches en kaartjes) verspreid naar CLB's, scholen, lokale jeugddiensten en landelijk gesubsidieerde (jeugd)organisaties en naar koepelorganisaties, actoren, centra en promotiediensten van Sport Vlaanderen. De medewerkers van 1712 kregen een specifieke opleiding georganiseerd door Awel in het beantwoorden van oproepen van kinderen en jongeren. Ook de 1712-dag stond in het teken van een 'kindvriendelijke' werking van 1712. In 2016 zijn de Vlaamse CLB's gestart met een chat "CLBch@t" die buiten de schooluren bereikbaar is. In het eerste jaar werden meer dan 4000 jongeren bereikt. En uiteraard kunnen kinderen en jongeren ook steeds terecht bij Awel, dat gesubsidieerd wordt op basis van het decreet vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid (2012). In 2016 registreerde Awel, dat bereikbaar is via het gratis en anoniem nummer 102, via chat en via e-mail meer dan 33 000 contacten met kinderen en jongeren³². In 2018 steeg het aantal beantwoorde

³² <https://www.awel.be/>

vragen naar 34 938. De 1712-stuurgroep heeft in overleg met de leden van het sectoroverleg en in samenwerking met de leden van de werkgroepen in 2018 ingezet op:

- het opstarten van een chathulpverlening;
- het verruimen van de openingsuren.

Midden mei 2018 werd een 1712-coördinator aangesteld. Die moet instaan voor een meer afgestemd, gestroomlijnd en geoptimaliseerd 1712-aanbod. Dat impliceert werk maken van het vergroten van de herkenbaarheid van 1712, het verder implementeren van het kwaliteitskader en ondersteunen van de 1712-medewerkers hierin. 1712 werd ook versterkt voor de verdere ontsluiting van een chatfunctie en een aantal permanentieblokken na 17 uur. 1712 zal, in uitvoering van de resolutie van het parlement met voorstellen voor het versterken van de aanpak van grensoverschrijdend gedrag, ook een rol kunnen spelen voor de beleidsdomeinen sport en cultuur.

M.b.t. de bekendmaking van 1712, werd een campagne rond geweld op kinderen voorbereid die in het voorjaar van 2019 gelanceerd zal worden. De campagne zal zich specifiek richten op kinderen van de leeftijd 10-12 jaar. Er zal gewerkt worden met bezoeken aan scholen waarbij aan de hand van rollen/poppenspel gesensibiliseerd wordt rond geweld tegen kinderen en wordt getoond wat een kind kan doen als hij/zij te maken krijgt met geweld. Er zal hiervan een filmverslag gemaakt worden, dat ook verspreid zal worden. Daarnaast zullen ook twee filmpjes rond geweld tegen kinderen op kindzenders en Youtube getoond worden. Er zullen in het kader van deze campagne ook affiches ter beschikking worden gesteld. Met deze campagne willen we kinderen die met geweld in aanraking komen, oproepen hierover te spreken met iemand in hun omgeving. Indien ze de stap naar een persoon in hun omgeving niet durven zetten of zelf niemand in hun omgeving zien die ze kunnen aanspreken, kunnen ze bij 1712 terecht om hen hierbij op weg te helpen.

Jeugdinformatie

De Vlaamse overheid zette ook sterk in op jeugdinformatie. De minister van jeugd liet onderzoeken of een uniek en eenvoudig toegankelijk communicatieplatform voor kinderen en jongeren (zoals dit bv. in Schotland reeds bestaat) ook kon uitgewerkt worden voor Vlaanderen. Op 1 oktober 2018 werd het platform WAT WAT gelanceerd (www.watwat.be). Dit is een geïntegreerd informatieplatform gericht op kinderen en jongeren van meer dan 70 organisaties, waaronder 1712, (zie OD 3.2.). Door de krachten te bundelen wordt hierdoor de versnippering van jongereninformatie tegengegaan. In de beleidsperiode 2018-2020 ontvangt De Ambassade jaarlijks 150.000 euro voor de ontwikkeling en branding van het platform. Op een periode van drie jaar gaat het dus om 450.000 euro.

Vertrouwenspersonen in de jeugdhulp

Minderjarigen in de jeugdhulp hebben recht op een vertrouwenspersoon. Deze vertrouwenspersonen versterken en de informatie over vertrouwenspersonen verspreiden is essentieel voor kinderen en jongeren in de zorg. Er werd in de periode 2017 – 2019 vooral geïnvesteerd in het verder informeren en sensibiliseren over het recht op bijstand door een vertrouwenspersoon. In mei 2017 werd een informatiecampagne voor minderjarigen over de vertrouwenspersoon gelanceerd, met een sensibiliseringsfilmpje, een folder voor minderjarigen over het recht op een vertrouwenspersoon en een webpagina met informatie voor minderjarigen, voor ouders en voor vertrouwenspersonen. Sinds april 2018 krijgt ook elke minderjarige waarvoor een aanvraag tot jeugdhulp wordt ingediend bij de toegangspoort, deze folder toegestuurd. Gesubsidieerd door het departement WVG, startte vzw LUS in september 2017 een proefproject om minderjarigen die zelf geen vertrouwenspersoon vinden, te ondersteunen om toch iemand te vinden uit het netwerk van de minderjarige of uit het vrijwilligersnetwerk van LUS. Ze gingen hierover ook in gesprek met jeugdhulporganisaties die hierover aan de slag willen met hun minderjarige cliënten. Dit project wordt in 2019 verder gezet, met daarin ook een

ondersteuningsaanbod voor vertrouwenspersonen. In 2017 organiseerde het departement WVG, samen met LUS vzw en Cachet vzw in elke provincie een informatiemoment over de vertrouwenspersoon/steunfiguur van de minderjarige, gekoppeld aan netwerkgericht werken. Om hulpverleners meer handvatten te bieden in het werken aan het recht op een vertrouwenspersoon voor minderjarigen, werd een 'richtinggevend kader' uitgewerkt en verspreid naar hulpverleners. Een recente bevraging (2017-2018) door een student in het kader van een masterproefijl toont aan dat er nog steeds weinig vertrouwenspersonen actief zijn. Via een online bevraging gaven 121 op de 220 respondenten aan dat er geen vertrouwenspersoon actief is binnen de jeugdhulpinstelling waar de respondent werkzaam is. Slechts bij 22,3 % van de respondenten of 49 jeugdhulpinstellingen zijn er één of meer vertrouwenspersonen actief, variërend van 1 tot meer dan 10. Er is nog een lange weg te gaan, om minderjarigen te informeren, om hulpverleners te stimuleren om hierover met minderjarigen in gesprek te gaan en vertrouwenspersonen te erkennen en om aan vertrouwenspersonen de steun te bieden die nodig is. Het concept van de vertrouwenspersoon is wel meer en meer gekend geraakt. Er worden meer vragen over gesteld, en meer voorzieningen en hulpverleners gaan er actief over aan de slag met hun minderjarigen.

De uitbreiding @YARVlaanderen naar O-Vlaanderen betekent dat 25 jongeren met moeilijkheden de mogelijkheid krijgen om deel te nemen aan het YAR-coachingsprogramma. YAR (Youth at Risk) heeft sinds zijn ontstaan al meer dan 650 jongeren de kans geboden om het leven terug op de sporen te krijgen.

Vlaams actieplan ter bevordering en bescherming van integriteit

In januari 2016 kreeg het Vlaams actieplan ter bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, de jeugd- en de sportsector vorm in het kader van een mededeling aan de Vlaamse Regering. Daarbij werd ingezet op een aantal transversale en sectorale acties.

Zo werd een vervolgwetenschappelijk onderzoek uitgevoerd op het onderzoek Geweld Geteld van het Kinderrechtencommissariaat (2011) m.b.t. geweld op kinderen en jongeren. Het onderzoek werd voorgesteld in februari 2019. De onderzoekers pleiten voor meer samenwerking tussen de verschillende diensten die met kinderen en jongeren in aanraking komen. Daarnaast is sensibilisering nodig over de mogelijke hulpkanalen, zodat kinderen en jongeren, maar ook hun ouders weten waar ze terecht kunnen met vragen over geweld. Het onderzoek bracht ook in kaart in welke mate Vlaamse kinderen en jongeren tussen 10 en 18 jaar worden geconfronteerd met cybergeweld. 54% van de jongeren gaf aan de afgelopen zes maanden slachtoffer te zijn geweest van cyberpesten.

Anderzijds kwam er een kennisplatform integriteit: Grenslijn. De gebruiksvriendelijke website <http://grenslijn.be> werd gelanceerd door de vier betrokken ministers die het actieplan integriteit voor minderjarigen dragen. Professionals of vrijwilligers die met minderjarigen werken, vinden er alle info bij vermoeden van grensoverschrijdend gedrag.

De jeugdorganisatie Tumult zorgde voor de coördinatie van het Netwerk en de Vlaamse week *Kies Kleur tegen Pesten*. In 2019 verzorgde het informatieplatform WAT WAT voor het eerst ook een jongerencampagne tegen pesten. WAT WAT tegen pesten lanceerde een pest-dilemmagame op Messenger, en nodigde jongeren uit om in gesprek te gaan aan de hand van actiefiches en videoportretten. Het departement CJM organiseerde een aantal overlegmomenten met de jeugdsector om hen te mobiliseren omtrent de thematiek van integriteit en (cyber)pesten. De 'Time Out tegen Pesten campagne' informeerde, stimuleerde en ondersteunde de sportsector om actief aan een pestvrije omgeving te werken. Via bewustwording, het werken aan een positief groepsklimaat, het installeren van een aanspreekpunt en meldingsprocedure, het introduceren

van een gedragscode, het integreren van thematrainingen rond pesten, en het kunnen geven van een gepaste reactie bij pestsituaties (No Blame methodiek) werd de groei naar pestvrije sportorganisaties gestimuleerd.

Eind juni 2018 werden de werkzaamheden van een bijzondere commissie grensoverschrijdend gedrag afgesloten met de goedkeuring van een resolutie in het Vlaams Parlement op 4 juli 2018. Concreet worden daarbij 12 aanbevelingen naar voor geschoven. Nog net voor het kerstverlof 2018 werd op de Vlaamse Regering (in de vorm van een mededeling) gerapporteerd over de uitvoering van het actieplan van 2016 en geantwoord op deze aanbevelingen. In 2019 worden gerichte acties gepland om concreet gevolg te geven aan deze 12 aanbevelingen. De jeugdorganisaties en sportfederaties werden al verplicht om een aanspreekpunt integriteit aan te duiden en een beleid rond integriteit in te voeren. Sensoa zal werk maken van een verruiming naar integriteit van het Raamwerk Seksualiteit en Beleid. Ook werkt de Vlaamse Regering nog aan de uitvoering van het decreet van juli 2018 tot oprichting van de erkennings- en bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik, waarbij het mandaat van deze commissie ook uitgebreid wordt ten opzichte van dat van de bestaande commissie.

No Hate

Het Actieplan "No Hate Vlaanderen" 2016-2018 focuste op sensibilisering, vorming en ondersteuning van kinderen, jongeren en intermediairen om hen weerbaar te maken en actie te ondernemen tegen on- en offline haatspraak. Het netwerk *No Hate Vlaanderen* communiceerde hierover, organiseerde vorming en ontwikkelde en verspreidde tools. *No Hate* activeerde verder een platform van geëngageerde organisaties en instanties om het actieplan aan te sturen. *No Hate* werkte hiervoor samen met de andere gemeenschappen in België, de Raad van Europa en relevante internationale spelers. De campagne in Vlaanderen werd op 10 december 2016 formeel gelanceerd door de minister van Jeugd in de Dossin Kazerne. Meer dan honderd organisaties, voornamelijk uit de jeugdsector, sloten zich aan bij het platform.

Eind 2018 werd een opdracht gegund aan Uit de Marge voor het uitbouwen van een netwerk en de coördinatie van de campagne antiracisme en antidiscriminatie voor en door de jeugdsector. Het Kenniscentrum Mediawijsheid lanceerde in de tweede helft van 2016 een online platform voor ouders over mediaopvoeding (www.medianest.be), waarbij een specifiek traject werd uitgewerkt rond cyberpesten. Ouders krijgen tips en informatie over hoe ze moeten omgaan met deze problematiek.

Jonge mantelzorgers

Kinderen en jongeren kunnen ook mantelzorgers zijn. Soms beseffen ze dit zelf niet goed, meestal kunnen ze wel wat steun en erkenning gebruiken in de rol die ze opnemen en in hun mogelijkheid om zelf nog kind te zijn. Daarom werden in het Vlaams Mantelzorg 2016 - 2020 'Nabije zorg in een warm Vlaanderen', specifieke acties opgenomen om jonge mantelzorgers te sensibiliseren en te ondersteunen, maar ook hun omgeving hierover te sensibiliseren. Deze acties werden de voorbije jaren verder geconcretiseerd, samen met diverse partners en gaan van sensibilisering, over verder onderzoek, tot concrete praatgroepen. Op de website <http://www.mantelzorgers.be> is hierover meer informatie te vinden. Zie <https://www.youtube.com/watch?v=3QCQ7hmMcGs>

SD 10. In 2019 is aangepast en comfortabel wonen verzekerd voor alle kinderen en jongeren. *(Minister van Wonen)*

Dit was een heel ambitieuze doelstelling. Ze op vijf jaar realiseren bleek onrealistisch. Hoewel er duidelijk veel is gedaan, is er nog steeds een grote vraag naar betaalbare en toegankelijke woonruimte.

We stelden voorop dat de woonsituatie voor Vlaamse kinderen en jongeren zou verbeteren. In 2014 was het aantal Vlaamse kinderen onder 18 jaar die in een woning met materiële deprivatie of gebrek aan ruimte wonen 20%, dit percentage steeg naar 27% in 2017. Voor de jongeren tussen 18 en 24 jaar steeg het percentage van 19% in 2014 naar 22% in 2017.³³

OD 10.1. Vlaamse overheid verbetert de woonkwaliteit en vergroot het aanbod voor kinderen, jongeren en hun gezinnen door flexibele en duurzame woonvormen en woonexperimenten mogelijk te maken. Hierbij gaat de aandacht naar de meest kwetsbaren. *(Minister van Wonen)*

Onderzoek

Elk kind en jongere heeft recht op kwaliteitsvolle en betaalbare huisvesting. Daarom zet de Vlaamse overheid in op een diversiteit aan flexibele woonvormen. Het onderzoek 'Gemeenschappelijk Wonen' van het Steunpunt Wonen werd opgeleverd begin 2016. Enerzijds werden in het onderzoek de huidige opportuniteiten, moeilijkheden en knelpunten bij het realiseren van projecten van gemeenschappelijk wonen in kaart gebracht. Anderzijds werden oplossingsvoorstellen en beleidsaanbevelingen geformuleerd met het oog op een regelgevend kader om deze woonvormen effectief en vlotter te realiseren. Het Steunpunt Wonen voert in 2018-2019 een ad hoc-onderzoek uit naar de tweede golf van nieuwe wooninitiatieven. De eerste golf van 1980 tot 1990 poogde tegemoet te komen aan onbeantwoorde woonnoden. De laatste jaren zien we een nieuwe golf aan wooninitiatieven die zich ook richten tot onder meer groepen die moeilijk toegang hebben tot de reguliere woningmarkt. De studie zal deze nieuwe woninginitiatieven analyseren en hun aandeel op de woningmarkt in kaart brengen.

Experimentele woonvormen

Het voorontwerp van decreet houdende instelling van een proefomgeving voor experimentele woonvormen werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 15 juli 2016. Dit decreet moet de kans geven een model uit te bouwen voor gemeenschappelijk wonen, gebaseerd op de definitie uit het onderzoek van het Steunpunt Wonen, of voor erfpacht- en opstalconstructies, waarbij de eigendom van de grond en de eigendom van de woning worden gescheiden. In het voorjaar van 2017 werd een projectoproep voor experimentele woonvormen gelanceerd. 28 geselecteerde projecten gingen van start in februari 2018, waarvan diverse projecten zich (mede) richten op jongeren, jongvolwassenen of jonge gezinnen.

³³ EU-SILC 2014, 2015, 2016, 2017

Sociale huisvesting

Er wordt ook blijvend geïnvesteerd in sociale huisvesting. Er wordt beoogd dat alle sociale woningen over isolerende beglazing, dakisolatie en energiezuinige verwarming beschikken tegen 2020. De Vlaamse overheid biedt premies aan sociale huisvestingsmaatschappijen om de energieprestatie van sociale woningen te verbeteren (budget van 28.525.000 euro). Eind 2018 was 95% van het budget aangewend. De eindtermijn voor het resterende saldo van 1,5 miljoen euro werd verlengd tot eind 2019 om het volledige budget te kunnen benutten. Ook het Vlaams Klimaatfonds stelde een budget van 7.800.000 euro ter beschikking voor premies bij thermische verbeteringswerken bij appartementsgebouwen met collectieve verwarming. Na versoepeling van de voorwaarden, heeft het Vlaams Klimaatfonds voor de periode 2016-2019 80 miljoen euro extra vrijgemaakt voor energetische verbeteringswerken van sociale woningen. Eind 2018 is 92% van het budget vastgelegd en is twee derde van de werken lopende. In 2019 zal nog een bijkomend budget van 32 miljoen euro bovenop de jaarlijkse schijf van 20 miljoen beschikbaar zijn.

Toegankelijkheid

Het EVA Toegankelijk Vlaanderen (Inter Vlaanderen) fungeert sinds 2014 als expertisecentrum en heeft de ambitie om overheden en de private sector te informeren en ondersteunen bij het toegankelijk maken van woonvormen. Daarnaast geeft Inter Vlaanderen individueel advies aan mensen met een beperking, aan jonge bouwers of aan senioren.

Woonwagengewoners

Om de woonzekerheid van woonwagengewoners en de woonsituatie van hun kinderen te verhogen en te verbeteren, werden vanaf 2016 subsidies ter beschikking gesteld aan de initiatiefnemers voor de verwerving, de inrichting, de renovatie en de uitbreiding van terreinen voor woonwagengewoners. In 2016 werden er 30 residentiële terreinen met een totaal van 486 standplaatsen en 5 doortrekkersterreinen met 87 standplaatsen geteld. Er werden sindsdien een twaalfstal dossiers ingediend voor de verwerving en uitrusting van residentiële woonwagenterreinen. Dit resulteerde voor de periode 2016-2018 in 50 extra residentiële standplaatsen en 48 standplaatsen voor doortrekkers. Daarnaast werden 5 bestaande doortrekkersterreinen, goed voor 142 standplaatsen, gerenoveerd. Er wordt een integraal plan voor woonwagengewoners, waar het woonbeleid een deelaspect van uitmaakt, uitgewerkt door het Agentschap voor Binnenlands Bestuur, het Agentschap Wonen Vlaanderen en het Agentschap voor Integratie en Inburgering.

OD 10.2. De Vlaamse overheid werkt de drempels weg die de toegang tot huisvesting belemmeren. *(Minister van Wonen)*

Vlaams huurdecreet

In een conceptnota private huur, die op 15 juli 2016 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering, heeft de minister van Wonen haar globale visie over de private huurmarkt uiteengezet. Deze nota legt het kader vast voor de belangrijkste dossiers met impact op de private huurmarkt. De nota legt onder andere nadruk op woonzekerheid voor gezinnen, woonkwaliteit en transparantie van het woninghuurrecht. Woonbegeleiding werd hierbij niet verankerd. Het eigen Vlaamse huurdecreet is van kracht sinds 1 januari 2019. Het onderzoek van het Steunpunt Wonen "Een evaluatie van het federale woninghuurrecht" werd in het najaar van 2015 gefinaliseerd. Dit rapport

werd gehanteerd om het woninghuurrecht te wijzigen. Bedoeling van het eigen huurdecreet is om beter in te spelen op nieuwe en actuele uitdagingen.

Antidiscriminatiebeleid

In 2017 leverde het Steunpunt Wonen bijkomend onderzoek naar mogelijke pistes bij de aanpak van discriminatie op de private huurmarkt. Dit resulteerde in de opmaak van een coherent actieplan "Vlaams antidiscriminatiebeleid op de private huurmarkt". Het actieplan leidt in het voorjaar van 2019 tot een convenant tussen de Vlaamse overheid en de verhuurdersorganisaties inzake zelfregulering.

Sociale woningen vormen een belangrijke pijler voor een goede huisvesting voor iedereen. Het decreet grond- en pandenbeleid werd op 14 oktober 2016 gewijzigd. Voorzien is nu dat tegen eind 2025 50.000 bijkomende sociale huurwoningen gerealiseerd zijn. In het najaar van 2016 werd het Kaderbesluit Sociale Huur geëvalueerd, met onder andere de versnelde toewijzing aan bijzondere doelgroepen en de verhuring buiten stelsel. De bedoeling is om knelpunten bij toewijzing, aan onder andere kwetsbare jongeren, waar mogelijk weg te werken. In 2019 wordt de regelgeving aangepast. Ook werd de semi-automatische toekenning van de huurpremie, voor mensen die langer dan vier jaar wachten op een sociale woning, geoptimaliseerd in 2015-2016. In 2018 wijzigden de toegangsvoorwaarden voor de huursubsidies, waarbij de inkomensgrens voor de huursubsidie en de huurpremie opgetrokken werd tot het niveau van de sociale huur. Het maximum huursubsidiebedrag werd opgetrokken naar 150 euro plus 25 euro per persoon ten laste, tot en met de vierde.

In 2016 werd de derde voortgangstoets voor het bindend sociaal objectief (BSO) uitgevoerd. 206 gemeenten volgden het groeiritme. 102 gemeenten hebben een plan van aanpak opgemaakt. Voor 66 van deze gemeenten oordeelde Wonen Vlaanderen dat ze voldoende inspanningen leverden. 35 gemeenten leverden onvoldoende inspanningen om het BSO te realiseren. Deze gemeenten werden begeleid en aangespoord de doelstelling nog te halen. In 2018 werd een nieuwe voortgangstoets uitgevoerd: 198 gemeenten volgden het groeipad sociale huur; 94 gemeenten leverden voldoende inspanningen; 16 gemeenten leverden onvoldoende inspanningen om het BSO te bereiken.

Sociale verhuurkantoren

Eind 2016 keurde de Vlaamse Regering een besluit goed tot wijziging van erkennings- en subsidievoorwaarden van sociale verhuurkantoren (SVK's). De wijziging zorgt voor een verbetering van de financiële positie van de SVK's, sterkere interventiemogelijkheden voor de subsidiërende overheid en de mogelijkheid tot uitbreiding van het privaat huuraanbod. Private nieuwbouwwoningen die minimum 15 jaar verhuurd worden aan een SVK krijgen sinds 2017 een BTW-verlaging van 21% naar 12%. Momenteel zijn er 48 erkende SVK's actief in Vlaanderen, waarvan 43 gewestelijke subsidies voor personeels- en werkingskosten ontvangen. De afgelopen jaren realiseerden de SVK's een jaarlijkse woningtoename van ongeveer 10%, waardoor het aantal beheerde woningen eind 2017 in totaal 10.008 bedroeg. Op 8 februari 2019 werd het besluit gewijzigd door de invoering van een groeisubsidie en de substantiële verhoging van de subsidie voor de opstart van een SVK. Ook private ontwikkelaars worden aangemoedigd aan de hand van een lopende proefoproep om woningen of wooncomplexen te verhuren aan SVK's. Bedoeling is

om het aanbod van SVK's uit te breiden door de versterking van hun organisatie en werking te stimuleren.

Soms kunnen grotere woningen niet toegewezen worden aan grotere gezinnen, omdat er geen manier is om huurders in te ruime sociale woningen te laten verhuizen. Om tot een betere bezettingsgraad van de sociale woningen te komen, neemt de Vlaamse overheid 2 initiatieven. Sinds 1 maart 2017 wordt er gewerkt met tijdelijke huurovereenkomsten, waarbij contracten verlengd worden met drie jaar als de huurder nog voldoet aan enerzijds de inkomensvoorwaarde en anderzijds aan de voorwaarden inzake bezettingsgraad. Vanaf hetzelfde moment kan er ook een onderbezettingsvergoeding worden aangerekend aan de huidige sociale huurders met een huurovereenkomst van onbepaalde duur die onderbezet wonen.

Dak- en thuisloosheid

In 2016 werd een gemengd platform ter bestrijding en voorkoming van dak- en thuisloosheid opgericht met betrokkenheid van de relevante actoren uit de beleidsvelden Wonen, Welzijn en Armoedebestrijding. In 2015 gebeurden er 496 effectieve uithuiszettingen door sociale huisvestingsmaatschappijen. Volgens een schatting van het Kinderrechtencommissariaat zijn er bij 1 op de 4 uithuiszettingen minderjarigen betrokken. Het gemengd platform dak- en thuisloosheid heeft een 'globaal plan van aanpak van dak- en thuisloosheid 2017-2019' opgemaakt. De acties werden uitgevoerd door de verschillende beleidsvelden. Er werd ook actief ingezet op een afstemming van de beleidsdomeinen Welzijn en Wonen, ter preventie van dakloosheid voor kwetsbare groepen.

OD 10.3. De Vlaamse overheid ontwikkelt samen met kinderen en jongeren een toekomstvisie op gebied van duurzaam wonen en ruimtegebruik en zet het eigen instrumentarium in om die visie te realiseren. *(Minister van Wonen en Minister van Omgeving)*

Een langetermijnvisie op woonbeleid is essentieel voor een coherent, geïntegreerd beleid. In 2015 werd de opmaak van een langetermijnvisie en het Woonbeleidsplan Vlaanderen verankerd in de Vlaamse Wooncode. Eén van de transitieprioriteiten in het kader van de Visie 2050 is 'Slim Wonen en Leven'. In het voorjaar van 2017 keurde de Vlaamse Regering de startnota van Slim Wonen en Leven goed. Die bevat duidelijke ambities voor een grondige transitie in het wonen en leven in Vlaanderen, met de blik op 2050. Er is nood aan een meer fundamentele en snellere verandering van het woonsysteem. De overheid zal hierin een actieve rol moeten opnemen. Het Woonbeleidsplan Vlaanderen, goedgekeurd door de Vlaamse Regering in 2018, bouwt verder op deze ambities en formuleert strategische doelstellingen voor 2050, specifiek gericht op de instrumenten van het woonbeleid.

Het is niet duidelijk of kinderen en jongeren betrokken werden bij het ontwikkelen van deze toekomstvisie. De Vlaamse Woonraad werd geconsulteerd, maar zij namen hierover geen contact op met vertegenwoordigers van kinderen en jongeren.

SD 11. In 2019 is de jeugdwerkloosheid betekenisvol gedaald. *(Minister van Werk)*

Het aandeel vroegtijdige schoolverlaters steeg van 9,7% in het schooljaar 2014-2015 tot 10,4% in het schooljaar 2015-2016. In het schooljaar 2015-2016 waren er 12,7% jongens en 8,0% meisjes die vroegtijdig school verlieten. De vooropgestelde waarde van minder dan 5,2% werd niet gehaald.³⁴ Volgens de berekeningen van de EAK-indicator gebaseerd op survey-data bleef het vroegtijdig schoolverlaten in Vlaanderen echter stabiel op 7,2% in 2017.³⁵

Het aandeel laaggekwalificeerde jongeren tussen 15-24 jaar bedroeg 11,6% in 2014 en bedroeg 12,7% in 2016.³⁶

Het aandeel NEET-jongeren daalde voor het Vlaamse gewest van 9,8% in 2015 naar 7,2 % in 2017.³⁷ NEET-jongeren zijn jongeren die niet aan het werk zijn, en niet in het onderwijs of in een opleiding ingeschreven staan.

Feit is wel dat jeugdwerkloosheid moeilijk te monitoren is. Sommige jongeren (bv. hidden-NEET's) zijn daarbij ook niet zichtbaar in de databanken van werk of onderwijs. De focus van VDAB verschoof daarom naar meer kwalitatieve indicatoren, wat een ander beeld geeft dan wanneer enkel naar de cijfers wordt gekeken. Voor het bereiken en begeleiden van NEET-jongeren zetten de ministers bevoegd voor Werk en Onderwijs daarenboven in op koppeling van de respectievelijke databanken. Naast de instroom via de koppeling van de databanken werd er ook ingezet op preventie van drop-out binnen onderwijs, warme overdracht zowel binnen voltijds onderwijs als leren en werken en outreachend werken, door samenwerking met partners binnen onderwijs, lokale besturen, jongerenorganisaties en welzijn.

OD 11.1. We investeren in wendbare leerlingen/jongeren d.m.v. een performant kader leren en werken. *(Minister van Werk en Minister van Onderwijs)*

Duaal leren

De Vlaamse ministers bevoegd voor Werk en bevoegd voor Onderwijs maakten van duaal leren binnen het leerplichtonderwijs een prioriteit. Enerzijds werd er gefocust op het uitwerken van een nieuw stelsel van duaal leren. Anderzijds werd er gezocht naar een hanteerbaar juridisch kader voor alle vormen van werkpleklernen. In de afgelopen periode werden daartoe de nodige regelgevende stappen genomen door de goedkeuring van twee decreten rond duaal leren: 21 maart 2018 voor het gewoon secundair onderwijs en 28 september 2018 voor het buitengewoon secundair onderwijs. Beide decreten treden op 1 september 2019 in werking.

De start- en stagebonus werd eveneens hervormd. Vanaf september 2018 komen ook jongeren uit het voltijds onderwijs in alternerende richtingen en de werkgevers die hen opleiden in aanmerking. De procedure voor alle rechthebbenden werd bovendien vereenvoudigd. Intussen lopen diverse

³⁴ Vroegtijdig schoolverlaten in het Vlaams secundair onderwijs. Cijfer rapport voor de schooljaren 2010-2011 tot en met 2015-2016

³⁵ European Labour Force Survey 2017

³⁶ ADS, statistics Belgium EAK, Eurostat

³⁷ ADS, statistics Belgium EAK, Eurostat

proeftuinen rond duaal leren. Binnen het project 'Schoolbank op de werkplek' liepen een 50-tal duale opleidingen in proef. Samen met het overlegplatform Duaal leren, het Vlaams Partnerschap Duaal leren en de sectorale partnerschappen wordt toegewerkt naar een 80-tal duale opleidingen voor het schooljaar 2019-2020. ESF ondersteunde met een nieuwe oproep de uitrol van deze duale leertrajecten en lanceerde in het najaar 2018 een oproep voor pilootprojecten duaal leren in het hoger- en volwassenonderwijs. Na bijkomende proefdoorlichtingen bij verschillende aanbieders duaal leren in het kader van inspectie 2.0, werd de samenwerkingsovereenkomst tussen SYNTRA Vlaanderen en Onderwijsinspectie in 2018 gefinaliseerd. Dit met het oog op de start van het kwaliteitstoezicht op duale trajecten vanaf september 2019. In het najaar van 2018 was er een communicatiecampagne om te informeren en sensibiliseren rond duaal leren als volwaardige leerweg; deze campagne wordt lokaal verdergezet in 2019.

Door een gefundeerde studie- en beroepskeuze wordt er al op school gestart met het ontwikkelen van loopbaancompetenties en het tijdig informeren van leerlingen over de arbeidsmarkt. Voor een performant kader van duaal leren moet er complementair gewerkt worden en moeten zowel de school als alle andere partners gesensibiliseerd worden. Via een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt worden jongeren versterkt. Dit is zeker ook nodig voor de kwetsbare groep jongeren die vroegtijdig uit het onderwijs stroomt; door kansen te geven aan deze groep, zullen jongeren beter gekwalificeerd en met meer werkervaring starten aan hun loopbaan.

Zowel in het gewoon secundair onderwijs als in het buitengewoon secundair onderwijs zullen vanaf 1 september 2019 leerlingen het leren op de school kunnen combineren met leren op de werkplek in meer dan 70 studierichtingen. In het huidige schooljaar lopen er nog steeds projecten binnen het proefproject 'schoolbank op de werkplek'. Daar waar dit proefproject bij aanvang een 100-tal leerlingen omvatte, lopen er vandaag reeds meer dan 1.100 leerlingen school binnen dit proefproject en dit binnen een verscheidenheid aan sectoren.

Tijdens het schooljaar 2018-2019 wordt er binnen het huidige regelgevend kader nog verder geëxperimenteerd rond de invulling van de aanloopfase door een uitbreiding van de fase 'brugproject' in het Centrum voor Deeltijds Onderwijs en Syntra vzw. Ter ondersteuning van jongeren die gemotiveerd zijn om duaal te leren, maar daartoe nog de nodige competenties missen, werden er eveneens proefprojecten rond de aanloopfase opgestart. Het doel van deze aanloopfase is om jongeren voor te bereiden op een snelle instap in duaal leren. In het huidige schooljaar zullen 10 projecten diverse aspecten van deze aanloopfase verkennen.

Verder wordt de implementatie van duaal leren en de aanloopfase verder voorbereid door de ontwikkeling van onder andere aanloopstructuuronderdelen.

OD 11.2. We realiseren een aanbod op maat voor alle jongeren ter ondersteuning van een duurzame loopbaan. *(Minister van Werk)*

Youth Guarantee

Binnen het jeugdwerkplan voorziet VDAB een maatgerichte dienstverlening voor alle werkzoekende jongeren tussen de 18 en 24 jaar binnen de 4 maanden na hun inschrijving. Naargelang de afstand tot de arbeidsmarkt en de zelfredzaamheid, is er een meer of minder intensieve dienstverlening noodzakelijk.

Voor laaggeschoolden is het bijvoorbeeld moeilijker om aan het werk te gaan dan voor hooggeschoolden. Daarom is ervoor gekozen om deze doelgroep, samen met de

middengeschoolden, sneller in bemiddeling op te nemen zodat er geen kostbare tijd verloren gaat. Dit kan door een VDAB-bemiddelaar of een tenderpartner gebeuren. Laaggeschoolde jongeren krijgen zo snel mogelijk een persoonlijke begeleiding met veel aandacht voor competentieversterking via stages en opleidingen.

Er werden een aantal projecten opgestart om ervoor te zorgen dat elke jongere ofwel een job ofwel persoonlijke begeleiding krijgt binnen de vier maanden na zijn of haar inschrijving bij de VDAB.

Zowel OKOT als WIJ! (zie hieronder) zijn onderdeel van het Jeugdgarantieplan (Youth Guarantee), waarbij de VDAB jongeren zo snel mogelijk wil activeren en maximaal wil toeleiden naar duurzame tewerkstelling.

Onderwijs-/beroepskwalificerende opleidingstrajecten

In een eerste project OKOT-VDAB (onderwijskwalificerende opleidingstrajecten) verwierven werkzoekenden in functie van duurzame tewerkstelling de competenties om een knelpuntberoep uit te oefenen waardoor ze in de mogelijkheid waren het diploma te behalen. Hierbij werd er sterk ingezet op technische richtingen en werkplekieren binnen OKOT.

Het kader voor het toekennen van de structurele erkenning van OKOT-opleidingen werd eind 2018 hervormd en zal vanaf 2019 de noden van de arbeidsmarkt op een flexibele en daadkrachtige manier opvangen en bijsturen. OKOT-opleidingen die niet langer toeleiden naar een knelpuntberoep zullen afgebouwd worden zonder dat de stabiliteit van de onderwijspartner hiermee in het gedrang komt.

De samenwerking tussen VDAB en SYNTRA Vlaanderen werd verdergezet om per provincie één of twee OKOT/BKOT (beroepskwalificerende opleidingstrajecten) met een groot aandeel werkplekieren te ondersteunen met een vormingsaanbod. Samen met de pedagogische begeleidingsdiensten ondersteunde de VDAB ook de verderzetting van de OKOT met groot aandeel werkplekieren d.m.v. lerende netwerken. Horeca Vorming Vlaanderen, Volta, Agoria en IPV vzw werkten aan dit vormingsaanbod mee. Het vormingsaanbod bestond uit het aanreiken van *good practices* en, waar mogelijk, werd er een kruisbestuiving met het duaal leren in het secundair gestimuleerd.

Werkinleving voor Jongeren

Een tweede project betreft de WIJ!-trajecten (Werkinleving voor Jongeren) waarbij men Vlaamse jongeren tussen 18 en 25 jaar oud zonder diploma actief en intensief begeleidt aan de hand van een actieplan met een duurzame loopbaan als objectief. Met WIJ! wordt er getracht de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Resultaten van deze begeleiding kunnen een werkervaring of de opstart van een kwalificerende opleiding (beroepsopleiding of onderwijs) inhouden.

De begeleidingen duren standaard 18 maanden en worden op maat van elke individuele deelnemer ingevuld. Dat betekent dat de intensiteit van het traject afhangt van de noden van het individu. De actieplannen die binnen dit project worden opgemaakt, houden elementen in zoals de persoonlijke situatie van de jongeren, randproblematieken en hoe deze weggewerkt kunnen worden, en oriëntatie. Daarnaast wordt er ook gefocust op loopbaandenken (op korte en lange termijn), soft skills en het versterken van competenties. Deze worden ook in het VDAB-dossier aangevuld. Ook sport, deelname aan jobbeurzen en bedrijfsbezoeken, aanbieden van werkplekieren, jobhunting, nazorg, enzovoort krijgen er een plaats.

Op 1 mei 2017 werd de oproep “Werkinleving voor Jongeren (WIJ3)” gelanceerd door ESF Vlaanderen, in samenwerking met VDAB en Sport Vlaanderen, waarbij er een sterke focus op sport gelegd werd.

Sport is een onderdeel van het bemiddelingsproces en stimuleert niet alleen de ontwikkeling van generieke competenties en attitudes, het kan ook een sociaal middel, een toepassingsmiddel, een leermiddel of een combinatie van deze drie zijn. Deze sportcomponent is niet gemonitord.

Verspreid over heel Vlaanderen lopen er 14 verschillende ESF-projecten. Binnen deze 14 projecten startten 1.399 jongeren met een WIJ3-begeleiding tussen de periode van 1 oktober 2017 tot en met 31 augustus 2018.

SD 12. In 2019 krijgen kinderen en jongeren zowel meer en betere toeleiding naar cultuur als meer en betere kansen op cultuurcreatie. *(Minister van Cultuur)*

Uit een bevraging van Vlaamse jongeren tussen 14 en 25 jaar in 2018 bleek dat 9,5% van de 14 tot 25 jarigen les volgen of zelf organiseren in beeldende kunst, toneel, dans, woordkunst en/of muziek buiten de schooluren.³⁸ Dit was 9% in 2013.³⁹

OD 12.1. We creëren meer kansen op participatie aan cultuur én cultuureducatie. *(Minister van Cultuur)*

Strategisch Plan Geletterdheid

De overheid zet zich in opdat meer kinderen en jongeren kunnen genieten van cultuur en probeert meer specifiek in te zetten op participatie van diverse en kwetsbare doelgroepen. In dat kader werkt de cel Cultuureducatie van het departement CJM ook mee aan de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 dat het Departement Onderwijs en Vorming daarover heeft opgezet.

Subsidiëring kunsteducatieve en cultuureducatieve verenigingen

In 2015 werden 18 cultuureducatieve verenigingen en 11 kunsteducatieve verenigingen gesubsidieerd voor een totaalbedrag van 6.285.008,52 euro, in 2016 waren dit 21 cultuureducatieve en 11 kunsteducatieve verenigingen voor een totaalbedrag van 6.438.723,62 euro. In 2015 ging 25.000 euro en in 2016 102.600 euro naar projectsubsidies voor kunsteducatieve projecten,

In 2017 en 2018 ontvingen telkens 20 verenigingen een werkingssubsidie cultuureducatie, voor respectievelijk 2.909.794,48 en 3.507.169,32 euro. Onder het Kunstendecreet ligt het van dan af anders: kunsteducatieve organisaties worden er niet meer apart gedefinieerd, omdat onder het nieuwe decreet alle kunstenorganisaties moeten inzetten op één of meer functies en kunsteducatie wordt beschouwd als een onderdeel van de functie participatie. Daarom kan vanaf 2017 niet meer precies worden gezegd welk budget er onder dat decreet naar kunsteducatie gaat. Algemeen wordt aangenomen dat er sedertdien een groter bedrag naar kunsteducatie gaat, omdat meerdere organisaties -waaronder bijvoorbeeld kinder- en jeugdtheaters- de functie participatie uitwerkten in hun subsidiedossier. Hoeveel zij daarvoor werden gefinancierd, is moeilijk te zeggen, omdat met een enveloppenfinanciering wordt gewerkt. Die wending betekent m.a.w. dat er andere wegen moeten gezocht worden om in te schatten welke inspanningen kunstenorganisaties leveren voor educatie en in welke mate zij daarvoor gehonoreerd worden. Zo'n onderzoek kan bijvoorbeeld gebeuren in het kader van een update van de veldtekening cultuureducatie.

Vanaf 2019 biedt het decreet vernieuwd circusbeleid dat op 20 februari 2019 in het Vlaams Parlement werd goedgekeurd plaats aan de circusateliers die tot eind 2018 als cultuureducatieve vereniging werden gesubsidieerd binnen het decreet vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid. Het bijhorende budget van 422.000 euro werd naar het circusdecreet overgeheveld. Hetzelfde gebeurde ook met de middelen die aan vzw Woesh werden toegekend in het kader van de

³⁸ JOP-monitor IV, 2018

³⁹ JOP-monitor III, 2013

overdracht van de provincietaken. Ook dit budget van 100.000 euro werd aan het circusdecreet toegevoegd. In de toekomst zullen alle circusateliers die circuseducatie als doel hebben binnen het circusdecreet worden gesubsidieerd. In 2019 bedraagt het beschikbare budget voor circus in totaal 2.900.870 euro.

In 2017 werd BILL vzw (CJP) ondergebracht bij publiq vzw. De BILL-kanalen van publiq informeren jongeren op een toegankelijke manier over het brede cultuur- en lifestyleaanbod in Vlaanderen en Brussel. Zowel een eigen webkanaal, als email-nieuwsbrieven, en aanwezigheid op sociale media (facebook, instagram en twitter) worden verzekerd.

Publiq bracht onder het label BILL "jongerenproof" nieuws over het brede cultuur- en lifestyleaanbod in Vlaanderen en Brussel, voor en door jongeren en heeft een diverse BILL-jongerenredactie die pleitbezorger is van jongerencultuur. In 2018 zocht publiq uit hoe het met UiTPAS meer jongeren meer goesting in meer cultuur kan doen krijgen.

De bestaande kenniswerking in het kader van het UiT-netwerk van publiq wordt verder uitgebouwd. Dit doen ze zowel inhoudelijk als naar type deelnemers, door respectievelijk te werken rond de doelgroep jongeren, en door hierbij zowel de lokale besturen als de aanbieders actief te betrekken. Een deel van de kenniswerking uit zich in een lerend netwerk, waarbij diverse individuen, vanuit een gezamenlijke interesse m.b.t. jongerencommunicatie voor een bepaald kennisgebied doelbewust kennis en ervaringen uitwisselen. Deelnemers ontwikkelen nieuwe inzichten, oplossingen of werkwijzen en hebben veel zelf in handen. Als initiator van het netwerk scheidt publiq voorwaarden, biedt ondersteuning om samen leren mogelijk te maken en stimuleert betrokkenheid en engagement van de deelnemers.

Vanaf 2019 werd eveneens het cultuureducatief netwerk Vitamine C ondergebracht bij publiq. Hierdoor werd "informeren, leren en participeren" voor kinderen en jongeren ondergebracht in één slagkrachtige organisatie.

Subsidiëring jeugdhuizen voor artistieke projecten

Sinds 2014 kunnen jeugdhuizen projecten indienen rond artistieke expressie en ondernemerschap. In 2014 werden er 42 projecten -waarvan 27 rond artistieke expressie- gesubsidieerd voor een totaal bedrag van 1.874.695 euro. In 2015 werden 33 projecten rond artistieke expressie en 23 projecten rond ondernemerschap goedgekeurd voor een totaal bedrag van 2.427.807 euro. In 2016 werden voor een totaalbedrag van 2.560.735 euro 39 projecten artistieke expressie en 24 projecten ondernemerschap ondersteund. In 2017 en 2018 waren dit respectievelijk 44 en 40 projecten artistieke expressie en 28 en 24 ondernemerschap. Het totaal bedrag bedroeg respectievelijk 2.987.900 euro en 3.115.000 euro. Voor 2019 staat voor 52 jeugdhuizen in 83 projecten (48 artistieke expressie + 35 ondernemerschap) 3.4747.500 opzij.

Kunstendag voor Kinderen

Elk jaar wordt in heel Vlaanderen en in Brussel op de derde zondag van november de Kunstendag voor Kinderen georganiseerd. Dat evenement voor families met kinderen tot 12 jaar trekt een breed publiek van ongeveer 45 000 deelnemers (zie OD 1.2 en 3.1). Er werken 350 organisaties aan mee. Kunstendag voor Kinderen zet kunst- en cultuurorganisaties er ook toe aan om hun aanbod en hun infrastructuur aantrekkelijker te maken voor families met kinderen. Diezelfde doelstelling streeft publiq (voormalig Cultuurnet Vlaanderen en CJP) ook na met de actie 'Familiemanifest'.

Kunst en cultuur voor de allerkleinsten

Het departement CJM ging in 2016 een samenwerking aan met publiek en Kind & Gezin om professionals en vrijwilligers te ondersteunen bij het presenteren van kunst en cultuur aan de allerkleinsten. De kunstzomers van Vlieg (CultuurNet Vlaanderen) brengen de allerkleinsten eveneens in contact met kunst en cultuur in gezinsverband. Deze zijn gelinkt aan publicaties en het bereik hiervan schommelt rond 40.000 personen. In 2017 organiseerde het departement CJM een reflectiegroep ter opmaak van een referentiekader voor 'wijkgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen', de bedoeling hier was om de lokale verbinding tussen allerlei actoren te versterken. In 2018 stond de samenwerking tussen de Huizen van het Kind, de buitenschoolse opvang en culturele spelers centraal op een studiedag 'Klein_Kunst'.

Participatie van kansengroepen

In cultuurcentra zette men doorheen de jaren in op een educatieve verdieping van de schattenzoektochten, kinderen kunnen nu thuis aan de slag rond zintuigen. Er lag reeds een sterke aandacht op kansengroepen, maar uit evaluatie bleek alsnog dat cultuurhuizen en het jeugdwerk naar elkaar bleven kijken om initiatief te nemen, vandaar werd de focus van jeugdwerk naar klasgroepen verplaatst om een meer divers publiek te bereiken. In 2017 vond een proeftraject plaats en in 2018 gingen een 30-tal klassen of andere groepen van sociale organisaties en jeugdwerkingen naar een cultuurhuis om de zomerzoektochten in preview te ervaren. Daar deze evaluatie wel positief werd bevonden zal men in 2019 verder inzetten op good practices en dit verder communiceren naar het jeugdwerk.

Om de participatie van kansengroepen aan cultuur te verhogen organiseerde publiek in 2015 en 2016 tien participatieprojecten. Deze projecten - gesubsidieerd voor een totaal van 240.282,50 euro - waren voornamelijk gericht op maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren met een etnisch-diverse achtergrond.

De werking van Dharts Destelheide werd in 2017 en 2018 gecontinueerd. Ze brengen jongeren in contact met kunst met een focus op kwetsbare groepen en samenwerkingen met steden en andere beleidsdomeinen.

In 2015 en 2016 werden de kansen voor cultuurparticipatie en educatie in de bijzondere jeugdzorg onderzocht via het onderzoek 'Vrije tijd van jongeren in residentiële voorzieningen'. Het onderzoek toonde aan dat er meer uitgewisseld kan worden tussen jeugddiensten en residentiële voorzieningen op lokaal niveau. In 2017 werd vanuit het departement CJM een samenwerking met het agentschap jongerenwelzijn aangegaan. De minister van Jeugd en de minister van Welzijn engageerden zich elk voor een budget van 27.350 euro om lokale proefprojecten Jeugdwerk en Jongerenwelzijn op te starten. De Ambrassade kreeg de opdracht om via gemeentelijke en stedelijke jeugddiensten de residentiële voorzieningen met het lokale jeugdwerk in contact te brengen. Momenteel zijn de projecten in opstartfase in gemeenten zoals Aalst, Schoten, Mechelen en Kortrijk.

De informatie over cultuur en cultuurbeleving zelf moet toegankelijk zijn voor iedereen. In 2015 is de subsidielijndynamo3 live gegaan op het platform cultuurkuur.be. Daarmee wordt alle aanbod rond cultuureducatie verzameld op 1 plaats. Leerkrachten kunnen daardoor gemakkelijker op zoek gaan naar activiteiten, organisaties of kunstenaars, subsidies, gratis vervoer, en leesvoer rond cultuuronderwijs. Via het onderwijs wordt zo het grootste deel van de Vlaamse kinderen en jongeren bereikt.

De voorbije 4 jaar werden 105 culturele organisaties gescreend op toegankelijkheid en de informatie werd in de databank toegankelijk Vlaanderen opgenomen. Zo kunnen kinderen en jongeren met een beperking snel de correcte informatie vinden.

OD 12.2. We werken aan de kwaliteit van de cultuureducatie. *(Minister van Cultuur en Jeugd)*

Versterken competenties van cultuureducatieve professionals en vrijwilligers

Het beleid zet extra in op de versterking van de competenties van cultuureducatieve professionals en vrijwilligers om de kwaliteit van cultuureducatie op peil te houden en te verbeteren. Door interne verschuivingen, personeelwissels en langdurige afwezigheid is het verder uitbouwen van deze instrumenten echter niet gerealiseerd. Een aantal andere initiatieven zoals het versterken van het lerend netwerk Vitamine C, dat instaat voor kennis- en expertise-uitwisseling, alsook de sectormomenten en de Dag van de Cultuureducatie zetten ook -zij het minder rechtstreeks- in op het versterken van de competenties van cultuureducatoren.

De cel cultuureducatie binnen het departement CJM is vanaf eind 2018 versterkt (2,5 VTE), en zal in het voorjaar 2019 bovengenoemde instrumenten in overleg met de cultuureducatieve sector in rondetafelgesprekken bevragen en verder onderzoeken. Nadien wordt er vanuit het beleid bekeken waar de komende jaren sterker kan op ingezet worden.

Binnen de cultuureducatieve verenigingen kreeg Mooss vzw een erkenning om kadervorming op te zetten. In 2015 realiseerden ze 986 uren en in 2016 waren dit er 862.

Dharts organiseert jaarlijks een artistieke atelierweek, de Zomeracademie, i.s.m. De Veerman. Ze organiseren ook andere artistieke vormingen voor iedereen die extra kennis en vaardigheden wil verwerven op het vlak van kunsteducatie. In 2015 werden onder andere 2 masterclasses georganiseerd. In 2016 organiseerden ze onder andere 6 masterclasses en een internationaal uitwisselingsprogramma. Ze kregen het quality label van de Raad van Europa in 2016.

Om veldwerkers en beleidsmensen, die zich inzetten om jongeren en kinderen in contact te brengen met kunst en cultuur, te versterken, werd het lerend netwerk Vitamine C opgestart. In 2015 werd aan Vitamine C een subsidie van 54.000 euro en in 2016 van 53.000 euro toegekend. Vitamine C, kreeg in 2017 omwille van de groeiende vraag een subsidieverhoging van 53.000 tot 128.000 euro. Het primaire opzet was de cultuureducatieve sector meer zichtbaarheid te geven, en bovenal haar slagkracht te vergroten door professionals inhoudelijk te ondersteunen en verbinden. In het najaar van 2018 viel de beslissing om Vitamine C te verankeren in publiek vzw, en op die manier cultuureducatie verder te verankeren in de bovenbouw.

Cultuur in de Spiegel

In het najaar van 2017 liep een grote oefening rond de afstemming van de vorming en het opleidingsaanbod voor cultuureducatieve begeleiders. Het onderzoek 'Cultuur in de Spiegel (CIS)' leverde alvast in 2016 een referentiekader voor een geïntegreerde cultuureducatie in het onderwijs op. De resultaten werden onder andere ontsloten op de Dag van de Cultuureducatie 2016. Een laagdrempelige brochure rond CIS werd bezorgd aan alle basis- en secundaire scholen en een webtool werd ontwikkeld om leerkrachten te laten reflecteren over hoe cultuuronderwijs kan worden aangebracht. Er werd een expertopleiding opgestart om 25 Cultuur in de Spiegel-experts klaar te stomen om het cultureel bewustzijn in hun sector verder uit te rollen.

Dag van de Cultuureducatie

De jaarlijkse organisatie van De Dag van de Cultuureducatie (DCE) zorgde voor meer aandacht voor de cultuureducatieve sector. In 2015 had deze dag als thema 'Cultuur in verandering' en er waren 436 deelnemers aanwezig. In 2016 stond deze in het teken van het onderzoek CIS met 556 deelnemers. In 2017-2018 werd beslist om de DCE te vervangen door enkele concrete sectormomenten zoals de studiedag 'Lang leve kunst' en de conferentie 'Klein_Kunst'. In 2019 wordt opnieuw een DCE georganiseerd.

OD 12.3. We blijven oog hebben voor cultuurcreatie en talentontwikkeling. *(Minister van Cultuur en Jeugd)*

Deeltijds kunstonderwijs

Het Vlaams Parlement stemde een decreet dat het deeltijds kunstonderwijs grondig hervormt vanaf het schooljaar 2018-2019. De hervorming verlaagde de minimale instroomleeftijd voor alle kunst domeinen tot 6 jaar, wat een nieuwe jeugdige doelgroep aantrekt. Er is ook een ruimere waaier van opleidingen en mogelijkheden, met bv. verschillende trajectsnelheden voor wie sneller of trager door het curriculum wil gaan. Ook samenwerking van academies met scholen voor leerplichtonderwijs wordt mogelijk gemaakt via specifieke projecten.

Week van de Amateurkunsten

De Week van de Amateurkunsten (WAK) zet jaarlijks in op talentontwikkeling bij jongeren. In 2018 was het thema 'KUNST BUITEN' en focuste men op het naar buiten komen en de plek binnen de samenleving. Er was plaats voor initiatieven als 'Lokale Helden' van Poppunt en 'de dansketting' van Danspunt. Op het Forum voor WAK werd in mei beslist om na 23 jaar een einde te maken aan het project; er is momenteel immers veel meer aandacht voor coördinatie en coaching, de koepelorganisaties staan nu zelf veel dichterbij het werkveld en het doel werd dus duidelijk reeds bereikt. Bovendien zorgt de hashtag #poweredbywak ervoor dat de aandacht op amateurkunsten voortaan 365 dagen per jaar wordt gelegd en kunstenaars dus veel vrijer zijn om zelf momenten en projecten te kiezen.

Topkunstenstatuut

De overheid zet in op een duurzaam statuut voor jonge kunstenaars. Om kunstambities van jonge talenten veilig te stellen, worden er jaarlijks een beperkt aantal topkunstenstatuten toegekend aan leerlingen in het kunstsecundair onderwijs (topkunstenstatuut A) en in het algemeen, technisch of beroepssecundair onderwijs (topkunstenstatuut B). Voor het schooljaar 2014-2015 werden 12 statuten toegekend, in het schooljaar 2015-2016 waren dit er 16, in het schooljaar 2016-2017 werden 12 statuten toegekend en in het schooljaar 2018-2019 23.

Kwalificaties van amateurkunstenaars

De voorbije jaren hebben de AK-organisaties (vanuit de koepels en het Forum voor Amateurkunsten) een traject afgelegd rond de kwalificaties van amateurkunstenaars, een proces dat vanuit AHOVOKS getrokken en begeleid werd. Een eerste fase hierin was het opmaken van competentieprofielen per rol (amateurdanser, amateuracteur, amateurscenarist, amateurfotograaf ...), die vervolgens hun vertaling kregen in beroepskwalificaties ter inschaling in de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Binnen deze oefening werden de verschillende artistieke profielen geïdentificeerd met een beschrijving en definitie van de daaraan gekoppelde activiteiten. Deze beroepskwalificaties zijn gedefinieerd als maatschappelijke rollen, die eind 2018-begin 2019

door een specifieke beoordelings- en inschalingscommissie worden beoordeeld en ingeschaald. Het departement CJM is lid van de beoordelingscommissie. De bedoeling is dat deze beroepskwalificaties de basis bieden voor de opleidingsprogramma's binnen het hernieuwde Deeltijds Kunstonderwijs.

Na het wegvallen van de provinciale bevoegdheid heeft het Vlaamse beleid de taak om experimenteerruimte voor jonge mensen te waarborgen. Deze experimenteerruimte wordt onder andere rechtstreeks gecreëerd door Dharts/Destelheide (zie OD 12.2).

Kinderen en jongeren worden ook aangemoedigd te experimenteren door de jaarlijkse organisatie van de Week van de Amateurkunsten (WAK). In 2015 stond deze in het teken van 'De Kleine Artiest' en werden 801 activiteiten in 195 gemeenten georganiseerd. De WAK stond in 2016 in het teken van 'Match': koppelingen maken tussen amateurkunsten en andere velden, en er werden 653 activiteiten georganiseerd in 221 gemeenten.

Verspreiden kennis over experimenteerruimtes en vrijhavens

Door de publicatie 'Tussen Ruimte, Kunst en Kapers' over het creatief ondernemerschap in vrijhavens in 2015 te verspreiden naar het Vlaamse jeugdwerk en de gemeentelijke jeugddiensten wordt meer onrechtstreeks ook aandacht gegeven aan deze experimenteerruimte.

Annex: Uitvoerstatus van de acties per Strategische doelstelling

Legende

Op schema: Deze actie wordt uitgevoerd naar plan. Deze acties kunnen al mooie resultaten hebben gerealiseerd, maar zijn nog volop in uitvoering of worden jaarlijks herhaald.

Gerealiseerd: Deze actie is gerealiseerd en afgerond.

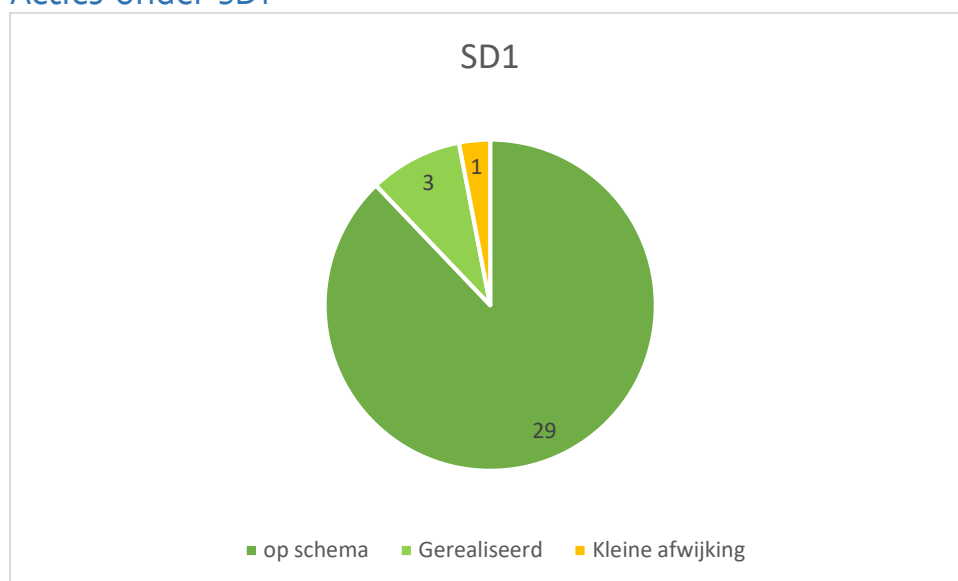
Niet gestart: Deze actie is (nog) niet opgestart.

Kleine afwijking: Deze actie vertoont een kleine afwijking in de uitvoering. Ofwel in vooropgestelde timing of in inhoud.

Stopgezet: Deze actie is stopgezet en zal niet meer worden uitgevoerd binnen de vooropgestelde termijn.

Voor de acties die op schema zijn wordt hieronder niet meer informatie gegeven. Voor de andere statussen wordt een lijst gegeven met de acties die deze status hebben. Voor de acties met de status 'kleine afwijking' wordt vermeld wat deze afwijking juist inhoudt.

Acties onder SD1

Gerealiseerd

1.1.1 www.alleenstaandeouder.be wordt geactualiseerd en bekend gemaakt

1.1.3 Een geactualiseerd platform éénoudergezinnen dat kennis verspreidt naar beleidsmakers en naar het brede publiek

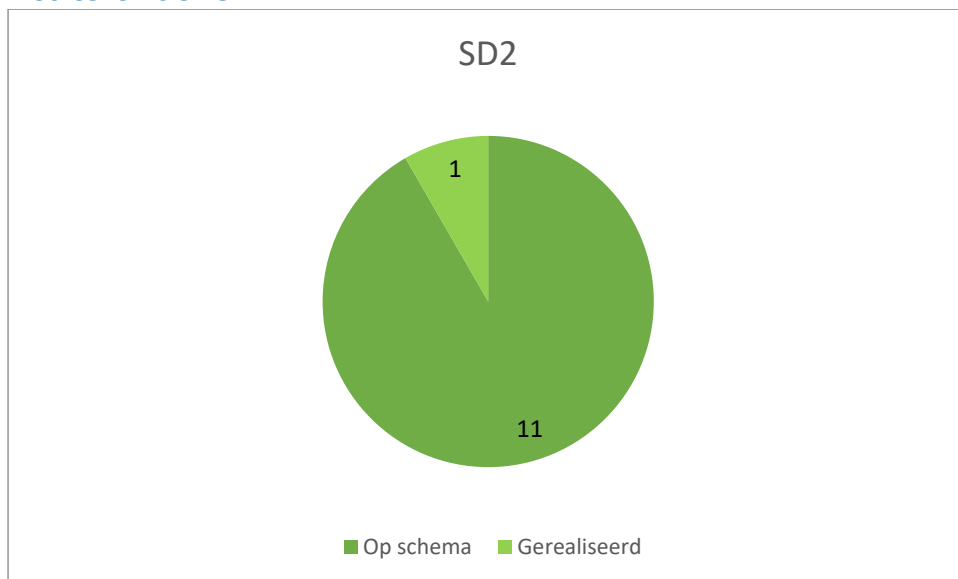
1.1.5 We werken een nieuw kinderbijslagsysteem uit met een gelijke basiskuitkering voor ieder kind, aangevuld met toeslagen voor de meest kwetsbare gezinnen

Kleine afwijking

1.1.14 Voorbereiden van het decreet op opvang en vrije tijd schoolkinderen

Wachten op goedkeuring van decreet. Verwachte inwerkingtreding 2021

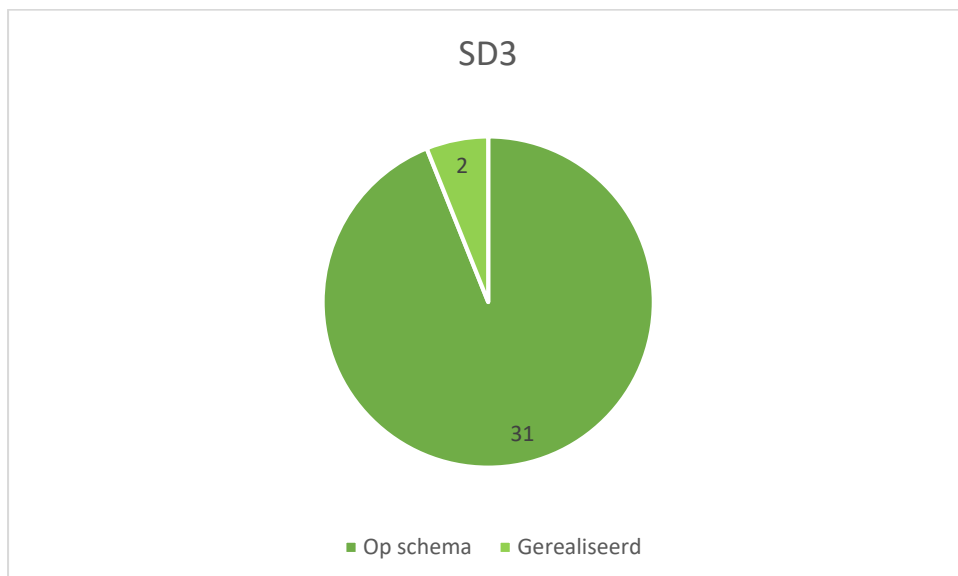
Acties onder SD2

Gerealiseerd

2.1.1 Pilotprojecten met betrekking tot Educatie voor Duurzame Ontwikkeling opzetten (leerplichtonderwijs en MOS) en projecten i.k.v. Ecocampus.

Acties onder SD3

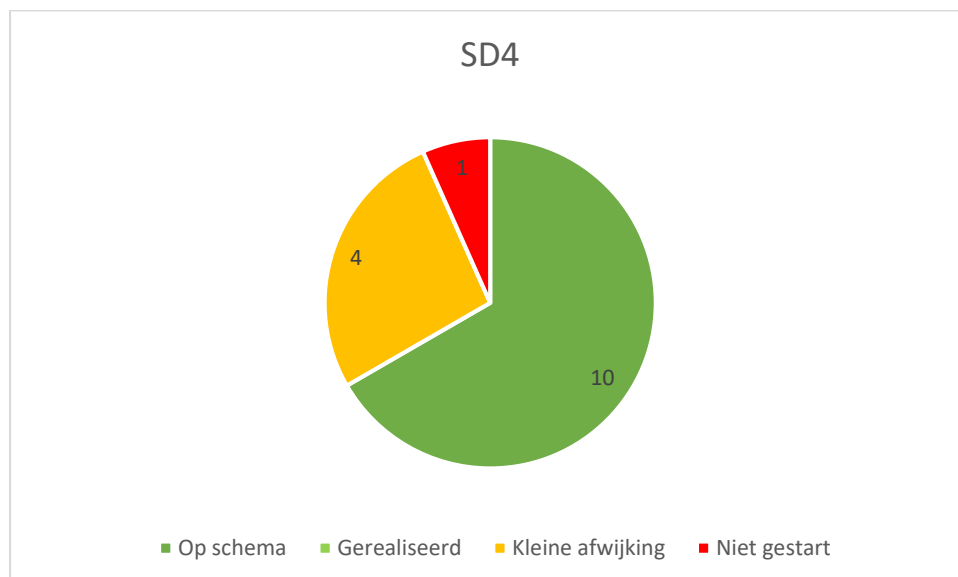

Gerealiseerd

3.2.1 Buitenspeeldag

3.2.3 Uitwerken traject communicatieplatform

Acties onder SD4

Kleine afwijking

4.1.2 Uitbouw en kwaliteitsverhoging fietsroutenetwerk in Vlaanderen.

Het aandeel fietsen kan voor verplaatsingen voor het woon-werkverkeer en het schoolverkeer een nog grotere rol spelen. Om deze groei mogelijk te maken investeert de minister van Mobiliteit in geïntegreerde fietsnetwerken. Om de realisatie van het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk (BFF) te kunnen opvolgen en om de investeringsprioriteiten voor alle betrokken besturen beter te bepalen, werd het project Geoloket Fiets opgezet. Een vernieuwde subsidieregeling voor de aanleg van fietssnelwegen is in het voorjaar van 2018 in werking getreden. Voor 2018 werd door de minister een fietsinvesteringsprogramma van 110 miljoen euro voorop gesteld. In het voorjaar 2018 werd het engagement uitgesproken om de verbindingen tussen het BFF en de jeugdinfrastructuur van bovenlokaal belang te identificeren. Op die manier kan bepaald worden of er eventuele wijzigingen aan het BFF dienen te gebeuren, of bepaalde missing links weggewerkt dienen te worden.

4.1.5 Studiedag rond trage wegen en verbindingsweefsels.

Een specifieke studiedag werd niet opgenomen in de programmatie van de Vlaamse overheid. De thematiek werd wel onder de aandacht wordt gebracht in het brede aanbod van studiedagen, opleidingen en informatiesessies in de mobiliteitssector. Het principe van 'verbindingsweefsels' wordt meegelift in de 'slimme schakelmobiliteit' gericht op openmaken/openhouden van doorsteken voor zwakke verkeersdeelnemers en de 'groene functionele belevingstrajecten' (departement Omgeving).

4.3.2 Participatie van jongeren initiëren in het nieuwe Vlaamse Huis van de Verkeersveiligheid en in plannen en projecten van lokale overheden.

Het Vlaams Huis van de Verkeersveiligheid werd in 2015 opgestart. Uiteraard worden er verschillende partners met affiniteit tot het kind- en jeugdbeleid in de werkgroepen betrokken. In eerste instantie worden de koepelorganisaties zoals de Vlaamse Jeugdraad en de Ambassade aangesproken. Voor een meer geïntegreerde, gestructureerde samenwerking ontbreekt het echter nog aan een actieve 'rechtstreekse' vertegenwoordiger.

4.3.3 Opvolging en evaluatie van relevante verkeers- en mobiliteitsrelevante maatregelen met aandacht voor kinderen en jongeren, zoals vermeld in beleidsnota, beleidsbrief en verkeersveiligheidsplan.

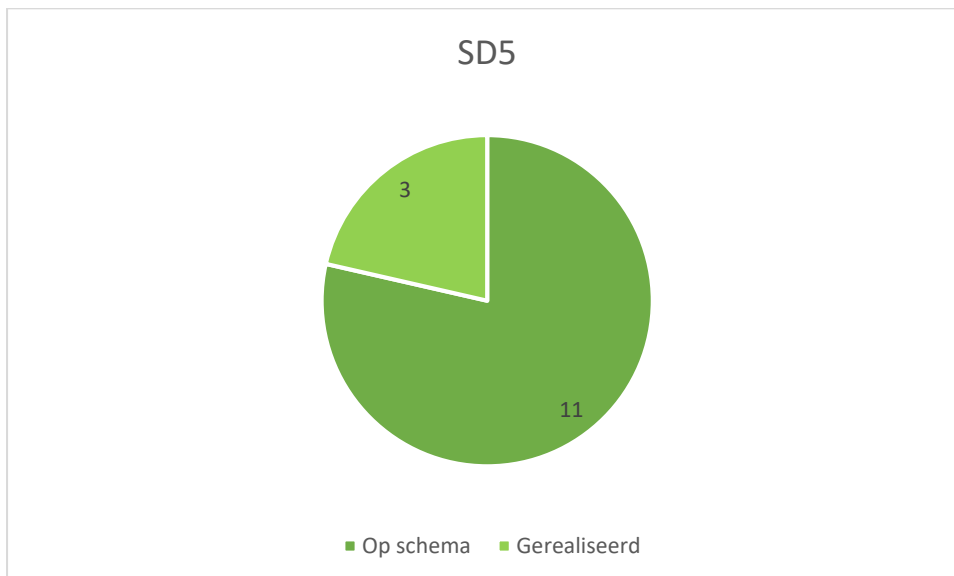
Specifieke beleidsmaatregelen met aandacht voor kinderen en jongeren situeren zich in het thema verkeersveiligheid (zie 4.1.4 'Save Charter', 4.21.1 'verkeersgetuigen' en 4.2.3 'educatie') en deelnemen aan het verkeer. Hierbij wordt vooral ingezet op het fietsgebruik. Omdat vastgesteld werd dat het fietsgebruik in het woon-schoolverkeer niet stijgt en kinderen 'oververtegenwoordigd' zijn bij letselongevallen werd voor deze doelgroep in het recente Fietsbeleidsplan de volgende maatregel opgenomen: "Schoolkinderen worden actief aangespoord om de fiets te gebruiken. Het huidige educatieve aanbod gericht naar de lagere school wordt hierbij versterkt. Scholen en lokale besturen leggen klemtonen in functie van lokale opportuniteiten." Daarnaast bereikt men de ouders van schoolgaande kinderen met gerichte sensibiliseringscampagnes die aanzetten tot een verhoogd fietsgebruik.

Niet gestart

4.3.4 Oprichten van een werkgroep 'Mobiliteit en jonge verkeersdeelnemers' (Begeleidingscomité).

Het actiepoint om een permanente werkgroep 'kinderen en mobiliteit' op te starten werd uitgesteld vanwege de opstart van het Vlaams Huis van de Verkeersveiligheid en ingrijpende organisatorische veranderingen binnen het Departement MOW als gevolg van de transitie van het mobiliteitsbeleid naar basisbereikbaarheid.

Acties onder SD5

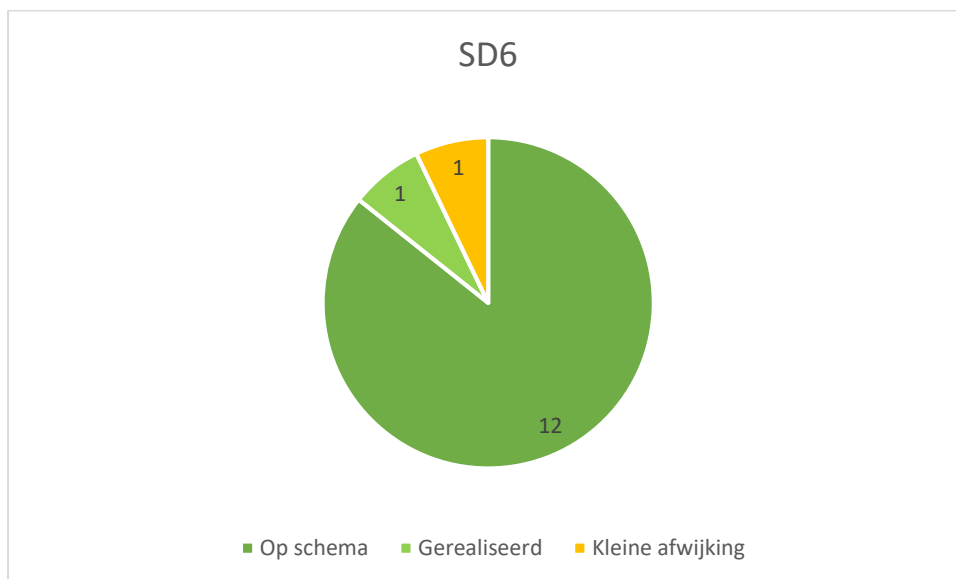
Gerealiseerd

5.1.2 Maatschappelijk debat eindtermen.

5.1.6. Onderzoek naar gegenderde studiekeuzes in het technisch en beroepssecundair onderwijs in Vlaanderen.

5.1.7 Onderzoek naar de conformiteit van de recente ontwikkelingen en maatregelen m.b.t. het recht op inclusief onderwijs, met het VN-verdrag Handicap.

Acties onder SD6

Gerealiseerd

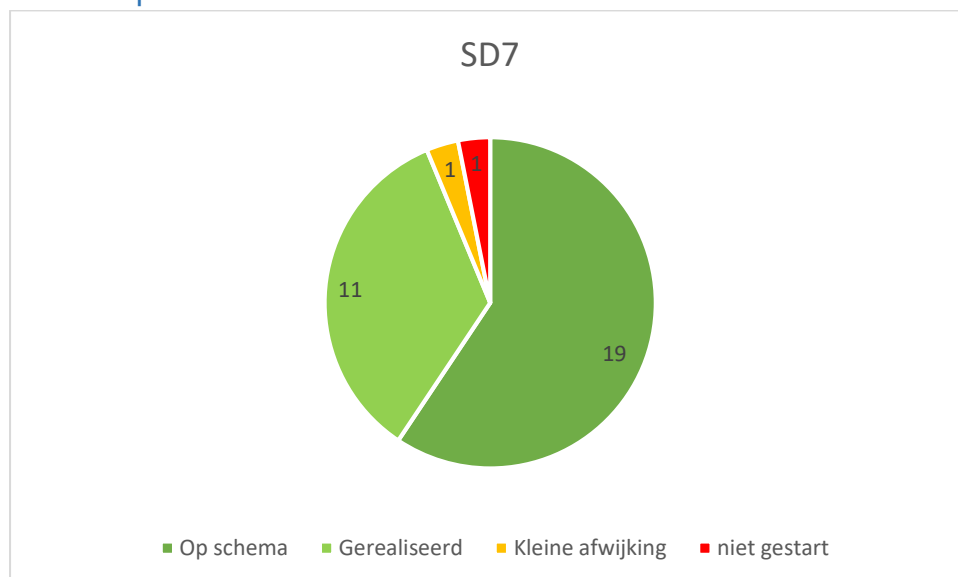
6.2.4. www.genderindeklas.be, een website voor leerkrachten rond gender in de klas, wordt onderhouden en geüpdatet. Workshops worden op vraag gegeven in lerarenopleidingen.

Kleine afwijking

6.2.3. Website: www.genderindeblender.be voor transjongeren, actoren uit het onderwijs en hulpverleners, wordt onderhouden.

De werkmap 'Gender in de blender' is online (via tool) nog steeds te consulteren. Maar er wordt geen actief beheer gedaan op een website. De website zelf bestaat niet meer. Lesmap te consulteren via <https://issuu.com/marcflorquin/docs/publicatie-lesmap-gender-in-de-blen>. Er bestaan ondertussen wel andere websites waar informatie rond transgender thema's te consulteren is (het transgender infopunt dat sinds 2015 opgericht is, www.transgenderinfo.be) of voor educatief personeel (website rond gender en seksuele diversiteit op school sinds eind 2016 www.schooluitdekast.be). Er werd in 2018 ook een brochure 'Sam, over een jongen die een meisje wilde zijn' uitgebracht, specifiek gericht op jongeren van 10 en 12 jaar.

Acties op SD7

Gerealiseerd

7.2.2 Betrekken jongerenvertegenwoordigers, vertegenwoordigers jeugdorganisaties en Vlaamse jeugdraad bij vernieuwing of nieuwe regelgeving.

7.2.4 Gestructureerde Dialoog “Empowerment for political participation”

7.2.7 Verplicht advies van de lokale jeugdraad, minstens bij de opmaak van het meerjarenplan.

7.2.8 Projectoproep preventie radicalisering.

7.3.1 Versterken kennis van de Beleids- en BeheersCyclus (BBC) bij jeugdorganisaties.

7.3.3 Burgerkabinet

7.3.4 Cijferboek.

7.3.5 Eénmeting lokaal jeugdbeleid.

7.3.6 Implementatie van de gestructureerde dialoog in Vlaanderen

7.3.8 Youth Work Convention 2015

7.3.10 zie 7.2.7

Kleine afwijking

7.2.9 Vernieuwde consultatiepraktijk bij nieuw beleid en nieuwe regelgeving

In 2018 is de business analyse voor e-consultatie afgewerkt. Die brengt de opties voor het consultatieportaal (over consultaties) en het consultatieplatform (de consultaties zelf) in beeld. Een eerste versie van het consultatieportaal is ingeschoven in de bredere site rond participatie: <https://www.vlaanderen.be/participatie>. Die site richt zich zowel tot ambtenaren als tot burgers. Een aantal praktijkvoorbeelden van inspraakinitiatieven zijn al ontsloten, waaronder het burgerkabinet 'jeugd'. Bedoeling is om in 2019 te komen tot een databank waarin alle consultatie-initiatieven kunnen worden ingevoerd en de voortgang kan worden gerapporteerd.

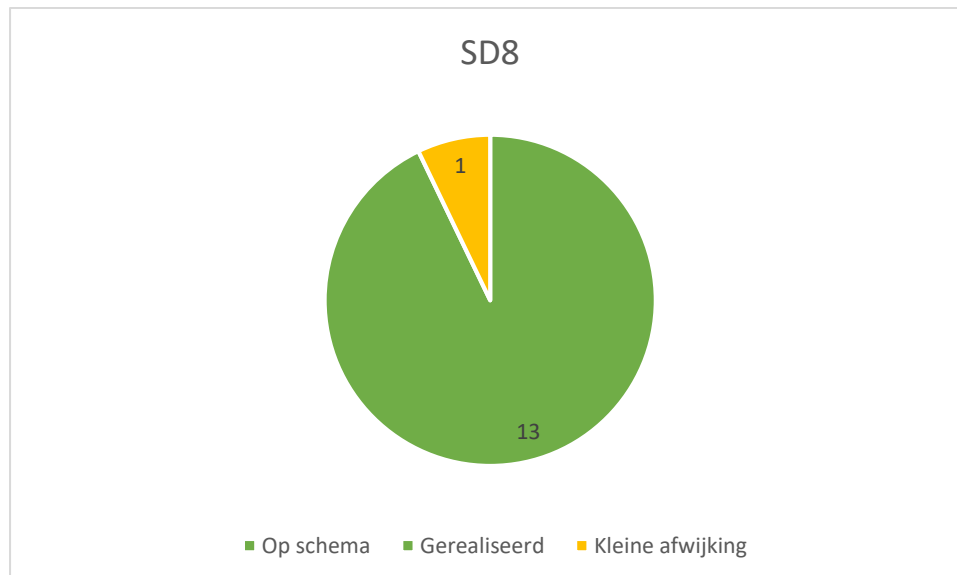
De front zal worden gerealiseerd op het webplatform van AIV. Het consultatieplatform zal worden gerealiseerd via een raamovereenkomst, waarvan alle entiteiten en lokale besturen die een e-consultatie willen opzetten, gebruik kunnen maken. Met het Facilitair Bedrijf is overeengekomen om dit als derde perceel toe te voegen aan het raamcontract voor belanghebbendenmanagement, dat in 2019 in de markt zal worden gezet. De begeleiding van participatie-initiatieven zit in andere contracten. Het blijft daarbij een aandachtspunt voor alle afnemers hoe ze met hun e-consultaties jongeren zullen bereiken.

Niet gestart

7.1.3 Participatie van jongeren bij het beleid en de werking van hun sportorganisatie bevorderen.

In 2017 en 2018 werd binnen het ethisch sporten-beleid prioritair ingezet op het uitwerken en implementeren van instrumenten ter preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport, zodat een veilig klimaat voor jonge sporters gefaciliteerd kan worden, waardoor dit specifieke project geen verdere uitwerking kreeg.

Acties onder SD8

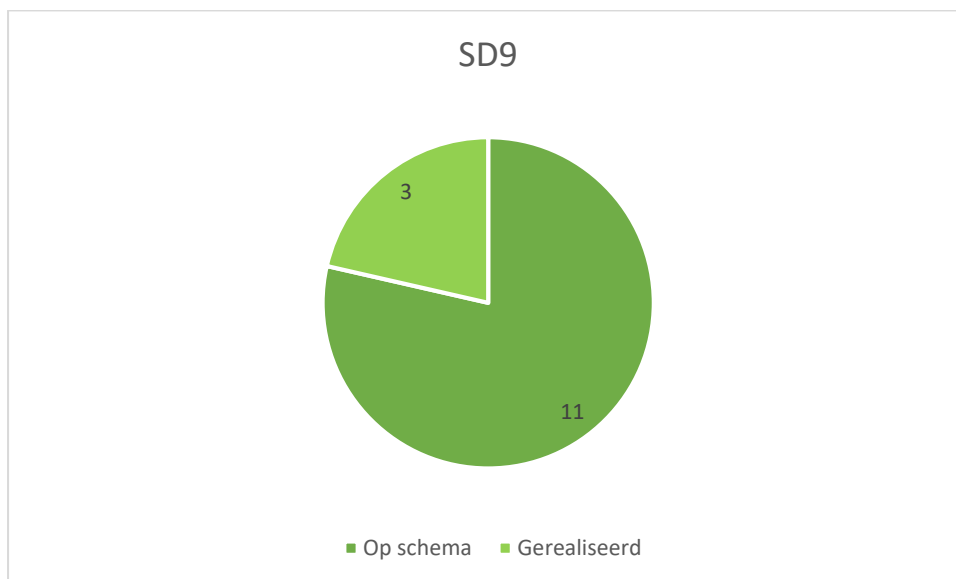

Kleine afwijking

8.1.7. Initiatieven voor het medegebruik door jongeren van ruimte in de landinrichtingsprojecten

Stand van zaken 2018: Speelbos Nieuwenhove Gruuthuyse is uitgevoerd en in gebruik; Zwankendamme en Cathemgoed hebben door externe factoren vertraging opgelopen. In Torhout in het LIR Groenhove Vrijgeweid werd ondertussen het Torwoud aangelegd, een speelbos dat tegelijkertijd dienst doet als bufferbekken.

Acties onder SD9

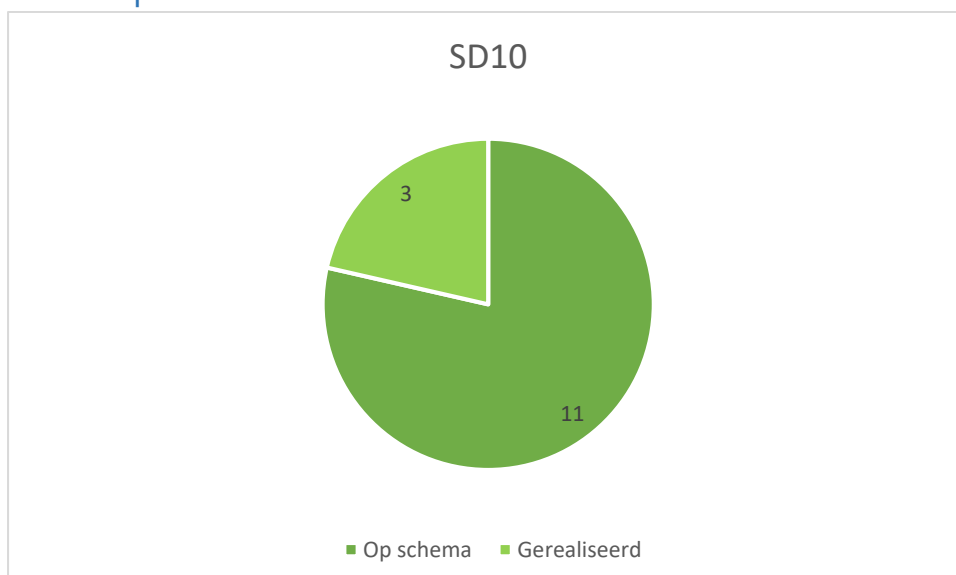
Gerealiseerd

9.2.3 Opvoedingsondersteuning voor ouders behorende tot kansengroepen

9.3.1. Het Steunpunt Gelijkekansenbeleid voert onderzoek naar het welbevinden, genderidentiteit en seksuele oriëntatie van kinderen van transouders.

9.3.2 Opstarten van een uniek informatieplatform voor kinderen en jongeren

Acties op SD10

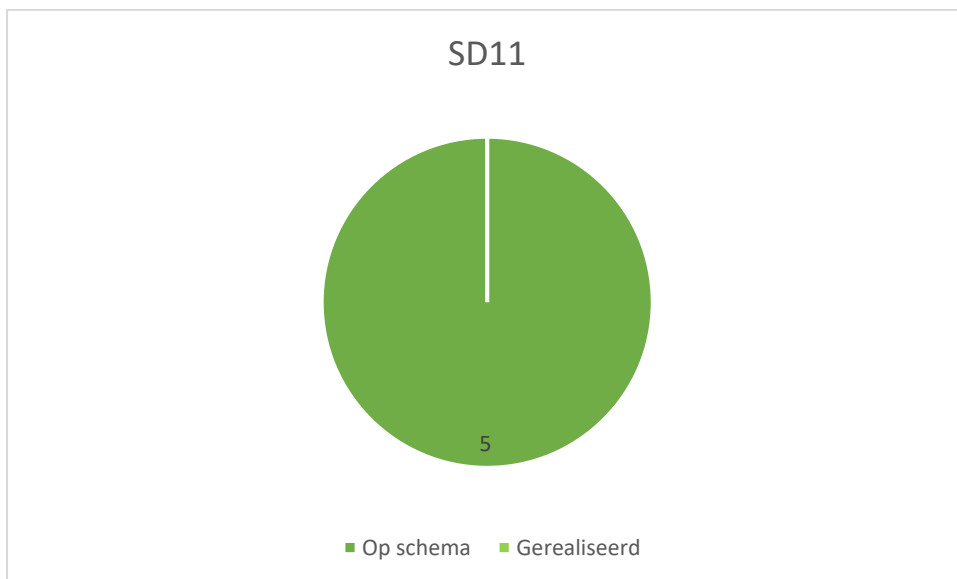
Gerealiseerd

10.1.3. Het EVA Toegankelijk Vlaanderen zal de toegankelijkheid van woonvormen stimuleren en biedt hiertoe een ondersteunings- en dienstverleningsaanbod aan de Minister van Wonen en het beleidsdomein Wonen.

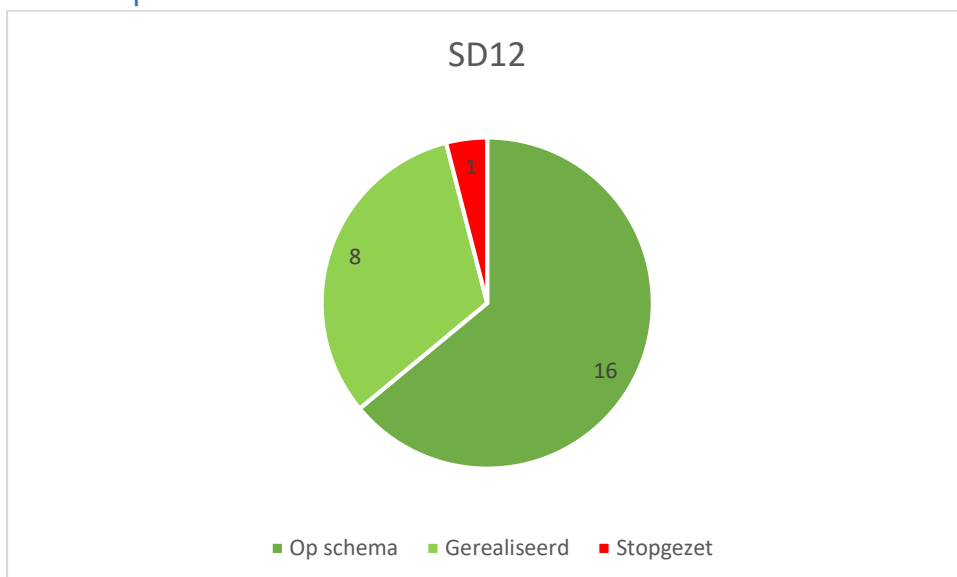
10.2.2 Uitbreiding aanbod sociale verhuurkantoren

10.2.3 Vlaams huurdecreet

Acties onder SD11

Acties op SD12

Gerealiseerd

12.1.3 Subsidiëring jeugdhuisen voor artistieke projecten.

12.1.5 Kunst en cultuur voor de allerkleinsten.

12.1.9 De databank Toegankelijk Vlaanderen bevat toegankelijkheidsinformatie over cultuurinfrastructuur.

12.1.11 Cultuur in de buitenschoolse opvang

12.2.2 Kadervorming als middel om cultuureducatieve begeleiders te versterken.

12.2.7 Ondersteuning Vitamine C.

12.3.4 Verspreiden kennis over experimenteeruimte en vrijhavens.

12.3.5 De sector van de amateuristische kunsten (AK) is een volwaardige partner in een stevig netwerk van aanverwante sectoren deeltijds kunstonderwijs (DKO)

Stopgezet

12.2.3 Mogelijkheid toevoegen beoordelingscriterium 'Ondersteunen en ontwikkelen van begeleiders'.